

YIL 20 SAYI 75 2010/4

TMMOB Mimarlar Odası İzmir Şubesi tarafından üç ayda bir yayınlanır. Yerel Süreli Yayın
Mimarlar Odası İzmir Şubesi Üyelerine ücretsiz gönderilir.

Yayınlayan

Mimarlar Odası İzmir Şubesi adına;
Yayın Komitesi

Sahibi Hasan Topal

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Nilüfer Çınarlı Mutlu

Yayın Sekreteri Tuba Çakıroğlu

Grafik Tasarım Emre Çıkınoğlu

Grafik Uygulama Güler Özsakarya Ertan

Yayın Komitesi

H. İbrahim Alpaslan
T. Didem Akyol Altun
Tuba Çakıroğlu
Erdal Onur Diktaş
Ebru Türkdamar Diktaş
Hikmet Gökmen
Güngör Kaftancı
Emel Kayın
Nezihat Köşklük
Seçkin Kutucu
Nilüfer Çınarlı Mutlu
İlker Özdel
Hasan Topal
Gürhan Tümer
Zeynep Tuna Ultav
(Soyadına göre alfabetik)

Tarandığı Veritabanları

DAAI - Design and Applied Arts Index

Yayın Yeri

1456 Sokak No: 8/10 Alsancak İzmir
Tel: (232) 463 66 25 (pbx)
Faks: (232) 463 52 12
egemim@izmimod.org.tr
www.izmimod.org.tr

Akhisar Temsilciliği: (0236) 414 86 50
Aydın Temsilciliği: (0256) 213 25 27
Didim Temsilciliği: (0256) 811 57 74
Kuşadası Temsilciliği: (0256) 612 00 91
Manisa Temsilciliği: (0236) 232 68 07
Nazilli Temsilciliği: (0256) 312 84 83
Ödemiş Temsilciliği: (0232) 545 73 73
Salihli Temsilciliği: (0236) 715 08 13
Turgutlu Temsilciliği: (0236) 312 04 21
Uşak Temsilciliği: (0276) 212 29 57
Alaşehir Oda Temsilcisi: (0236) 653 55 57
Aliağa Oda Temsilcisi: (0232) 616 33 37
Bergama Oda Temsilcisi: (0232) 633 28 71
Dikili Oda Temsilcisi: (0232) 673 34 45
Menemen Oda Temsilcisi: (0232) 832 90 32
Selçuk Oda Temsilcisi: (0232) 892 67 17
Soma Oda Temsilcisi: (0236) 613 61 63
Söke Oda Temsilcisi: (0256) 518 48 88
Tire Oda Temsilcisi: (0232) 511 17 66
Torbalı Oda Temsilcisi: (0232) 856 61 96

Yayın Koordinatörü Yasemin Keskin Enginöz**Teknik Hizmetler, Reklam Pazarlama ve Basım Dağıtım**

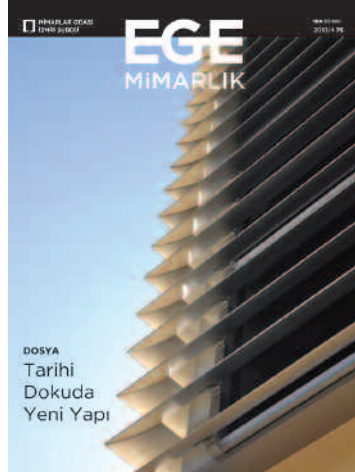
Yapı-Endüstri Merkezi
Fulya Mah. Yeşilçimen Sok. No: 12 / 430
(Polat Kulesi Yanı) 34394 Fulya / İstanbul
Tel: (0212) 266 70 70
Faks: (0212) 266 70 10
yayinpazarlama@yem.net
www.yem.net

Baskı

Mas Matbaacılık AŞ
Hamidiye Mahallesi Soğuksu Caddesi No: 3
34408 Kağıthane / İstanbul
Tel: (0212) 294 10 00
Faks: (0212) 294 90 80
www.masmat.com.tr
Baskı Tarihi: 25 Eylül 2010

Yayın Koşulları

- Gönderilecek yazılar 1600 sözcüğü geçmemelidir.
- Görsel malzeme, teknik işlemlere uygun orijinal fotoğraf, dia olabilir (Dijital ortamda iletiliyor ise min. 20 cm. eninde, gerçek 300 dpi çözünürlükte olmalıdır). Çizimler, küçüldüklerinde okunabilir olmalıdır.
- Yazıların her türlü sorumluluğu yazarına aittir.
- Yazı ve fotoğraflar için kaynak gösterilmesi zorunludur.
- Yayın Komitesi'nin kararı yazara yazılı olarak iletilir.

KAPAK ÖSYM Hizmet Binası
(Fotomaraton 2010, İkincilik Ödülü)
FOTOĞRAF Müge Yorgancıoğlu

BAŞYAZI ...2**HABERLER ...4****HABER**

H. İbrahim Alpaslan

Gençler Beklemek İstemiyor ...6

İzmir Büyükşehir Belediyesi Opera Binası Mimari Proje Yarışması ...8

DOSYA**TARİHİ DOKUDA YENİ YAPI**

A. Güliz Bilgin Altınöz

Tarihi Dokuda 'Yeni'nin İnşası ...18

Emel Kayın

Cengiz Yesügey

Tarihsel ve Modernin İletişimi:**ÖSYM Alsancak Hizmet Binası ...27**

Müjgan Bahtiyar Karatosun

Geleneksel Dokularda**Yeni Yapı Tasarımı:****Alaçatı Örneğinin İncelenmesi ...32****SÖYLEŞİ**

Gürhan Tümer

İran Mimarisi ...36**YAPI TANITIM**

Ali Fethi Gerekli

Doğa ile İççe Mimari Tasarım;

Aytaş A.Ş. Merkez Yönetim Binası ve Lojistik Tesisi ...40

YAYIN TANITIM ...48

Mimarlar Odası İzmir Şubesi yeni binasına kavuşuyor... Kentin mimarlıkla buluşacağı, kentlinin de kullanımına açık sergi, atölye, söyleşi, seminer gibi etkinliklerin gerçekleştirileceği nitelikli bir mekâna sahip bir mimarlık merkezi oluşturmayı ve kentin bu bölgesinde bir kültürel odak alan geliştirmeyi amaçlıyoruz. Bu amaçları gerçekleştirme yolunda Alsancak'ta yer alan 4.000m² toplam kapalı alanı bulunan Tekel binası satın alındı. Kent merkezinde yer alan binamız, Kordon'a, Alsancak Garı'na ve Alsancak'ın en önemli yaya aksı olan Kıbrıs Şehitleri Caddesi'ne yakın bir konumda. Kültür mirası olarak tescilli yapı olan eski Tekel binası sizlerin katkı ve desteğiyle Mimarlar Odası hizmet binası olarak işlevlendirilecek. Tescilli bir mimarlık esrinin çağdaş dönüşümü konusunda örnek bir uygulama yapmayı amaçlıyoruz.

Kurumsallaşan, gelenekselleşen, tüm mimarlık ortamında heyecanla beklenen "İzmir Mimarlık Haftası" etkinliklerimiz 4-10 Ekim tarihlerinde gerçekleşecek. "Daha İyi Kentler, Daha İyi Yaşamlar: Tasarımla Sürdürülebilirlik" temasıyla gerçekleşecek etkinlikler kapsamında söyleşiler, atölye çalışmaları, sergiler, geziler gerçekleştirilecek... Mimarlar ve mimarlık öğrencilerinin yanı sıra toplum mimarlık buluşmasını gerçekleştiren etkinliklerimizin her yıl olduğu gibi yoğun katılımı ile gerçekleşmesini bekliyoruz.

Mimarların gündeminde yer alan konular son dönemde yönetmelik değişiklikleri... Yaz ayları değişiklik yapılacağını bildiğimiz "Sığınak Yönetmeliği" ve "İzmir Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği" tasarımları üzerinde yoğun çalışma yapılarak geçti. Her hafta Perşembe günü üye toplantıları gerçekleştirilerek birlikte katılımcı bir üretim hedeflendi. Katılımcı, paylaşımcı yöntemlerle, yönetmelik çalışmalarını sürdürmeyi amaçlıyoruz.

Ülkemizin hak etmediği 12 Eylül 1980 darbesi ürünü Anayasa'nın tümüyle değişmesi ve demokratik bir Anayasa talebi toplumun tüm kesimlerinin ortak beklentisiyken, sınırlı, yetersiz ve antidemokratik değişikliklere yönelik yapılan referandum bir anlamda ayrışmalara neden oldu. Esas yapılması gereken, en geniş şekilde toplum kesimlerinin görüşlerinin alındığı, gerçekten demokrasi anlayışını barındıran yeni bir anayasadır.

Aklın ve bilimin yönetimlere ve kararlara egemen olduğu bir toplumsal yaşamın gereği ile budur.

YÖNETİM KURULU

ŞUBE'DEN

SAĞDA
Mimarlar Odası İzmir Şubesi
Yeni Hizmet Binası
FOTOĞRAF **Erdem Yıldırım**

EGE MİMARLIK'TAN

İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından iki kademeli olarak düzenlenen Opera Yarışması sonuçlandı. Yarışmada ödül ve mansiyona değer bulunan eserler dergimiz içeriğinde sizlere sunuluyor. Mimarlar Odası İzmir Şubesi Öğrenci Üyelerinin düzenlediği "Baykuşlar Toplanıyor" yaz okulu etkinliği gerçekleşti. Atölye çalışmaları, çeşitli sunumlar, sergi, gezi ve partilerle renkli bir şölene dönüşen etkinliğin içeriği de H. İbrahim Alpaslan tarafından kısaca aktarılıyor.

"Tarihi Dokuda Yeni Yapı"nın dosya konusu bağlamında irdelendiği 75. sayıda; Güliz Bilgin Altınöz "Tarihi Dokuda Yeninin İnşası" başlığı altında tarihsel bir soru(n) olarak yeni-eski ilişkisine, kuramdan pratiğe uygulama sürecine, eskiyi taklit ile yok sayma arasındaki yurtçi ve yurtdışından örneklerin çeşitliliğine değiniyor. Emel Kayın ve Cengiz Yesügey ise "Tarihsel ve Modernin İletişimi: ÖSYM Alsancak Hizmet Binası" başlıklı yazısında iletişimin tarihsel ve çağdaş olan arasında geçiş sağlayabilecek bir dil kurmak, modernliğin ise çağın ruhuna uymak olarak yorumlandığı yapılarını aktarıyor. "Geleneksel Dokularda Yeni Yapı Tasarımı: Alaçatı Örneğinin İncelenmesi" başlıklı yazısında geleneksel dokuda yeni yapı tasarımı problemini Alaçatı örneği üzerinden değerlendiren Müjgan Bahtiyar Karatosun özgün doku karakterinin yeni yapılaşmada sürdürülmesinde tasarımcının rolünün önemini vurguluyor.

Dergide ayrıca Gürhan Tümer'in, DEÜ Mimarlık Bölümü yüksek lisans öğrencisi İranlı Alırıza Mehrfar ile İran mimarlık tarihi, İran'da güncel mimarlık ve İran mimarisinin temelleri üzerine gerçekleştirdiği söyleşi yer alıyor.

Bu sayımızın yapı tanıtım bölümünde ise Ali Fethi Gerekli'nin Buca Kaynaklar'da doğrusal ve eğrisel çizgilerin doğa ile kesiştiği Aytaş AŞ Merkez Yönetim Binası ve Lojistik Tesisleri sizlere aktarılıyor.

Şubemiz hukuk danışmanı Güney Dinç'in 1928 - 1937 yılları arasında yayımlanmış binlerce gazeteyi tarayarak elde ettiği okur mektupları seçkisinden oluşan "Aydınlığa Mektuplar (1928-1937)" yayın tanıtım bölümünde yer alıyor. Ayrıca Şubemiz tarafından yayımlanan, İlhan Tekeli tarafından kaleme alınan "Seyfi Arkan'ın Yaşamı ve Mimarlığının Toplumsal Bağlamı" kitabı sizlere tanıtılıyor.

Bir sonraki sayımızda buluşmak dileğiyle iyi okumalar...

YAYIN KOMİTESİ

İzmir’de Bir Mimarlık Merkezi Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yeni Hizmet Binası

MİMARLAR ODASI İZMİR ŞUBESİ YENİ HİZMET BİNASI İLE HEM ÜYELERİNE DAHA VERİMLİ HİZMET SUNABİLMİYİ HEM DE İZMİR’DE BİR MİMARLIK MERKEZİ YARATABİLMİYİ AMAÇLIYOR

Mimarlar Odası İzmir Şubesi 1996 yılından beri Alsancak’ta, 1456 Sokak’ta Berin Aksoy Apartmanı 4. katında üyelerine hizmet vermektedir. Özellikle son yıllarda üye sayısının artışı ile birlikte hizmet alanımız yetersiz gelmeye başlamıştır. Üyelerimize verilen hizmetin verimli sunulabilmesi, düzenlenen eğitim ve etkinliklerin daha

kaliteli gerçekleştirilebilmesi için daha büyük ve teknik koşullar açısından donanımlı bir hizmet mekânına ihtiyaç duyulmaktaydı. Yönetim Kurulumuz Şube hizmet mekânları gereksinimini karşılamının yanı sıra kentlinin de kullanımına açık sergi, atölye, söyleşi, seminer gibi etkinliklerin gerçekleştirileceği 300-350 kişi

kapasiteli, nitelikli bir toplantı mekânına sahip bir mimarlık merkezi oluşturmayı ve kentin bu bölgesinde bir kültürel odak alan geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçları gerçekleştirme yolunda Konak ilçesinin Alsancak mevkiinde yer alan 1252 ada 1 numaralı parsel üzerinde 1.192 m2 taban, 4.014m2 toplam kapalı alanı bulunan Tekel binası 11.08.2010 tarihinde satın alındı. Kent merkezinde yer alan binamız, Kordon’a, Alsancak Garı’na ve Alsancak’ın en önemli yaya aksı olan Kıbrıs Şehitleri Caddesi’ne yakın bir konumdadır. Kültür mirası olarak tescilli yapı olan eski Tekel binasının sizlerin katkı ve desteğiyle Mimarlar Odası hizmet binası ve İzmir mimarlık merkezine dönüştürülmesi çalışmalarına başlayacaktır.

Mimarlık Haftası 2010

Daha İyi Kentler, Daha İyi Yaşamlar: Tasarımla Sürdürülebilirlik

ŞUBEMİZ TARAFINDAN HER YIL DÜZENLENEN MİMARLIK HAFTASI BU YIL 04-10 EKİM 2010 TARİHLERİ ARASINDA “DAHA İYİ KENTLER, DAHA İYİ YAŞAMLAR: TASARIMLA SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK” TEMASIYLA KUTLANACAK

Her yıl Ekim ayının ilk pazartesi günü Dünya Mimarlık Günü olarak kutlanmaktadır. Mimarlar Odası İzmir Şubesi, bu pazartesiye izleyen hafta boyunca bir takım etkinlikler düzenlemektedir. 2006 yılından beri düzenlenen etkinlikler gelenekselleşerek devam etmiş olup, 2010 yılında da Düzenleme Komitesi yoğun bir etkinlik programı hazırlamıştır. Hafta boyunca gerçekleşecek etkin-

liklerle mimar-öğrenci-kentli ilişkisinin yoğun olarak yaşandığı bir ortam sunulması amaçlanmaktadır. Aktivite merkezi olarak seçilen Ege Üniversitesi Atatürk Kültür Merkezi’nde atölye çalışmaları, yapılan çalışmaların sergi ve sunumları ile çeşitli söyleşiler gerçekleştirilecektir. Aktivite merkezi dışında mimarlığın kentli ile buluşmasını sağlamak amacıyla kent ve yapı gezileri

düzenlenecek, Metro İstasyonları, Kordon gibi kentin odak noktalarında sergiler ve çeşitli etkinlikler yapılacaktır. Halkı bilgilendirmek ve mimarlığa olan duyarlılığını artırmak için Alsancak-Gazi İlkokulu köşesinde bir stant kurulacak hafta boyunca el ilanları, broşürler dağıtılacak, reklam panoları afişlerle donatılacaktır.

Mimarlık Haftası'10

04 05 06 07 08 09 10 EKİM
ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ / KONAK

www.mimarlikhaftasi.com

04 EKİM

Pazartesi	17.00	AÇILIŞ	Açılış Konuşmaları
	17.15	TÖREN	"İzmir Mimarlık Sergisi ve Ödülleri" Ödül Töreni - Fotomaraton Ödül Töreni Meslekte 30. ve 50. Yıl Plaket Töreni - Ulusal Mimarlık Sergisi Açılışı
	18.30	KOKTEYL	Mimarlık Günü Kokteyli

05 EKİM

Salı	10.00	ATÖLYE	Optik İllüzyon ve Mimarlık
	10.30	AÇIK OFİS	Di Studio Mimarlık Hizmetleri
	10.30	TEKNİK GEZİ	Yaşar Üniversitesi Selçuk Yaşar Kampüsü
	14.00	FİLM GÖSTERİMİ	"Kentli Olmak" Kısa Film Yarışması'ndan Seçkiler
	17.00	TEMATİK SUNUŞ	Daha İyi Kentler, Daha İyi Yaşamlar: Tasarımla Sürdürülebilirlik

Serdar Bayram
Didem Özdel - İlker Özdel
Jülide Tutan Hergül

İlhan Tekeli

06 EKİM

Çarşamba	10.00	ATÖLYE	Şehre Yeniden Bakmak, Yeniden Planlamak
	10.00	KOLOKİYUM	Bornova Belediyesi Yeşilova Höyüğü Ziyaretçi Merkezi / Ege Üniversitesi Kampüsü, Edebiyat Fakültesi Konferans Salonu / BORNOVA
	14.00	FİLM GÖSTERİMİ	Triton'da Nottlar
	16.30	SÖYLEŞİ	Bir Mimar ve Uygulamaları
	18.30	SÖYLEŞİ	Mimarlıkta Rüyalar Gerçekler

Ahmet İğdirilgil

Seyhan Özdemir
Mehmet Konuralp

07 EKİM

Perşembe	10.00	ATÖLYE	Çocuk ve Mimarlık Atölyesi: Daha İyi Kentler, Daha İyi Yaşamlar
	10.30	AÇIK OFİS	Tantürk Mimarlık
	10.30	TEKNİK GEZİ	Aytaş A.Ş. Merkez Yönetim Binası ve Lojistik Tesisi
	14.00	FİLM GÖSTERİMİ	Mimarlık XX
	16.30	SÖYLEŞİ	Bir Mimar ve Uygulamaları
	18.30	SÖYLEŞİ	Bir Mimar ve Uygulamaları

Hikmet Gökmen - Burcu Gülay Taşcı
Sinan Tantürk
Ali Fethi Gerekli

Begüm Yazgan - Kerem Yazgan
Kerem Erginoğlu - Hasan Çalışlar

08 EKİM

Cuma	10.00	ATÖLYE	Sinema ve Mimarlık
	10.00	AÇIK OFİS	Özdemir Mimarlık
	10.30	TEKNİK GEZİ	İzmir Kent Merkezinde Cumhuriyet Dönemi Mimarlık Eserleri
	14.00	FİLM GÖSTERİMİ	Slide-in
	16.30	SÖYLEŞİ	Bir Mimar ve Uygulamaları (simultane çeviri yapılacaktır.)
	18.30	SÖYLEŞİ	Bir Mimar ve Uygulamaları (simultane çeviri yapılacaktır.)

Derviş Zaim
Mehmet Ali Özdemir
Fezkal Özkaban

Jose Maria Sanchez Garcia
Amandus Sattler

09 EKİM

Cumartesi	10.30	TEKNİK GEZİ	Endüstri Mirasına Dokunmak: İzmir Limanarkası Bölgesi
	10.30	AÇIK OFİS	Mavi Design ve Aperta Mimarlık
	13.00	ATÖLYE	Kentte Mekan Bulmacası

Emel Kayın
Cenk İdeş - Erkin Oskay - Ebru Türkdamar Diktaş
Ali Okan Yılmaz

10 EKİM

Pazar	08.00	TEKNİK GEZİ	Alaçatı - Çeşme
-------	-------	--------------------	-----------------

HAFTA BOYUNCA İZLENEBİLECEK SERGİLER

İzmir Mimarlık Sergisi ve Ödülleri
Ulusal Mimarlık Sergisi
Kurucu ve Mimar: Emin Onat Sergisi
Güngör Kaftancı Mimarlığı Sergisi
'Bunu İlk Düşünen Bir Mimar' Afisleri Sergisi
Çocuk ve Mimarlık Atölyeleri Sergisi
Öğrenci Projeleri Sergisi
Fotoğraf Yarışması Sergisi

Atatürk Kültür Merkezi / Zemin kat
Resim Heykel Müzesi
Fransız Kültür Merkezi
Vasıf Çınar Bulvarı Sergi Alanı / 1. Kordon
Dominik Caddesi / Alsancak
Atatürk Kültür Merkezi / İkinci kat
Atatürk Kültür Merkezi / İkinci kat
Metro / Konak İstasyonu

MİMARLAR ODASI İZMİR ŞUBESİ

1456 Sk. No: 8 Kat: 4 D: 10 Alsancak / İzmir • Tel: [0232] 463 66 25 • Faks: [0232] 463 52 12 • www.izmimod.org.tr • info@izmimod.org.tr

Resmî Sponsor

KOLAYIŞIYOR
GAYRİMENKUL

Etkinlik Sponsoru

Organizasyon

Gençler Beklemek İstemiyor

BAYKUŞLAR TOPLANIYOR 2010 ÖĞRENCİ BULUŞMASI'NIN ARDINDAN...

H. İbrahim Alpaslan

Alaçatı gezisinden

Evet, gençler beklemek istemiyor ve bu bizim en büyük şansımız. Bu mimarlık ortamının her zaman ihtiyaç duyduğu dinamizmi nadiren elde edebildiğimiz kaynakların belki de en değerlisi. Bu dinamizmle birlikte yol almak, bazen yönlendirmek, çoğu zamansa önünü açmak, ama kesinlikle önünde durmamak gerekiyor.

Mimarlar Odası İzmir Şubesi, durağan bir kurum kimliğini aşarak mimarlığın doğasından gelen ve onu besleyen yenilikler için fırsatlar yaratmanın, destek olmanın ve sebep olmanın doğruluğuna, hatta gerekliliğine olan inancıyla Öğrenci Üyelik sistemini en etkin şekilde hayata geçiren şube konumunda.

Öğrenci üyelerin bu motivasyon ve destekle gerçekleştirdikleri "Baykuşlar Toplanıyor 2010 Öğrenci Buluşması" 25-31 Temmuz 2010 tarihlerinde İYTE Mimarlık Fakültesi'nin ev sahipliğinde "İZ" teması ile gerçekleştirildi. 11 atölyenin açıldığı buluşmaya 100 mimarlık öğrencisi, 25 organizasyondan sorumlu öğrenci ve 22 atölye yürütücüsü olmak üzere toplam 147 kişi katıldı. Planlanmasını ve yürütülmesini büyük oranda öğrenci üyelerin gerçekleştirdiği etkinlikte atölye formatındaki çalışmalarla katılımcıların mimarlıkla doğrudan ya da dolaylı olarak yeni diyaloglar kurması için ortamlar yaratılmaya çalışıldı. Çalışmalar ayrıca altı farklı söyleşi ve sunumla desteklenerek farklı deneyimlerin ve fikirlerin gün ışığına çıkması sağlandı.

Beş gün ve günde ortalama altı saat süren atölyelerin süreçleri birbirlerinden oldukça farklı ilerledi. Yürütücülerin

farklı profilleri ve çalışma yöntemleri "İZ" temasını takip eden ama çok farklı yollar deneyen 11 farklı izi mümkün kıldı. Organizasyon ekibi, anlatımı bu yazıya sığamayacak kadar yaratıcı ve keyifli olan bu izleri daha kapsamlı bir yayında bir araya getirmeyi ve gelecekteki buluşmaların yararlanabileceği bir iz bırakmayı düşündüğünden burada atölyelerden ve sunumlardan kısaca bahsetmekle yetinilecek.

Atölye Adı **MOBİLİTE**
Atölye Yürütücüleri **Filiz Sızanlı,**
Kürşad Özdemir, Cevdet Erek

Atölye Adı **İZ-KELE**
Atölye Yürütücüleri **Elif Yeşim Özgen**
Kösten, Hatice Buşra Al

Atölye Adı **DUYUSAL FARKLILIKLAR**
İÇİN TASARIM
Atölye Yürütücüleri **Nuri Aydın**

Atölye Adı **KARTELA**
Atölye Yürütücüleri: **Başak Özkutlu -**
Dicle Çiftçi

Atölye Adı **MEKAN/BELLEK-İZ**
Atölye Yürütücüleri **Burak Asiliskender**

Atölye Adı **SİSTEN İZLER**
Atölye Yürütücüleri **H. Cenk Dereli**

Atölye Adı **GÖLGENİN İZİNDE**
Atölye Yürütücüleri **Mehtap Okutan,**
İslam Dzhantaev

Atölye Adı **KIYIYI DENEY(İM)LE!**
TİPOLOJİLER, EKOLOJİLER, İMAJLAR
Atölye Yürütücüleri **Burcu Yiğit Turan,**
Ebru Bingöl

Atölye Adı **KAT/LAMA İZLERİ**

Atölye Yürütücüleri **Gökçeçiçek Savaşır**

Atölye Adı **YANSIMALAR**

Atölye Yürütücüleri **Havva Alkan Bala, Yavuz ARAT, Elif Korkmaz, Volkan Emrecik**

Atölye Adı **HAREKETİN GEOMETRİSİNİN TASARIMI**

Atölye Yürütücüleri **Koray Korkmaz, Yenel Akgün, Feray Maden**

Sunum 1 **İZ**

Atölyeler başlamadan yapılan bu ilk

Sunum 4 **ESKİŞEHİR BULUŞMASI**

Eskişehirli mimarlık öğrencileri önümüzdeki yaz gerçekleştirmeyi planladıkları yaz okulu hakkında bilgilendirme yaparak katılımcıları Eskişehir'e davet ettiler.

Sunum 5 **KENAN GÜVENÇ**

Mimarlık ortamındaki neredeyse her özneyi farklı bakış açısıyla gören, gösteren ve eleştiren bir konumda bulunan Kenan Güvenç'in konuşması, katılımcıları sınırları ve kabulleri tekrar düşünmeye yöneltten bir vurguya sahipti. Kişilerin kurumlardan daha önce gelmesi ve öğrenci buluşmalarının

“MİMARLIK ORTAMININ HER ZAMAN İHTİYAÇ DUYDUĞU DİNAMİZMLE BİRLİKTE YOL ALMAK, BAZEN YÖNLENDİRMEK, ÇOĞU ZAMANSA ÖNÜNÜ AÇMAK, AMA KESİNLİKLE ÖNÜNDE DURMAMAK GEREKİYOR”

toplantı, katılımcıların ve yürütücülerin buluşmanın teması olan “İZ”i nasıl yorumladıkları ve bu doğrultuda atölyelerini nasıl kurguladıklarını tartışmaya açtıkları bir tanışma toplantısı niteliğindeydi.

Sunum 2 **HASAN CENK DERELİ**

Hasan Cenk Dereli kendi deneyimleri üzerinden, mimarlığın sınırlarına dair yorumlarını katılımcılarla paylaşırken mimarın işi beklemeyip işi yaratması gerektiğini anlattı.

Sunum 3 **BAŞAK ÖZKUTLU - DİCLE ÇİFTÇİ**

Başak Özkutlu ve Dicle Çiftçi atölyelerindeki ürünlerden örnekler gösterdikleri sunumlarının ardından dinleyicilerin de katıldığı bir çalışma yaptılar. A5 boyutundaki resim kâğıtlarına önceden rastgele bırakılmış mürekkep izlerinin esinlediği figürün kurşun kalemle tamamlanmasıyla ortaya çıkan çalışmalar buluşmanın ardından güzel bir iz olarak kaldı.

Sunum 3 **HALFETİ DENEYİMİ**

İYTE'de Öğretim görevlisi olan Tonguç Akış ve öğrencileri Haziran ayında Halfeti'de gerçekleştirdikleri yaz okulunda edindikleri deneyimlerini katılımcılarla paylaştılar.

daha bağımsız olması gerektiğini söyleyen Güvenç katılımcıların zihninde yeni ufuklar açtı.

Sunum 6 **ÜRÜNLER**

Buluşmanın son gününde atölye çalışmalarının ürünleri çizim, maket gibi olağan mimari sunum araçlarının yanı sıra dans, kısa film ve duvar resmi gibi farklı sunum yöntemleriyle tüm katılımcılarla paylaşıldı. **İ**

H. İbrahim Alpaslan, Araş. Gör., DEÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

İzkele, Duygusal farklılıklar için tasarım, Kartela, Sisten izler, Kat/lama izleri atölye çalışmalarından... Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı Hasan Topal'ın öğrencilerle buluşmasından... İz temalı söyleşiden... Başak Özkutlu sunumundan...

İzmir Büyükşehir Belediyesi Opera Binası Mimari Proje Yarışması

"İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ OPERA BİNASI" MİMARİ PROJELERİNİN ELDE EDİLMESİ İŞİ 13/08/2004 TARİH VE 25552 SAYILI RESMİ GAZETE'DE YAYINLANAN "MİMARLIK, PEYZAJ MİMARLIĞI, MÜHENDİSLİK, KENTSEL TASARIM PROJELERİ, ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA VE GÜZEL SANAT ESERLERİ YARIŞMA YÖNETMELİĞİ" KURALLARI ÇERÇEVESİNDE İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞI TARAFINDAN İKİ KADEMELİ OLARAK YARIŞMAYA ÇIKARILMIŞTI. YARIŞMANIN AMACI, GÜZEL SANATLARI TEŞVİK ETMEK, KÜLTÜR, SANAT, BİLİM VE ÇEVRE DEĞERLERİNİ REKABET YOLU İLE GELİŞTİRMEK, ÇOK SAYIDA SEÇENEK ARASINDAN MİMARLIK, MÜHENDİSLİK, SANAT ANLAYIŞI, İŞLETME VE İLK TESİS MALİYETLERİ YÖNÜNDEN EKONOMİK, İŞLEVSEL VE YENİLİKÇİ ÇÖZÜMLERİ SEÇMEKTİ. 177 PROJENİN DEĞERLENDİRMEYE ALINDIĞI YARIŞMANIN SONUCUNDA JÜRİ, 3 ÖDÜL VE 9 MANSİYON ÖDÜLÜ VERDİ.

Danışman Jüri Üyeleri

Aziz Kocaoğlu İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı
Serpil Baran İzmir Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı
Ali Rıza Gülerman İzmir Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı
Prof. Rengim Gökmen Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürü - Genel Sanat Yönetmeni
Aytül Büyüksaraç İzmir Devlet Opera ve Balesi Müdürü - Sanat Yönetmeni
Hasan Topal Mimar - Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı
Kemal Suner Elektronik ve Haberleşme Yüksek Mühendisi - Ses, Işık, Görüntü Danışmanı

Asil Jüri Üyeleri

Doç.Dr. C. Abdi Güzer Mimar Jüri Başkanı
Emre Arolat Y. Mimar
Erkut Şahinbaş Y. Mimar
Doç.Dr. Haydar Karabey Y. Mimar
Yrd.Doç.Dr. Hikmet Gökmen Mimar
Muzaffer Tunçağ İnşaat Yüksek Mühendisi
Semra Uygur Y. Mimar

Yedek Jüri Üyeleri

Abdullah Uzun İnşaat Yüksek Mühendisi
Dr. Dürrin Süer Kılıç Mimar
Yrd.Doç.Dr. Seçkin Kutucu Mimar
Sedat Baylan Mimar, İzmir Büyükşehir Belediyesi Etüt ve Projeler Dairesi Başkanı

Raportörler

Ertan Dikmen Y. Mimar - İzmir Büyükşehir Belediyesi Etüt Proje Şube Müdürlüğü
Gülben Özsoy Y. Mimar - İzmir Büyükşehir Belediyesi Etüt Proje Şube Müdürlüğü
Ridade Selek Mimar - İzmir Büyükşehir Belediyesi Etüt Proje Şube Müdürlüğü

Raportör Yardımcıları

Alicihaner Şahin İzmir Büyükşehir Belediyesi Etüt ve Projeler Dairesi Başkanlığı
Nurcan Çakmak İzmir Büyükşehir Belediyesi Etüt ve Projeler Dairesi Başkanlığı

1. ÖDÜL

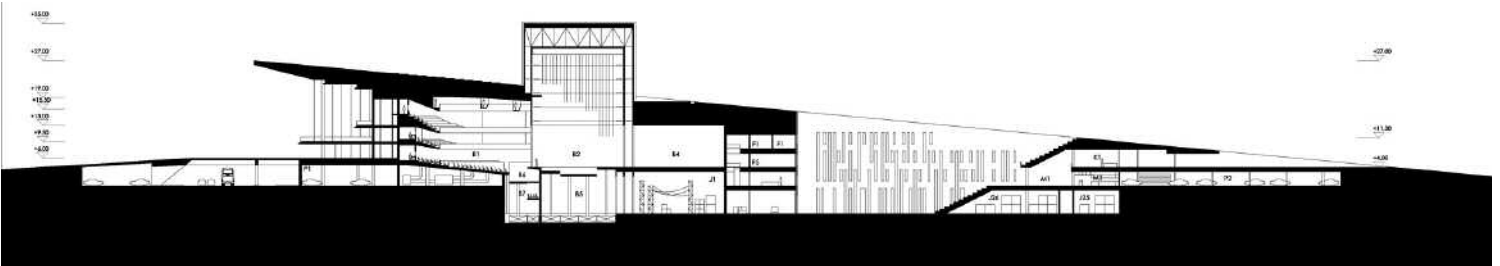
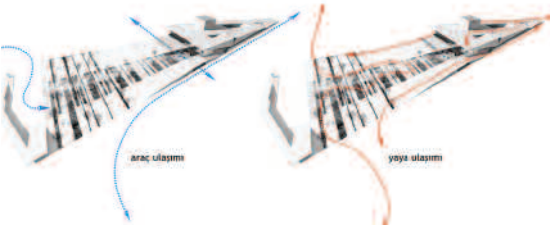
Mehmet Kütükçüoğlu Y. Mimar, Ertuğ Uçar Y. Mimar, Mert Üçer Mimar, Onur Akın Mimar, Caner Bilgin Mimar

YARDIMCI EKİP

Emiliano Bugatti Y. Mimar, İrem Güçlü Öğrenci, Ali Can Atabey Öğrenci

TEKNİK EKİP - DANIŞMAN

Uğur Seymen Y. İnş. Müh., Serhan Çaycılar Mak. Müh., Serhan Bucak Elk. Müh., Aygen Kancı Peyzaj Mimarı
Robert Essert Akustik Danışmanı, Anne Minors Sahne ve Çevresi Danışmanı, John Risley - Paul Scott Statik Danışmanı

JÜRİ RAPORUNDAN Öneri projenin birinci aşamada olumlu bulunan niteliklerini sürdürmekle birlikte jürinin birinci aşama raporunda vurguladığı unsurlara yönelik yeni ve alternatif çözüm önerileri geliştirdiği gözlenmiştir. Bu anlamda yapının önünde yer alan kamusal alan düzenlemesinin kıyı ile yapı arasında sürekliliği güçlendirecek biçimde yeniden ele alındığı, yaya ve araç trafiği ayırımının yaya sürekliliği gözetilerek çözüldüğü, yapının ana fuayesinin kentsel açık alanla güçlü bir ilişki içinde ele alındığı saptanmıştır. Öneri proje ikinci aşama ölçeği içinde programa yönelik çözüm önerilerini detaylandırmış yapının kolay ulaşılabilirliğinin yanında farklı kullanımların ve servis girdilerinin bir arada ve birbirleri ile çatışmadan var olabileceği bir dolaşım ve bölgeleme altyapısı oluşturmuştur. İlk raporda da vurgulandığı gibi

projenin çevre ile kurduğu uyumlu ilişki, topografik bir süreklilik olarak ele alınan kütlenin çevresel peyzaj ile bütünleşme çabası, oluşan nihai oran ve ölçeğin çevresel doku içinde var olma biçimi projenin olumlu unsurları olarak görülmüştür. Benzer biçimde yalın ve zorlamasız bir geometri ve taşıyıcı sistem seçimi ile ulaşılan kentsel işaret değeri ve zamansız mimari dil yapının kent ölçeğinde bir değer olarak varoluşunu güçlendirecektir. Özellikle fuayenin ele alınışı yapının kentle ilişkisini işlevi ile kısıtlı olmayan bir ölçeğe taşımaktadır. Yapı önünde deniz ile arasında kalan açık alanlar ile kurduğu çok nitelikli ilişki, aynı bağlamda yaya ve taşıt ilişkilerini doğru bir biçimde düzenlemiş olması, yapı saçağı altından başlayarak kıyı çizgisine kadar düzenlenen kamusal alan düzenlemesi çok başarılıdır. Bu unsurlarının yanı sıra

öneri yapının “sürdürülebilirlik” ve detay ölçeğinde anlam kazanacak bazı araştırmaların altyapısını hazırlamış olduğu düşünülmektedir. Bütün bu olumlu özellikleri ile projenin gerek program gerekse kentsel anlama yönelik olarak yarışma beklentilerine güçlü bir biçimde yanıt oluşturduğu düşünülmektedir. Uygulanabilirliği de onay gören 145 no’lu proje oybirliği ile birinci ödüle değer bulunmuştur. Jüri birinci projenin uygulama aşamasına yönelik olarak:
-batı bölgesindeki konut ve yerleşim alanı ile yaya ilişkisinin güçlendirilmesini
-projede bir değer olarak sunulan “sürdürülebilirlik” kavramının yapının tüm ölçek ve detaylarını içerecek çok kapsamlı bir girdi olarak ele alınmasını ve etkinleştirilmesini; beklemektedir.

2. ÖDÜL

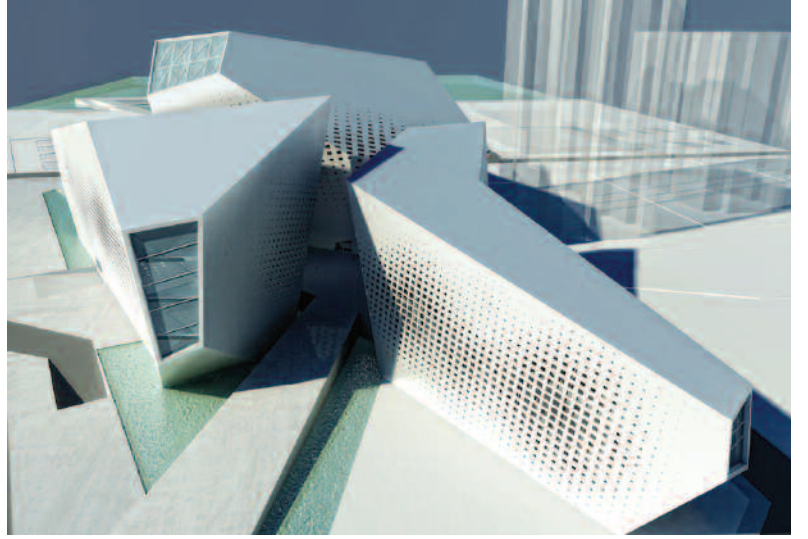
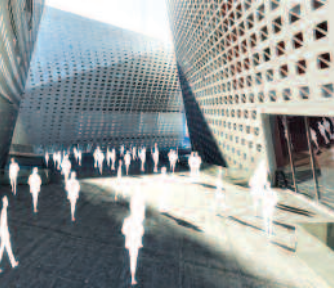
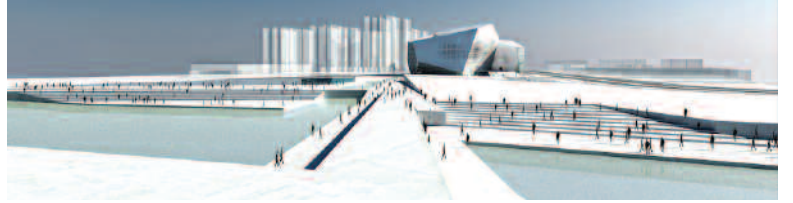
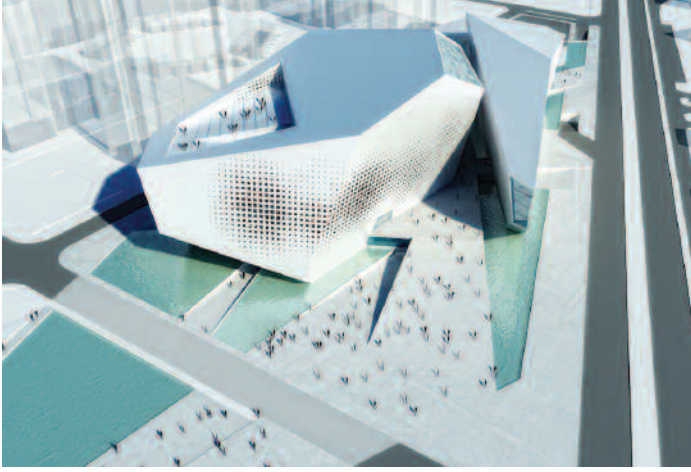
Hakkı Can Özkan Mimar, Dilek Topuz Derman Mimar

YARDIMCI EKİP

Semih Arslan Öğrenci

TEKNİK EKİP - DANIŞMAN

Uğur Seymen İnş. Müh., Zühtü Ferah Mak. Müh., Mehmet Karadurak Elk. Müh., Başak Taş Peyzaj Mimarı,
Mehmet Çalışkan Mak. Müh. (Akustik Danışmanı)

JÜRİ RAPORUNDAN Öneri projenin ilk aşamada altı çizilen değerlerini geliştirdiği gözlenmektedir. Bu anlamda güçlü bir simge ve kentsel obje değeri sunan önerinin işlevsel bölgeleme çabası ve kütleler aracılığı ile oluşturduğu dışavurumcu kompozisyon, bloklar arasında yarattığı açık alanların getirdiği kentsel ve görsel deneyimler olumlu bulunmuştur. Benzer biçimde projenin malzeme ve cephe kaplamasına yönelik olarak sunduğu özgün araştırma değerli bulunmuş, yapının geleneksel tipolojilerle kısıtlı kalmayan bir dil ve nitelikli bir mimari alternatif sunduğu gözlenmiştir. Projenin ilk aşamada sunulan öneriler doğrultusunda yapı zemininin kullanımını güçlendirdiği ve dış mekan kalitelerini arttırdığı düşünülmektedir. Öte yandan yapılaşmanın ölçeği, öngördüğü nihai büyüklük ve oranlar bağlamsal olarak sorunlu bulunmuş, yapı büyüklüğünün

işlevsel zorunluluklara dayalı olmaksızın abartıldığı düşünülmüştür. Benzer biçimde alt program parçalarının üst kotlarda ilişkisiz kalması ve parçaların birbirleriyle yeterli net ve akışkan bir biçimde eklemlenememesi olumsuz bulunmuştur. Öneri proje sunduğu nihai değerler gözetilerek oybirliği ile ikinci ödüle değer bulunmuştur. Statik raporda savlandığı gibi taşıyıcı sistemin "jeodezik kubbe" ile ilgisi yoktur. Dolayısıyla esas taşıyıcıların iyi seçildiği söylenemez.

-12.00 m. kotuna inen temeller, kazıklı radye olmalı, dilatasyonlar en aza indirilmeli, olabilirse dilatasyon yapılmaması için çözüm aranmalıdır. Akustik:

1) Teknik odaların yerleşimi uygundur. Gerek yerleşimleri, gerekse ölçüleri fonksiyonelliği sağlayacak şekilde tasarlanmıştır.
2) Ana salon gürültü kriterinin (NC20'den iyi olarak) sağlaması adına,

hazırlanan mekanik tesisat raporu istenen çözümü içermektedir. Mimari salonun döşemeden havalandırılması için gerekli hacim bulunmaktadır.
3) Özellikle ana salon olmak üzere, salonların yatay ve dikey ışık köprülerinin yerleşimleri uygundur. Ancak ışık köprülerine ulaşım net değildir.
4) Salonların gürültü izolasyonunun NC 20 sağlanacak şekilde hazırlanan rapor yeterlidir. Bahsi geçen tedbirlerin uygulama sırasında titizlikle uygulanması gereklidir.
5) Ana salonun ODEON ile hazırlanan akustik raporunda, yeterli sonuçlar elde edilmiştir. T30 orta frekans değerinin 1.8 sn ile, nispeten düşük STI değeri, uygulama sırasında akustik uzman tarafından tekrar irdelenmelidir.
6) Ses ve ışık odalarının yerleşimi uygundur.
7) Sahne mekaniği yerleşimleri doğrudur.

3. ÖDÜL

Erhan Vural Mimar, Ozan Soya Mimar

TEKNİK EKİP - DANIŞMAN

Uğur Seymen İnş. Müh., Zühtü Ferah Mak. Müh., Mehmet Karadurak Elk. Müh., Başak Taş Peyzaj Mimarı,
Mehmet Çalışkan Mak. Müh. (Akustik Danışmanı)

JÜRİ RAPORUNDAN Öneri projenin birinci aşamada olumsuz bulunan pek çok konuda gelişme gösterdiği gözlenmiş, özellikle kamusal alanı dikey ölçeğe taşıması ve yapının nihai mimari dili olumlu bulunmuştur. Öte yandan elde edilen yapının bir prototip olarak bağlamla bütünleşme olanakları ve yerle kurduğu aidiyet ilişkisi yeterince güçlü bulunmamıştır. Yapı mimarlık ortamındaki güncel yaklaşımlara açık olması, özgün dil araştırması, özellikle gece etkisini simgesel bir değer olarak sunumu ile olumlu bulunarak ve oybirliği ile 3. Ödüle değer bulunmuştur. -9.00 m. kotuna inen temeller, kazıklı radye olmalı, dilatasyonlar en aza indirilmeli, olabilirse yapılmaması için çözüm aranmalıdır. Ana taşıyıcı kolonların eğri tasarlanması, böyle önemli bir yapının depreme karşı davranışında olumsuz bir çözümdür ve kaçınılmalıdır.

Akustik:

- 1) Teknik odaların yerleşimi uygundur. Gerek yerleşimleri, gerekse ölçüleri fonksiyonelliği sağlayacak şekilde tasarlanmıştır.
- 2) Ana salon gürültü kriterinin (NC20'den iyi olarak) sağlaması adına, hazırlanan mekanik tesisat raporu istenen çözümü içermektedir. Mimaride salonun döşemeden havalandırılması için gerekli hacim bulunmamaktadır.
- 3) Özellikle ana salon olmak üzere, salonların yatay ve dikey ışık köprülerinin yerleşimleri uygundur. Işık köprülerine ulaşım gösterilmiştir.
- 4) Salonların gürültü izolasyonunun NC 20 sağlanacak şekilde hazırlanan rapor yeterlidir. Bahsi geçen tedbirlerin uygulama sırasında titizlikle uygulanması gereklidir.
- 5) Ana salonun ODEON ile hazırlanan akustik raporunda, yeterli sonuçlar elde edilmiştir. T30 orta frekans değerinin 1.8 sn ile, nispeten düşük STI

değeri, uygulama sırasında akustik uzman tarafından tekrar irdelenmelidir. 6) Ses ve ışık odalarının yerleşimi uygundur. 7) Sahne mekaniği yerleşimleri doğrudur.

1. MANSİYON

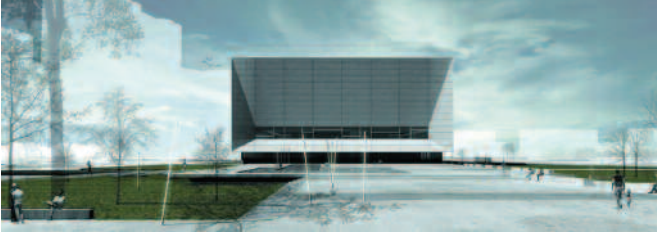
Burak Pelenk Mimar, Sinan Gümrükçüoğlu Mimar, Zeynep Güngör Mimar

YARDIMCI EKİP

Stefan Rizo Mimar, Ceren Kerpiç Mimar, Gözde Sazak Mimar, Sezen Bilge Mimar, Ceyda Özbilen Peyzaj Mimarı
Eda Ekim Peyzaj Mimarı

TEKNİK EKİP - DANIŞMAN

Tolga Bozyiğit İnş. Müh., Mehmet Alp Olcaytu Mak. Müh., Serdar Tosun Elk. Müh., Seda Kurt Peyzaj Mimarı,
Peter Angier Sahne Mek., Joseph Hardy Akustik

JÜRİ RAPORUNDAN Önerinin kentle kurduğu ölçek bağı, yalınlığı ve duru mimari dili, kentin böylesine karmaşık bir bölgesinde çevresindeki yapılaşma ile kararlı, radikal karşıtlığı, giderek çatışması ve kendi başınlığı olumlu bulunmakla birlikte; formuna ve

biçimine referans oluşturan bir değer bulunmaması, özensiz bitirme malzemeleri (örneğin kaplama dokusu) kesitlerde kimi sorunlarının çözümsüz bırakılmış olması, önerdiği net form içinde kalarak iç bölümler oluşturma çabası sonucunda işlevsel olarak

sorunlu bir düzen ortaya çıkması ve kitledeki net tavrın plan çözümlemelerinde sürdürülemiyor olması olumsuz bulunmuştur. Katı kitlesinden arta kalan açık-kamusal alanlarda yeterli düzeyde ve nitelikte kararlar geliştirememiştir.

2. MANSİYON

Cem İlhan Mimar, Tülin Hadi Mimar, E. Derya Ertan Mimar, Şefika Güner Mimar

YARDIMCI EKİP

Aydoğan Özsoy İç Mimar

TEKNİK EKİP - DANIŞMAN

Erdoğan Özkara İnş. Müh., Ayşegül Yıldız Mak. Müh., Belgin Meray Elk. Müh., Pınar Şenkaynak Peyzaj Y. Mimarı

JÜRİ RAPORUNDAN Opera yapısı işlevindeki iki farklı ölçeği yorumlaması, kente vermek istediği yüzler, estetik-plastik dilindeki ustalık, malzeme seçimindeki süreklilik ve yalınlık başarılı bulunmuştur.

Ancak yapı kitlesini oluşturma sürecinde eklektik bir yaklaşım yansıtan stilize tavrı, kentsel bağlam içinde, çevresindeki karmaşaya olumlu bir katkı getiremeyen, yere özgü ve özgün olmayan mimari dili, rasyonel

biçimde çalışan bir iç düzenin gereksiz ve tanımsız bir dış kabuk ile sonlandırılması ile ortaya çıkan aşırı biçimsel kaygısı olumsuz bulunmuştur.

3. MANSİYON

Nurbin Paker Kahvecioğlu Y.Mimar, Hüseyin L. Kahvecioğlu Y.Mimar, Melis Nur İhtiyar Mimar, Elçin Kara Y. Mimar

TEKNİK EKİP - DANIŞMAN

Özkan Yalçın İnş. Y. Müh., Sabit Cevat Tanrıöver Mak. Y. Müh., Tülay Kanıt Elk. Müh., Ebru Erbaş Gürler Peyzaj Y. Mimarı

Oğuz Cem Çelik İnş. Y. Müh., Nurgün Tamer Bayazıt Akustik ve Sahne Mek. Danışmanı, Y. Mimar

JÜRİ RAPORUNDAN Projenin ikinci aşama çalışmalarında, birinci aşama jüri raporunda ortaya koyulan görüşler çerçevesinde hayli ayrıntılı bir biçimde geliştirilmiş olduğu gözlenmiş, gerek yapı tektoniği, gerekse teknolojik bağlamda yapılan araştırmalar övgüye değer bulunmuştur. Kıyı düzenlemesi ve açık alanlar için getirilen önerilerle

yaya ve araç trafiği ile ilgili olarak ortaya konan çözümler yeteri kadar cazip ve inandırıcıdır. Buna karşın, enerji etkin tasarım ilkeleri ve iklimsel veriler dikkate alınarak tasarlandığı iddia edilen ve yapının en önemli dışavurum nesnesi olarak beliren dış kabuğun yapısal kararları sorgulanmıştır.

İzmir'in en önemli nesnelerinden biri olacağı kabul edilen bu yapının oluşturması beklenen imgesel değerler bağlamında söz konusu elemanın artiküle edilmiş biçimi ve fiber takviyeli beyaz beton prekast elemanlarla oluşturulan boşluklu yüzeyin biçimsel tercihleri eleştirilmiştir.

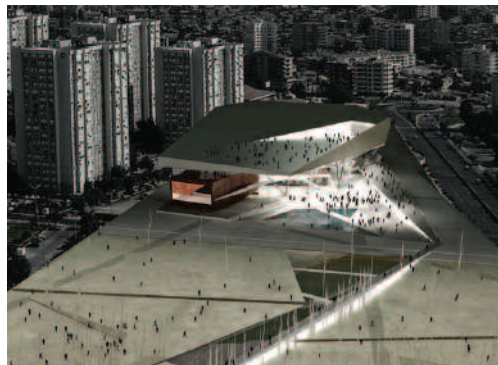
4. MANSİYON

Mehmet Yiğit Öztürk Mimar, Bünyamin Derman Mimar, Saro Dionyan Mimar, Deniz Çiler Erkan Mimar

TEKNİK EKİP - DANIŞMAN

Uğur Seymen İnş. Müh., Zühtü Ferah Mak. Müh., Mehmet Karadurak Elk. Müh., Başak Taş Peyzaj Mimarı,

Mehmet Çalışkan Mak. Müh. (Akustik Danışmanı)

JÜRİ RAPORUNDAN Projenin ikinci aşama çalışmalarında, birinci aşama jüri raporunda ortaya koyulan görüşler çerçevesinde farklı alanlarda geliştirilmiş olduğu gözlenmiştir. Bununla beraber, mimari proje

raporunda özellikle vurgulanmış olmasına karşın, kentsel bağlam içindeki varoluş biçimi jüri tarafından sorgulanmış, gerek içinde bulunduğu çevrede yer alan mevcut yapısal örüntüyle yüzleşme biçiminin, gerekse

yapının açıldığı geniş alan ve denizle olan ilişkisinin bu anlamda yeteri kadar doyurucu olmadığı vurgulanmıştır.

5. MANSİYON

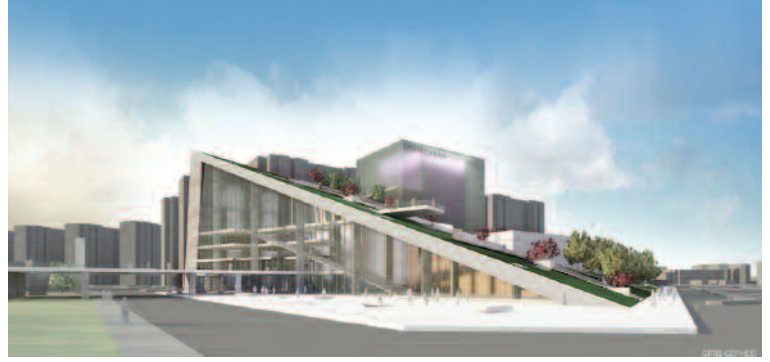
Ömer Selçuk Baz Mimar, Didem Durakbaşı Y. Mimar, Arda Yavuz Mimar

YARDIMCI EKİP

Ege Battal Mimar, M. Cihan Poçan Öğrenci, Sezi Zaman Şehir Plancısı, Çiçek Şadiye Tezer Mimar, Melek Kılınç Mimar
Ayşe Sabah Mimar

TEKNİK EKİP - DANIŞMAN

Feridun Gültekin İnş. Müh., Kemal Ulaş Işın Mak. Müh., Berrin Yavuz Elk. Müh., Sultan Gündüz Peyzaj Y. Mimarı

JÜRİ RAPORUNDAN Önerilen projenin ikinci aşamada jürinin beklentileri doğrultusunda ayrıntılı bir biçimde geliştirildiği görülmüştür. Ancak tıpkı ilk aşamada olduğu gibi, bir “kent parkı” olarak tasarlandığı iddia edilen

yeşil çatının eğimi jüri tarafından problemleştirilmiş, ortaya konan yüzey tasarımı ve bu alana yüklenen işlevlerin inandırıcılığı sorgulanmıştır. İç düzenleme ve planlama kurgusundaki beceriye karşın, fuaye bölümünün

yerleşim ve mekan kararlarının yapının ana tasarım ölçütlerinden biri olan geçirgenlik olgusunu zedelediği gözlenmiştir.

6. MANSİYON

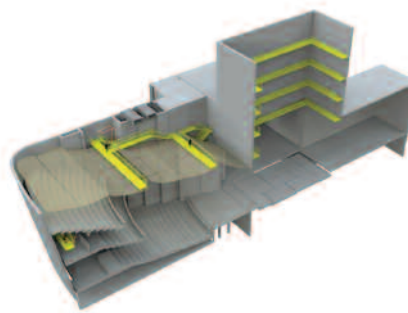
Rahmi Uysalkan Mimar, Arda Yavuz Mimar

YARDIMCI EKİP

Esra Doğu Y. Mimar, Gülay Mizan Yamanlı Y. Şehir Plancısı, Ege Battal Mimar, M. Cihan Poçan Öğrenci, Hanefi Sekmen Mimar, Doğucan Temizel Mimar, Barış Öztürk Öğrenci, Elif Gökmen Öğrenci, Ayşe Sabah Mimar

TEKNİK EKİP - DANIŞMAN

Galip Topönder İnş. Müh., Kemal Ulaş Işın Mak. Müh., Berrin Yavuz Elk. Müh., Sultan Gündüz Peyzaj Y. Mimarı,

JÜRİ RAPORUNDAN Her üç boyutta da, ortogonal ve son derece rasyonel bir sistem üzerinde kurgulanan ve ilk aşamada ortaya koyduğu yalın mimari dili ile dikkat çeken bu proje; ikinci aşamada, özellikle ayrıntılarda ve

yaratması beklenen kamusal alanların niteliği konusunda beklenen düzeye ve inceliğe ulaşamamıştır. Ana salon iç kurgusu, malzeme ve renk kullanımı olumlu bulunmuş ancak ritmik bir kitle düzeni arayışına karşın

kabuğu oluşturan kitlelerin ara yüzlerinin, parçalı kent bağlamı ile diyalogu olumsuz bulunmuştur. Kamusal alanlar ile her ölçekte açık alan ve peyzaj düzenlemelerinin yetersizliği özellikle vurgulanmıştır.

7. MANSİYON

Münir Fındık Y.Mimar

YARDIMCI EKİP

Bengihan Fındık Öğrenci

TEKNİK EKİP - DANIŞMAN

Atilla Uçar İnş. Müh., Nahit Abak Mak. Müh., Özcan Yücedağ Elk. Müh., Arzu Güç Peyzaj Mimarı,
S. Türker Talayman Elk. Müh. (Akustik Danışmanı)

JÜRİ RAPORUNDAN Birinci aşamanın en umut verici projelerinden biri olan bu önerinin, ikinci aşama çalışmalarında beklenen ayrıntılı yaklaşımdan uzak kaldığı görülmüştür. Yapının içinde yer aldığı çevre ile kurduğu ilişkinin kitlesel bağlamda yeteri kadar inceltilemediği vurgulanmış, öte yandan yine ilk aşamada övgü ile karşılanmış olan

geçirgenlik ve kamusalılık gibi özelliklerin ikinci aşama çalışmalarında yeteri

kadar işlenmediği hatta bu niteliklerin bu aşamada zayıfladığı gözlenmiştir.

8. MANSİYON

M. Boran Ekinci Mimar, Hakan Dalokay Mimar

YARDIMCI EKİP

Evren Öztürk Mimar, Deniz Okten Mimar, Handenur Yazıcı Engin Mimar,
Yeliz Tekin Çimen Mimar, Nilay Arslan Mimar, Roysi Ojalvo Mimar,

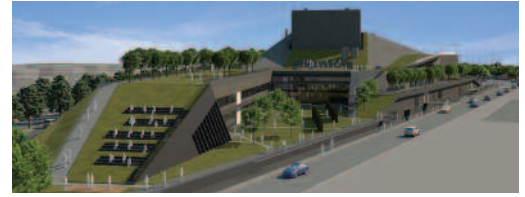
TEKNİK EKİP - DANIŞMAN

Bülent Deveci İnş. Müh., Cafer Aktürk Mak. Müh., Yaşar Arzu İşeri Dirlik Elk. Müh., Nurat Ayter, İnş. Müh.,
Selin Etkinöz Peyzaj Mimarı, Mehmet Çalışkan Mak. Müh. (Akustik Danışmanı), Kıvanç Sayın Mak. Müh. (Sahne Mekanlığı)

JÜRİ RAPORUNDAN Yapının simgesellik arayışındaki çabası ve oditoryum çizimlerinde verdiği teknik bilgiler olumlu bulunmakla birlikte, kütlenin gereksiz yırtıklarla parçalanmışlığı, yaya ve taşıt trafiğiyle ilgili zorlama zemin altı çözüm kararları, denizle yapı arasındaki alanda peyzaj düzenlemeleri

ve tanımsız spor alanları, ikinci kademe için jürinin kimi önerilerinin

değerlendirilmemiş olması olumsuz bulunmuştur.

9. MANSİYON

Tevfik Tozkoparan Mimar, Emre Ulaş Mimar, Ufuk Ersoy Mimar

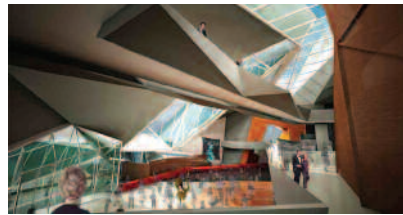
YARDIMCI EKİP

Dinçer Savaşkan Mimar, Berrin Terim Mimar

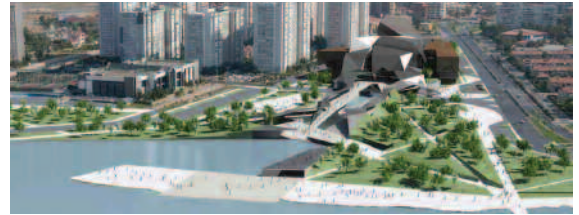
TEKNİK EKİP - DANIŞMAN

Güven İncirlioğlu Mimar, Can Aysan End. Tasarımcı, Siddık Erdoğan İç Mimar, Arzu Kutkam Nuhoğlu Peyzaj Mimarı
Arup Müh. Ercan Ağar Y. Mak. Müh., Cüneyt Mahmut Anadolu İnş. Müh., Emre Çulban Elk. Müh.,
Rob Harris Akustik Uzmanı, Ned Crowe, Akustik Uzmanı, Alex Wardle, Sahne Mek. Uzmanı

JÜRİ RAPORUNDAN Bu tasarımın ilk aşamada cesaretle ilettiğine inanılan mimari dil, kurgu ve verdiği net mesajın, ayrıntılara girildikçe aynı ustalıklı sürdürülemediği görülmüştür. Ana işlev şemasını zedelemeksizin giderek daha net ve tutarlı hale gelmesi beklenen proje ne yazık ki gereksiz yere saçaklanmış, olası tüm yönlere doğru yayılmıştır. Biçim dil ve

malzeme açısından arınabilecekken çeşitlenmiştir. Tüm arsada kamusal kullanım olanağı da oluşturmaksızın ve

geride gereksiz peyzaj düzenlemeleri ile aşırı hırpalanmış doğa parçacıkları bırakmıştır.

St. Rosaire Latin-Katolik Kilisesi'nin
ÖSYM Hizmet Binası'ndan görünümü
FOTOĞRAF **Ahmet Giliz**

TARİHİ DOKUDA YENİ YAPI

EDİTÖR **Nezihat Köşklük Kaya - H. İbrahim Alpaslan**

SON YILLARDA DÜNYADA VE ÜLKEMİZDE “TARİHİ DOKUDA YENİ YAPI YAPMA” ÇOK TARTIŞILIR OLMUŞTUR. BU DURUMU, TARİHİ DOKULAR İLE İLGİLİ HASSASIYETİN VE BİLİNÇLENMENİN ARTMASINA BAĞLAMAK MÜMKÜNDÜR. KONU, MİMARLIK YAYINLARINDA ETRAFLICA ELE ALINMAKTA, KONGRE VE SEMPOZYUMLARDA BÜTÜN BOYUTLARI İLE TARTIŞILMAKTADIR. AYRICA “TARİHİ DOKUDA YENİ YAPI YAPMA” ÜZERİNE MİMARİ PROJE YARIŞMALARI DÜZENLENMEKTE VE MİMARLIK OKULLARINDA TASARIM PROBLEMLERİ VERİLMEKTEDİR. KISACASI KONU, PEK ÇOK ZEMİNDE İRDELENMEKTEDİR. ZATEN ÇOK BOYUTLU DÜŞÜNÜLMESİ GEREKEN TASARIM PROBLEMİ, “TARİHİ DOKUDA YENİ YAPI YAPMA” SÖZ KONUSU OLDUĞUNDA DAHA DA BOYUTLANMAKTADIR. BU ANLAMDA “TARİHİ DOKUDA YENİ YAPI YAPMA”, MİMARLIĞIN EN CİDDİ VE ÖNEMLİ PRATİKLERİNDEN BİRİDİR. DOSYA YAZARLARIMIZDAN EMEL KAYIN VE CENGİZ YESÜGEY’İN DE MAKALELERİNDE BELİRTTİĞİ GİBİ “...BÖYLE BİR PROBLEM MİMAR İÇİN ‘TASARIM YÖNELİMLERİ, İNŞA GERÇEKLİKLERİ, ÇEVRE VERİLERİ, MEVZUAT’ GİBİ PARAMETRELERİN KARMAŞIK İLİŞKİLERİNDE GELİŞEN BİR SORUNLAR SİLSİLESİ İLE YÜZ YÜZE GELMEK ANLAMINI TAŞIMAKTADIR. ÖZNEL TASARIM YAKLAŞIMLARI İLE İHTİYAÇLAR-OLANAKLAR ÇERÇEVESİNDE OLUŞTURULAN MİMARLIĞIN BU KEZ, ‘BAĞLAM’ KAVRAMI ÇERÇEVESİNDE TARİHİ DOKUYLA İLİŞKİLENDİRİLMESİ VE MEVZUATIN ÖNGÖRÜLERİ İLE KORUMA KURULU’NUN TALEPLERİ ÇERÇEVESİNDE UYUMLANDIRILMASI GEREKLİDİR...” DAHA ÖNCE DE VURGULADIĞIMIZ GİBİ, SON YILLARDA MİMARLIK DERGİLERİNDE KONU İLE İLGİLİ OLARAK, ÖZELLİKLE DÜNYADA YAŞANAN GELİŞMELERİ VE ÖRNEKLERİ İÇEREN ÇOK SAYIDA MAKALE VE DOSYA YAYINLANMIŞTIR. BİZ EGE MİMARLIK OLARAK “TARİHİ DOKUDA YENİ YAPI YAPMA”NIN ÇOK ÖNEMLİ OLDUĞUNU DÜŞÜNEREK AMA YİNELEMekten DE KAÇINARAK, KENDİ YAKIN ÇEVREMİZDE BU ÖNEMLİ KONUYA NASIL YAKLAŞILDIĞINI İRDELEMek İSTEDİK. BU DOĞRULTUDA DOSYAMIZDA KONUYU KORUMA KURULLARI, BİR DOKU VE BİR YAPI BAZINDA ORTAYA KOYDUK.

Tarihi Dokuda ‘Yeni’nin İnşası

"...YAŞAYAN KENTLER HER ZAMAN KENDİLERİNİ YENİLEMİŞLERDİR. TARİHLERİ İÇİNDE HER DÖNEM MİMARİ YANSIMASINI BULMUŞTUR. ZENGİNLEŞMİŞ, YIKILMIŞ, GENİŞLEMİŞ, YENİDEN YORUMLANMIŞLARDIR. SÜREKLİ YENİDEN İNŞA VARDIR..." (BRAUNFELS)¹

A. Güliz Bilgin Altınöz

Pugin'in bir katolik kentinin 1440 (altta) ile 1840 (üstte) yıllarındaki görünümünü karşılaştırması (Pugin, 1836, 107). (Şekil 1)

Kentler, çoğu durumda, tarihsel sürekliliğin ürünleridir. Yaşadığımız kentlerin bugünkü kentsel ve mimari yapıları, tarihsel süreklilik içinde yer almış farklı dönem ve kültürlerin yaşam şekilleri, estetik anlayışları ve teknolojik olanaklarının somut bir yansıması olarak meydana gelen oluşum, değişim, dönüşüm ve süreklilikler sonucunda şekillenmiştir. Kentlerin yaşamlarını devam ettirebilmeleri için bir yandan sürekliliği sağlarken bir yandan da gelişime ve değişime cevap verebiliyor olmaları gerekir. Yeni yapılaşma da kentlerin gelişimlerinin ve değişimlerinin kaçınılmaz parçasıdır. Buna bağlı olarak, tarihi dokuda yeni yapılaşma her zaman gündemde olan önemli bir tartışma, araştırma ve uygulama konusu olmuştur.

Yeni - Eski İlişkisi: Tarihsel Bir Soru[n]

Yapılı çevrede yeni-eski ayrımı ve karşılaştırması oldukça geçmişe dayanan bir konudur. 19. yüzyılın ikinci yarısına kadar geleneksel yapı malzemeleri ve yapım tekniklerindeki süreklilik ile teknolojik ve mekansal değişimlerin göreceli olarak yavaş olması, kentlerin gelişim sürecinde yer almış farklı dönemlerin kentsel ve mimari yapıları arasında malzeme, ölçek, kütle ve mekansal özellikler açısından uyumlu bir birlikteliği mümkün kılmıştır. Ancak, 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ulaşım, alt yapı, işlev, üretim teknolojileri, yapı malzemeleri ve yapım teknikleri gibi birçok konuda giderek hız kazanan bir değişim sürecine girilmiştir. Bunların

sonucunda, önceki dönemlerin kentsel ve mimari yapısıyla önemli farklılaşmalar ortaya çıkmış; büyük oranda karşıtlık ve gerilim üzerine kurulu olan yeni-eski ilişkisi tartışmaya açılmıştır.

A. W. Pugin'in, 1836 tarihinde yayınlanan, 14. ve 15. yüzyılların mimari ve kent yapısı ile 19. yüzyılını karşılaştırdığı 'Contrasts: Or, a Parallel Between the Noble Edifices of the Fourteenth and Fifteenth Centuries and Similar Buildings of the Present Day Shewing the Present Decay of Taste' adlı kitabı bu tartışma ortamının ürünlerinden biri olarak görülebilir. Kitabın adından da anlaşılacağı üzere, Pugin bu kitapta 19. yüzyılda yaşananları yozlaşma olarak değerlendirmiş; mimari karşılaştırmaların yanı sıra, tarihi kentteki yeni yapılaşmanın olumsuz etkisini göstermek amacıyla bir katolik kentinin 1440 ve 1840'taki görünümünü de resmetmiştir (Şekil 1)². Benzer şekilde, 1889'da Camillo Sitte de, 'Der Städte-Bau. Nach Seinen Künstlerischen Grundsätzen' adlı kitabında, tarihi kentlerin yapısı ve mimarisi ile kendi döneminin 'modern' kent yapısını ve mimarisini karşılaştırmış; modern kentsel yapılaşmanın gerekçelerinin zayıflığı ve banalliliği ile modern kentsel sistem ve kent planlamasının sınırlamalarından hareketle, öneriler ortaya koymuştur (Sitte, 2002). Bu dönemde, farklı ülkelerde Pugin ve Sitte gibi düşünen birçok kişi tarafından hissedilen yeninin eskiyi 'istilası'na tepki olarak 'koruma' da giderek daha fazla önem kazanmaya başlamıştır (Jokilehto, 1998, 41). Yeni-

eski ilişkisi ile ilgili yaklaşımların iki uç noktasını tanımlayan 'tarihi tehdit eden yeni' ile 'yeniye kısıtlayan tarih', uygulama alanında da bir yanda eskinin birebir taklidi, diğer yanda ise eskinin malzeme, form, ölçek gibi tüm özelliklerinin tamamen gözardı edilmesi şeklinde yansımalarını bulmuştur.

I. ve II. Dünya Savaşları sırasında kentsel alanlarda oluşan yıkım ve boşalmalar, eskinin içindeki ya da yakınındaki yeni yapılaşmanın önemli bir tartışma konusu olarak tekrar gündeme taşınmasına neden olmuştur. Savaşın izlerini tamamen silme ve kaybedilenleri geri getirme isteği ile yıkılan yapı ve alanların aynı şekilde yeniden inşa edilmesi bu dönemde çok sık rastlanılan bir yaklaşım olmuştur. Buna karşın, Le Corbusier gibi modern

çerçevesinde de sürekli olarak tartışılmıştır. Koruma disiplininin kuramsal temellerinin oluşumunda büyük rol oynayan Camillo Boito 1880'lerde, Gutavo Giovannoni ise 1930'larda, tarihi dokunun bütünlüğünün korunması gerektiği esası göz ardı edilmeden, yapılacak yeni müdahalelerde, dekoratif ve şekilsel yeniden üretimlerden kaçınılmasını; modern teknik ve malzemelerin kullanımı ile daha sade ve nötr olarak yapılandırılmalarını önermişlerdir (Jokilehto, 1998, 45). Koruma alanında, ICOMOS⁴ gibi uluslararası organizasyonların oluşması ile birlikte, konu uluslararası platformda da ele alınmaya başlanmıştır. Özellikle 1960'lardan itibaren kentsel koruma konusundaki çalışmaların hız

özellikleriyle değil, kullanıcıların sürece doğrudan katılımlarıyla da gerçekleşebileceği görüşü de son yıllarda savunulmaya başlanmıştır⁷.

Yeni-eski ilişkisi benzer dönemlerde koruma ve tasarım alanlarının gündemine girmiş ve bugüne kadar her iki alanda da güncelliğini korumuş bir konudur. Tarihsel bir perspektiften konunun her iki alandaki ele alınışına ve gelişimine bakılınca, farklı öncelik ve kaygılarla, farklı açılardan konuya yaklaşımlarına rağmen her iki alanda geliştirilen kuramsal tartışmaların ve temel ilkelerin birbirlerinden çok da farklılaşmadığı görülür. Buna karşın, mimari / kentsel koruma alanı ile mimari / kentsel tasarım alanlarında üretilen somut uygulamaların birbirlerinden önemli oranda ayrıştığı da dikkati çeker.

“YENİ-ESKİ İLİŞKİSİ BENZER DÖNEMLERDE KORUMA VE TASARIM ALANLARININ GÜNDEMİNE GİRMİŞ VE BUGÜNE KADAR HER İKİ ALANDA DA GÜNCELLİĞİNİ KORUMUŞTUR”

hareketin temsilcileri, eskinin taklidine kategorik ve etik olarak karşı duruş sergilemiş, geçmişin kopyalanmasının gerçek ve otantik olanın değerini de azalttığı görüşünü savunmuşlardır. Taklidi tamamen reddeden bu yaklaşımla eski ile farklılaşan yeni yapılaşma öne çıkarılmıştır (Jokilehto, 1998, 42-43). Bu gelişmeleri takiben, bağlamın özelliklerinin 'yeni'nin tasarımında bir girdi olarak ele alınabileceği görüşünden hareketle, yeni-eski ilişkisini farklılaşma-benzeşme birlikteliği içinde sorgulayan yaklaşımlar da ortaya çıkmaya başlamıştır. O dönemlerden itibaren günümüze kadar Saverio Muratori, Aldo Rossi, Giorgio Grassi, Carlo Aymonino, Kevin Lynch, Christopher Alexander, Christian Norberg-Schulz, Kenneth Frampton gibi birçok mimar-plancı-düşünür konunun kuramsal çerçevesinin oluşumuna katkıda bulunmuş; 'örüntü dili', 'yerin ruhu', 'bütünlük', 'tipomorfoloji', 'eylemsel tarih', 'ortak bellek' gibi kavramlar etrafında yeni tasarım yaklaşımları ve yöntemleri geliştirmişlerdir³.

Diğer taraftan, 20. yüzyıl başından itibaren bu konu koruma disiplini

kazanması, bu tarihlerden itibaren tarihi dokuda yeni yapılaşma konusunun kimi zaman kentsel koruma ve yönetimin bir parçası olarak, kimi zamansa başlı başına bir gündem maddesi halinde uluslararası platformda tartışılmasında; bu konu ile ilgili tavsiye kararları ve yönlendirici ilkelerin oluşmasında etkin olmuştur⁵.

Koruma alanında konu ile ilgili olarak üretilen bütün tavsiye kararları ve yönlendirici belgeler incelendiğinde, tarihi dokuda yapılacak yeni müdahaleler konusunda, başından itibaren, her dönemin kentsel ve mimari yapısının kendi dönemini yansıtması gerektiği ilkesinden hareketle, taklide - büyük felaketler ve toplumda yarattığı psikolojik etkiler gibi çok özel durumlar dışında- kesinlikle karşı olunduğu; doku bütünlüğünün ve mevcut değerlerinin korunması ve sürdürülmesi esası çerçevesinde yaratıcılık ve farklılaşmanın desteklendiği görülür. Yeni yapılaşmanın, bağlamla uyumuna dikkat edilmesi durumunda, alanın zenginleşmesine katkıda bulunabilecek önemli bir araç olabileceği de belirtilir⁶. Ayrıca bağlamla uyumlu bir ilişki kurmanın sadece yapılaşmanın fiziksel

Kuramdan Pratiğe: Uygulama Süreci

Gerek mimari / kentsel koruma, gerekse mimari / kentsel tasarım alanlarında kuramın doğrudan uygulamalara yansıtılabildiğini, bu düzeyde oluşturulan kuramsal çerçeve ve ilkesel kararların uygulamayı yönlendirmede etkin olabildiğini söylemek doğru olmayacaktır. Mevcut olana yapılacak mimari müdahale ile ilgili kalıcı bir doktrin ya da bilimsel tanımın ortaya konulabilmesinin olanaksızlığını Sola-Morales Rubió (1996, 20) da vurgular. Uygulamaların şekillenişinde kuramsal çerçeveler, yöntem arayışları, uluslararası ilkeler, bilimsel tanımlar ve doktrinlerden çok, her ülkenin kendi kültürel, politik, sosyal ve ekonomik yapısı ile bağlantılı olarak oluşturduğu karar verme ve uygulama süreçleri etkindir. Bazı ülkelerde bu süreçler eskinin korunmasını ve tasarımcının yaratıcılığını kısıtlamayacak şekilde yeninin oluşumunu sağlarken, bazılarında ise kurallarla ve yasaklarla şekillenmiş kısıtlayıcı bir kontrol mekanizmasını ortaya koyar.

Örneğin İngiltere'de, birçok konuda olduğu gibi, tarihi dokuda yeni yapılaşma konusunda da kural ve yasaklardan çok bilgilenelemeye dayalı olarak karar verme süreçlerini destekleme yaklaşımı öne çıkar. CABE [Commission for Architecture and the Built Environment], İngiltere'de binalar

ve binalar arasında bulunan mekanların tasarımında yüksek standartları geliştirmek amacıyla English Heritage [Historic Buildings and Monuments Commission for England] altında kurulmuş olan bir komisyondur. Gücünü ve sorumluluklarını Ulusal Miras Yasası (1983)'ten alan ve İngiliz Hükümeti'nin tarihi çevre konusunda yasal danışmanı olan English Heritage ile mimarlık, kentsel tasarım ve kamusal mekanlar konusunda hükümete danışmanlık görevini üstlenmiş bir organizasyon olan CABA işbirliğiyle geliştirilmiş 'Building in Context: New Development in Historic Areas' programı tarihi bağlamda yeni yapılaşma konusunda farklı karar verici grupları yayınlar, eğitimler, örneklemeler aracılığıyla bilgilendirmeyi, yönlendirmeyi ve eğitmeyi amaçlar⁸. Bu sistemin sonucunda ortaya çıkan somut ürünlere bakıldığında, ortaya konulan çok temel ilkeler doğrultusunda herbiri kendi özel koşullarında oluşmuş ve değerlendirilmiş uygulamaların çeşitliliği dikkati çeker.

Diğer taraftan, temelleri 1962'de koruma alanları için geliştirilen Malraux Yasası'na dayanan Fransa'daki karar verme sürecinde, tarihi çevrelerde yeni yapılaşmayı yönlendirmek üzere ilkeler ve kurallar tanımlanmıştır⁹. Bu ilkelerin oluşumunda tarihsel niteliklerin sürekliliğini sağlamak esas olmuştur. Bu doğrultuda, form, yerleşim, yükseklik, malzeme, renk gibi konularda kurallar bulunmaktadır (Loew, 1998, 219-221). Ancak, geleneksel malzemelerin, karakteristik mimari formların ve detayların kullanımını destekleyen bu

ilkeler (Jokilehto, 1998, 45), dolaylı olarak da olsa tarihi dokuda güncel mimari arayışları kısıtlar.

Ülkemizde ise tarihi dokuda yeni yapılaşma koşullarının koruma imar planı ile belirlenmesi esastır. İlgili disiplinlerden uzmanların çalışmalarıyla, yerel yönetimin ve halkın da katılımıyla gerçekleşmesi öngörülen planlama süreci sonucunda üretilen koruma imar planının onayı ve yürürlüğe girmesi koruma bölge kurulu kararına bağlıdır. Planı olmayan yerleşimlerde, geçiş dönemi için yeni yapılaşma koşullarının belirlenmesi konusunda Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 720 sayılı 'Kentsel Sitler, Koruma ve Kullanma Koşulları' ile ilgili İlke Kararı'nda sitin doku özelliklerine bağlı olarak yoğunluk, kütle, konum, yükseklik, mimari özellikler, yapı malzemesi, renk vb. koşulların tanımlanması gerekliliği genel bir ilke olarak belirtilmekle birlikte, geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartlarının tanımlanması ve kontrolü de koruma kurullarının yetkisine bırakılmıştır¹⁰. Benzer şekilde, sit alanı olmayan yerlerde de tarihi yapının bitişindeki ve karşısındaki yapılaşmada koruma kurulunun görüşü ve onayı esastır¹¹. Bu durumda, ülkemizde yeni yapılaşmanın niteliğinin tanımlanmasında koruma bölge kurullarının önemli bir rolü olduğu görülür. Aslında sistem, esnekliğe, çeşitliliğe ve farklı uygulamalara imkan veriyorsa da, plan kararları ve kurulların yapısına bağlı olarak yasaklarla şekillenmiş kısıtlayıcı bir sürece de dönüşebilmektedir.

Tarihi Dokuda 'Yeni'nin İnşası: Uygulama Örnekleri

Tarihi dokuda yeninin inşasına ilişkin uygulama örnekleri incelendiğinde, eskiyi taklit ile eskiyi yok sayma arasında çeşitlenen farklı yaklaşımların sürecin başından beri var olduğu görülür. Her örneğin içinde bulunduğu tarihsel bağlam ile oluşumunda etkin olan koşullar farklılık gösterdiğinden, burada amaç örnekleri birbirleriyle karşılaştırmaktan ve değerlendirmekten çok, çeşitliliği sunmak olacaktır.

Dokuyu korumanın, tarihi olana saygı göstermenin ve onunla uyum sağlamanın tek yolu olarak taklidi gören yaklaşımın örnekleri bugün de azımsanamayacak kadar çoktur. Bu yaklaşımda mimari, sadece kütle ve dış cephe özelliklerine indirgenirken mimarinin oluşumunda doğrudan etkin olan işlev, iç mekan, cephe, kütle bütünlüğü yok sayılmakta; bir anlamda bir dekor yaratılmaktadır. Eskişehir'de Odunpazarı'nda daha önce hiç var olmamış yeni yapıların geleneksel mimariyi taklit ederek oluşturulması buna örnek olarak gösterilebilir (Şekil 2). Bu örnekte geleneksel mimariyi taklit eden yeni yapılaşma, tarihi dokunun girişinde, arkasında varolan tarihi dokuya dikkati çekmek amacıyla, birçok yönden algılanabilir bir konumda oluşturulmuş bir tür vitrin görevi görmektedir. Çok sayıda olan bu tür örnekleri sadece bir yeni yapılaşma yaklaşımı olarak görmek ve mimari açıdan değerlendirmek konuyu çok dar bir açıdan ele almak olur. Yeni yapılaşmada geleneksel mimarinin taklidi ya da geleneksel öğelerin kullanılması konusunda esas karar

vericinin çoğu zaman mimardan çok, kentin tarihi özelliklerini geri kazandırmayı, tarih üzerinden şekillenen yeni bir kent kimliği yaratmayı ve kenti bu kimliği ile sunmayı, hatta bir gelir kaynağı olarak özellikle turizm öncelikli pazarlamayı hedeflemiş yerel yöneticiler olduğu bir gerçektir. Özellikle Tarihi Kentler Birliği'nin kurulmasından sonra, tarihi yapı ve çevrelerin turizm için bir alternatif yarattıkları farkedilmiş ve bu doğrultuda bir çok kentte tarihi çevreyi korumaya yönelik çalışmalar artmıştır. Birçok olumlu etkisi de olan bu oluşum ve yarattığı etki, 'yeni eskiler' yaratmak yerine 'gerçek eskiler'in korunması ve sağlıklılaştırılması için yönlendirilebilirse hem koruma hem de yeni yapılaşma açısından daha iyi sonuçlar elde edilebilecektir.

“DOKUYU KORUMANIN, TARİHİ OLANA SAYGI GÖSTERMENİN VE ONUNLA UYUM SAĞLAMANNIN TEK YOLU OLARAK TAKLİDİ GÖREN YAKLAŞIMIN ÖRNEKLERİ BUGÜN DE AZIMSANMAYACAK KADAR ÇOKTUR”

Tarihin bir pazarlama metası haline gelmesinin yansımalarına bir örnek olarak da Amsterdam'daki Inntel Otel gösterilebilir. Mimari projesi WAM Architecten tarafından gerçekleştirilmiş olan bu örnekte, Amsterdam'da bulunan farklı tipolojilerdeki konutların cepheleri bir otel yapısında bir araya getirilmiştir¹². Farklı tipolojilerin anlamlarından ve bağamlarından bağımsız olarak bir araya gelerek oluşturdukları cephenin iç mekan organizasyonu ile de herhangi bir ilişkisi bulunmamaktadır. Sonuç ürün, bir anlamda tarihin karikatürize edilmesi olarak da görülebilir (Şekil 3).

Tarihin yorumlanması ve yeni yapıya aktarılmasında farklı bir yaklaşım da Mimar Edouard François tarafından tasarlanmış olan Hotel Fouquet Barrière de izlenebilir¹³. Paris'te Champs Elysées üstünde, Hausmann döneminde oluşmuş bir doku içinde yer alan yapı basit bir taklitten öte bir yaklaşıma sahip olup 'açıkça sahte' olduğunu göstermektedir. Yapının mimarı, projenin anahtar kelimesini 'kopyala-

düzenle' olarak tanımlar. Yeni yapıda beton paneller kullanılarak tipik bir Hausman cephesinin kütle, cephe ve süslemeleri hassasiyetle yeniden üretilmiştir: Kopyala. Diğer taraftan yeniden üretimde kullanılan beton panellerin sabit olmayan boyutları ve grinin farklılaşan tonları ile cephede farklı bir etki yaratılmış; eski cephe açıklıkları tamamen kapalı tutularak, iç mekanla bağlantılı yeni açıklıklar açılmış; bunların malzemelerinde ve şekillenişlerinde tamamen güncel bir yaklaşım benimsenmiştir: Düzenle (Şekil 4).

Eski ile yeninin ilişkisi her zaman benzeşme üzerinden kurulmaz; bazen karışıklık da saygılı bir ilişki kurmanın aracı olabilir. Tadao Ando tarafından 1975-76 yıllarında tasarlanan ve inşa edilen Azuma Evi, mevcut dokunun

kütle özellikleriyle uyum gösterirken, dokuyla farklılaşan sağır ve beyaz cephesi ile ise zıtlık üzerinden bir ilişki kurmaktadır (Ruby, Ruby, Sachs, Ursprung, 2003, 31). Bu şekilde yapı, bir yandan da geleneksel yapılara bir arka plan oluşturmaktadır (Şekil 5). Benzer bir yaklaşım Ten Arquitectos'un tarafından tasarlanan işçi konutlarında da izlenmektedir. Mexico City'de Central Colonial Mahallesi için geliştirilen 'Kentsel Dolgu Programı' kapsamında çok sayıda aileyi barındırmak üzere tasarlanmış konut, mevcut bağlamla kat yüksekliği açısından benzeşirken, cephe özellikleri açısından tamamen sade bir dil seçilerek farklılaştığı görülmektedir (Ingersoll, Riley, Sorkin, 1998, 66). İtalya'nın Orsara kentinde Raimondo Guidacci tarafından tasarlanan konut¹⁴ da doku ile farklılaşma açısından diğer iki örnekle benzer bir yaklaşım sergilerken, diğerlerinden farklı olarak cephede kullandığı malzeme ve renk aracılığıyla doku ile soyut bir ilişki kurmaktadır (Şekil 6).

SOLDA Eskişehir'de yeni yapılaşma. (foto: Deniz Özkut) (Şekil 2)

ALTTA Intel Hotel Zaandam, Amsterdam (Mimari proje WAM Architecten). (kaynak: <http://www.architeria.com/hotel-design/architecture-inntel-hotel-zaandam-in-netherlands-by-wam-architecten>) (Şekil 3)

ORTADA Hotel Fouquet Barrière, Paris, Fransa (Mimari Proje: Edouard François, 2006). (kaynak: http://www.archdaily.com/24801/hotel-fouquet-barrier-edouard-fanchanc/1043434918_website2/) (Şekil 4)

EN ALTTA Azuma Evi, Sumiyoshi, Japonya (Mimari Proje: Tadao Ando, 1975-76). (kaynak: Ruby, Ruby, Sachs, Ursprung, 2003, 31). (Şekil 5)

ÜSTTE Konut, Orsara, İtalya
(Raimondo Guidacci, 2004)
(kaynak: <http://www.raimondoguidacci.it/two%20houses%20at%20orsara4.html>)
(Şekil 6)

ALTTA Ofis, Londra, İngiltere
(Amanda Levete Architects, 2009)
(kaynak: <http://www.archdaily.com/34887/10-hills-place-amanda-levete-architects/1252601872-388-090716-gf-02/>)
(Şekil 7)

Tarihi dokularda sıklıkla karşılaşılan bir yaklaşım da yeni yapının cephesinde tamamen şeffaf ya da yansıtıcı bir malzeme kullanılarak bir yandan dokudan farklılaşması diğer yandan da dokuyu yansıtarak ilişki kurmaya çalışmasıdır. Hans Hollein tarafından 1990 yılında, Viyana'da Stephansdom Katedralinin karşısında, bu anıtsal yapıyı cephesinde yansıtmak üzere tasarlanmış olan Haas-Haus, bu yaklaşımın erken örneklerinden biridir. Sonraki yıllarda tarihi dokularda sıkça uygulanan bu yaklaşım, bu ilişkilendirme şeklinin yeterince incelmemiş bir kolaya kaçma olması, doku ile gerçek anlamda bütünleşememesi ve bunlardan da önemlisi oluşan yeni yapının karaktersizleşmesi gibi nedenlerle sıkça da eleştirilmiştir. Bu yaklaşıma benzer

tamamen güncel malzeme, teknik ve mimari dile sahip olan yeni yapı, dokudan aldığı bazı özellikleri başarılı bir şekilde soyutlayarak tasarım girdisi olarak kullanabilmeyi başarmıştır (Şekil 9). Bu örnekler, 'iyi mimari'nin doku özelliklerini doğrudan kopyalamadan ya da tekrar etmeden de başarılı sonuçlara ulaştırabileceğini göstermek açısından büyük önem taşımaktadır.

Massimiliano Fuksas'ın Mainz'in merkezinde, önemli bir anıtsal yapının baktığı bir meydana tasarladığı yapı ise tarihi yapı ve doku ile farklılaşarak soyut bir ilişki kurmaktadır¹⁷. Fuksas, hemen hemen özgün hiçbir şeyin kalmadığı ve birçok tarihi yapının savaş sonrası rekonstrüksiyon olduğu alana yeni bir 'tarihi' yapı katmak yerine, alandaki yapılaşmanın tipik bir özelliği olan çatı formunu soyutlayarak beyaz

“ESKİ İLE YENİNİN İLİŞKİSİ HER ZAMAN BENZEŞME ÜZERİNDEN KURULMAZ; BAZEN KARŞITLIK DA SAYGILI BİR İLİŞKİ KURMANIN ARACI OLABİLİR”

güncel bir uygulama da Amanda Levete Mimarlık Ofisi tarafından tasarlanan Londra'daki ofis yapısında görülebilir¹⁵. Yapının cephesinde kullanılan alüminyum ve cam ile bir yandan yapıyı özelleştiren heykelsi bir görünüm yaratılmak istenirken, diğer yandan da tarihi yapıların bulunduğu dar sokakta, kullanılan malzemelerin gökyüzünü ve çevreyi yansıtmak etkisinden de yararlanılarak, hafif ve yokmuş gibi bir izlenim yaratılmak istenmektedir (Şekil 7).

Yeninin tasarımında bağlamdan gelen verilerin soyutlanarak tasarım girdisine dönüşmesi doku ile uyum sağlamanın bir yoludur. Colomès + Nomdedeu Architectes tarafından Troyes'de tasarlanan ofis yapısında¹⁶, tamamen güncel bir mimari dil, malzeme ve yapım tekniği kullanılırken dokuyla saygılı ve uyumlu bir ilişki kurulması da başarabilmiştir. Yapı, işlev-iç mekan-cephe-kütle bütünlüğünü içinde tasarlanırken, bir taraftan da bağlamıyla da uyum sağlayabilmiştir (Şekil 8). Benzer özellikleri olan başka bir örnek de Berlin'den verilebilir. Bu örnekte de

lamine seramik ile farklılaşan ve tarihi yapıyı da saran bir cidar yaratmayı tercih ettiğini belirtmektedir. Kapladığı alanın genişliğine bağlı olarak, alana aykırı bir ölçek yaratması ve tarihi yapıyı yalnızlaştırması projenin tartışmaya açık yanlarını oluşturmaktadır (Şekil 10).

Tarihi yapıların bulunduğu alanlarda plan kararları ile yüksek yapılaşma izni verildiği zaman, yaratılan ranta karşı durmak ve yapılaşmayı tarihi yapıların ölçeğinde tutmak neredeyse imkansız hale gelir. Bu durumda soru yüksek katlı bir yeni yapı ile daha alçak olan tarihi yapı arasında nasıl bir ilişkinin tasarlanabileceğidir. Melbourne'daki öğrenci konutu olarak tasarlanan yüksek katlı yapı da adını aldığı tarihi 'The Canada Hotel' ile tasarlanmış ama her açıdan karşıtlık içeren bir ilişki ile bütünleşmektedir. Ancak, bu bütünleşmede ölçek konusu yine de soru işaretlerini beraberinde getirmektedir (Şekil 11). Diğer taraftan Tokyo'da çok katlı yapı ile tarihi yapının birlikteliği de tasarlanmış bir birlikteliktir. Ancak bu yaklaşım, tarihi yapıyı bir cephe süslemesine

indirgeyerek anlamını kaybetmesine neden olmaktadır (Şekil 12). Çok katlı yapılaşmanın olduğu alanlarda rastlanılan diğer bir tutum da kademelenerek tarihi yapı ile ölçek uyumu sağlama çabasıdır. Ancak bu da, özellikle dar parsellerde, çoğu zaman başarısız bir mimarinin oluşmasına neden olan naif bir yaklaşım olarak tanımlanabilir. Bu örneklerle benzer yaklaşımlara ülkemizde de sıkça rastlanmaktadır. Özellikle plan kararları ile çok katlı yapılaşmanın olduğu alanlarda yaratılan ranttan yararlanabilmek için bu tür öneriler gündeme gelmekte; ancak uygulama, tarihi yapı açısından çoğu kez son derece olumsuz sonuçlar doğurmaktadır.

Tarihi dokuda yeni yapılaşma, çoğu durumda, o alanla ilgili plan kararlarının sonucu olarak şekillenir. Çok detaylı olarak oluşturulmuş plan kararların olması durumunda mimarın hiçbir esnekliği de kalmayabilir; ki bu ülkemizde de çok sık rastlanılan bir durumdur. Aslında, bu durumda yapıyı tasarlamak için mimar olmaya bile gerek kalmaz. Plan yeni yapılaşma

ÜSTTE Ofis, Agence Commerciale Opac de l'Aube, Troyes, Fransa (Mimari Proje: Colomès + Nomdedeu Architectes, 2007). (kaynak:<http://www.archdaily.com/67620/agence-commerciale-opac-de-laube-colomes-nomdedeu-architectes/face-a/>) (Şekil 8)

SAĞ ÜSTTE Berlin, Almanya (foto: A. Güliz Bilgin Altınöz, 2004) (Şekil 9)

SAĞDA Mainz Markthaus 11-13, Almanya (Mimari Proje: Studio Fuxsas) (kaynak:<http://img.architect.com.co/m/img/200909/fbe14ac208eeaf8423b0df8abfa27398.jpg>) (Şekil 10)

kurallarını birebir mevcut dokudan ürettiği zaman, sonuç taklit yapıların üremesi şeklinde olur. Bazı durumlarda ise, plan mevcudun belirli özelliklerini soyutlayarak kurallaştırır. Bu yaklaşım, uluslararası koruma ilkeleri ile uyumlu gibi görünse de kural haline gelerek çok sayıda tekrarlanması gerçekte iyi sonuçlar vermez. Bunun örneklerinden biri de Bursa'nın Muradiye Mahallesi'ndeki yapılaşmadır. Plan kararı ile tanımlanmış özellikler, çeşitliliğe ve yaratıcılığa olanak tanımayacak şekilde sınırlayıcıdır. Bunun sonucunda elde edilen ise uyumsuz değilse de karakersiz bir mimari katmandır. Bunun daha da kötüsü tarihi yapıları tamamen yok sayarak gelişen yeni yapılaşmadır. Planlama sürecinde tarihi yapı ile ilişkilendirmeyi hiç düşünmeksizin yapılaşma kararlarının geliştirilmesi sonucunda tarihi yapıların bağlamdan koparak yalnızlaşmalarının ve zamanla yok olmalarının önünü açmaktadır. Ülkemizde sıkça rastlanılan bu duruma bir örnek olarak İzmir'deki kıyı bandı gösterilebilir. Bu örnekte, plan kararlarıyla oluşmuş yüksek katlı yapılaşma tarihi yapı ile hiçbir ilişki kurmamakta; tarihi yapıyı bağlama yabancılaştırarak zamanla dokuya uyumsuz olanın tarihi yapı olmasına neden olmaktadır (Şekil 13). Benzer şekilde, İnebolu'daki doğal ve fiziksel bağlamıyla bütünleşerek 'yer'e özel şekillenmiş geleneksel konut mimarisinin yerini, bütün bunları göz ardı eden apartmanların almış olması sadece tarihi dokuyu değil bağlamı

gözardı etmenin de bir örneğidir (Şekil 14).

Bütün bu sunulan yaklaşımların ve örneklerin yanısıra, tarihi dokuya yeniden ilgileri yöneltmek ve dokuyu canlandırmak amacıyla jeneratör görevi gören imzalı müdahalelerden de bahsetmek gerekir. Roma'da Richard Meier tarafından tasarlanan Ara Pacis Müzesi, Zaha Hadid'in tasarladığı ulusal sanat müzesi MAXXI, Odile Decq'in tasarladığı güncel sanatlar müzesi MACRO, Cenova'da liman bölgesi Ripa'da Renzo Piano'nun projeleri bu tür tarihi dokudaki imzalı müdahalelere örnek olarak gösterilebilir. Bu durumda, doğal olarak, tasarım girdileri ve tarihi doku ile ilişki kurma şekilleri farklılık göstermekte, yeni yapılar simge niteliklerine de bağlı olarak dokuda öne çıkmaktadırlar.

Görüldüğü üzere, tarihi dokuda 'yeni'nin inşası konusunda çok farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu yaklaşımlar sadece mimari bir seçimi yansıtmaz. Süreçte var olan farklı paydaşlar bu oluşumda etkindir. Ayrıca her örnek farklı bir bağlama sahiptir; çok korunmuş bir dokuda tek bir dolgunun tasarımı, çoğu yok olmuş heterojen bir alanda birçok dolgunun tasarımı, tek kalmış bir tarihi yapının çevresindeki yeni yapının tasarımı, imzalı jeneratör müdahalelerin tasarımı birbirlerinden çok farklı durumlardır. Dolayısıyla bütün bu örnekleri sadece tarihi yapı ile kurduğu ilişki açısından değil oluşumlarında etkin olan faktörlerin bütünlüğü içinde ele almak ve değerlendirmek gereklidir.

Sonuç yerine...

Yeni yapılaşma tarihi kentler için değer olarak tanımlanan sürekliliğin önemli bir parçasıdır. Bir yandan sürekliliği değer olarak tanımlarken bir yandan da onu bir dönemde dondurmak ya da sonrasının kendi gerekleri doğrultusunda oluşumunu kısıtlamak çelişkili bir tutum olur. Bu doğrultuda, bugüne kadar oluşmuş dokuyu, önemi ve mevcut değerleri ile birlikte korurken, yeni değerler katan ve hatta varolanın değerlerini artıran günümüz müdahalelerinin oluşumuna imkan tanımak gerekir. Bugün oluşan yapılaşmanın geleceğin kültür varlıkları olacağı da unutulmamalıdır.

John Worthington tarihi çevrede korumayı 'değişimi yönetme ve yönlendirme becerisi' olarak tanımlar (Worthington, 1998, 3). Yeni yapılaşma konusunda da benzer bir şekilde amaç, mevcut değerleri kaybetmeyecek ve yeni değerler kazandıracak şekilde değişimi yönetmek ve yönlendirmek olmalıdır. Bunun ön koşullarından biri var olanla ilgili kapsamlı bilgiye sahip olmaktır. Bilgilendirilmiş bir tasarım süreci kurallarla kısıtlanmış olandan daha başarılı örnekler oluşmasını sağlayacaktır.

Her örneğin kendi özel koşulları vardır ve oluşturulan her ilişki tarihsel olana karşı özgün bir yorumu yansıtır. Dolayısıyla yeni-eski ilişkisi konusunda tek bir çözüm yoktur ve kesin kurallar konulamaz. Ayrıca, Sola-Morales Rubió'nun da vurguladığı gibi, yeni bir tasarım sadece varolanla fiziksel bir ilişki kurmaz, aynı zamanda mekansal

EN SOLDA The Canada Hotel , Melbourne, Avustralya (Mimari Proje: Hayball) (kaynak:http://www.archdaily.com/65105/the-canada-hotel-hayball/canada_hotel_2/) (Şekil 11)

SOLDA Tokyo, Japonya (foto: Önder Kaya, 2009) (Şekil 12)

SAĞDA İzmir'de mevcut dokuyla uyumsuz bir tarihi yapı. (foto: Pınar Aykaç, 2010) (Şekil 13)

**“HER ÖRNEĞİN KENDİ ÖZEL KOŞULLARI VARDIR VE OLUŞTURULAN
HER İLİŞKİ TARİHSEL OLANA KARŞI ÖZGÜN BİR YORUMU YANSITIR”**

ve görsel bir ilişki de kurar (1996, 20). Mevcut olanla saygılı bir fiziksel, mekansal, işlevsel ve görsel ilişkilendirme sağlama yeni müdahalelerin ana ilkelerinden biri olmalıdır.

Yeni-eski ayrımı gibi tasarım-koruma ayrımı da yapay ayrımlardır; aslında bunların hepsi bir bütündür. Tarihi dokuda 'yeni'nin inşası birçok girdisi olan bir mimari tasarım problemidir; ki zaten duyarlı, başarılı ve

yaratıcı bir mimari, bağlamla ilişki kurmayı ve var olan değerleri sürdürmeyi esas olarak alacaktır. Bunu yaparken çok farklı süreçler ve yöntemler izlenebilir, yaklaşımların bu kadar çeşitlenmesinin nedeni de budur.

Bu çeşitlenme içindeki iki uç noktayı tanımlayan eskinin taklidi ve eskinin tamamen gözardı edilmesi ise değerlerin kaybına neden olan, sürekliliği engelleyen, yaratıcılığı kısıtlayan, bu nedenlerle de kaçınılması

gereken iki uç tutumdur. Mimari, işlev, iç mekan, cephe, kütle, yapı malzemesi, yapım tekniklerinin bütünlüğünde oluşur. Belirli bir dönemde, belirli bir işlevi yerine getirmek üzere, o dönemin mekan ve estetik anlayışının malzeme, teknik, olanakları- kısıtları doğrultusunda dışa vurumu olarak şekillenmiş olan bir mimariyi, dönemsel, işlevsel, teknik bağlamından tamamen kopararak bugün farklı malzeme ve teknikle, farklı bir işlev için, sadece dış

İnebolu'da tarihsel, fiziksel, doğal bağlamı tamamen gözardı ederek oluşmuş apartmanlaşma (foto: Leyla Etyemez, 2010) (Şekil 14)

cephe ve kütle özelliklerini taklit eden formal bir yaklaşıma indirgemek hem geçmişe hem bugüne haksızlık etmek olacaktır. Diğer taraftan yeni ve farklı olmak adına tarihi yapıyı ya da dokuyu tamamen gözardı eden, ezen ya da yalnızlaştıran ve oluşturduğu yeni fiziksel, görsel, işlevsel, sosyal ya da ekonomik ortamları tarihi doku ya da yapının zamanla yok olmasının önünü açan müdahaleler de kabul edilemez.

Ülkemizde tarihi dokuda yeni yapılaşma örneklerine bakılınca, bunların çok az bir bölümünün başarılı mimarlık örnekleri olduğu dikkati çeker. Bunun nedenlerini mal sahibinden topluma, mimardan plancıya, yerel yönetimden koruma kuruluna kadar süreçte etkin olan kişilerin sosyal ve kültürel altyapısı kadar yetkinliğinde de aramak gerekir. ■

A. Güliz Bilgin Altınöz, Y. Doç. Dr.,
ODTÜ Mimarlık Bölümü

DİPNOTLAR

- 1 İlk basım: Braunfels, Wolfgang (1976), *Abendländische Stadtbaukunst: Herrschaftsform und Baugestalt*, Verlag M. DuMont Schauberg, Köln.
- 2 A. W. N. Pugin'in 'Contrasts: Or, a Parallel Between the Noble Edifices of the Fourteenth and Fifteenth Centuries and Similar Buildings of the Present Day Shewing the Present Decay of Taste' adlı kitabının 1836 tarihli basımına sayısız ortamda http://books.google.com/books?id=vKRWAAAMAA&printsec=frontcover&source=gbs_ge_summary_r&ca d=0#v=onepage&q&f=false adresinden ulaşılabilir.
- 3 Bir çok çalışmada farklı yönleri ile ele alınmış olan bu konu bu yazı kapsamında ele alınamayacak kadar geniştir. Daha detaylı bilgilene için bu konuda hazırlanmış çok sayıdaki Y.Lisans ve Doktora tezlerinden de yararlanılabilir. Bunlardan bazıları: Altay, Yunus Alper (2000), *Critical Dialogue as an Approach to Evaluation and Design of New Buildings in Historic Environment*, Yayınlanmamış Y. Lisans Tezi, ODTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık EABD / Bina Bilgisi, Ankara; Bilgiç, Umut (2004), *New Building in Historical Settlement as an Urban Conservation Problem: A Case Study in Tarsus*, Yayınlanmamış Y.

- Lisans Tezi, ODTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık EABD / Restorasyon, Ankara; Bilsel, Cana (1989), *New Building in a Historical Urban Setting as an Urban Design Problem: The Case of Yeni Foça*, Yayınlanmamış Y. Lisans Tezi, ODTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık EABD / Bina Bilgisi, Ankara; Karakul, Özlem (2002), *New Buildings in Old Settings: Riverfront Buildings in Amasya*, Yayınlanmamış Y. Lisans Tezi, ODTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık EABD / Restorasyon, Ankara; Kıvılcım, Figen (2008), *A Research on Design Principles in Historic Built Landscapes. Case Study: Odunpazarı, Eskişehir*, Yayınlanmamış Y. Lisans Tezi, ODTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık EABD / Restorasyon, Ankara; Özasan, Nuray (1995), *Historic Urban Fabric: Source of Inspiration for Contemporary City Form*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, University of York, Institute of Advanced Architectural Studies, York; Kayasü, Mert (2005), *Regenerating the Historical Fabric: A Proposal for a Hybrid Infill in Mardin*, Yayınlanmamış Y. Lisans Tezi, ODTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık EABD / Bina Bilgisi, Ankara.
- 4 ICOMOS [International Council on Monuments and Sites] 1965'te kurulmuştur. Alt komitelerinden CIVVIH [International Committee on Historic Cities and Villages]'ın da oluşumu ile birlikte tarihi kentlerle ilgili çok sayıda konferans ve sempozyumun düzenlenmesinde ve bunların sonucunda tavsiye kararları ve yönlendirici belgelerin üretilmesinde ICOMOS önemli bir rol oynamıştır. ICOMOS'un yanı sıra UNESCO ve Avrupa Konseyi de tarihi dokuların korunması, geliştirilmesi ve tarihi dokuda yeni yapılaşmayı da kapsayan korumanın farklı yönlerinin uluslararası platformda ele alınması, karar ve ilkelerin üretilmesinde önemli olmuştur.
- 5 Bu toplantılardan ve sonuçlarında üretilen dokümanlardan bazıları şunlardır: *Resolutions of the Symposium on the Introduction of Contemporary Architecture into Ancient Groups of Buildings* (Budapeşte, 1972, ICOMOS-UIA-Europa Nostra); *Conclusions of the Seminar on the Integration of Modern Architecture in Old Surroundings* (Kazimiers Dolny, 1974, ICOMOS); *Washington Charter - Charter for the Conservation of Historic Towns and Urban Areas* (Washington D.C., 1987, ICOMOS); *Montréal Declaration - 8th World Conference of Historical Cities* (Montréal, 2003); *Vienna Memorandum* (Viyana, 2005, UNESCO-WHC).
- 6 Washington Kartasının 10. maddesinde bu konu vurgulanmıştır (Charter for the Conservation of Historic Towns and Urban Areas, Washington D.C., 1987, ICOMOS).
- 7 2003 yılında Montréal'de düzenlenen '8. Tarihi Kentler Dünya Konferansı'nın sonucunda üretilen Montréal Deklarasyonu'nda bu konunun önemle vurgulandığı görülür (8th World Conference of Historical Cities, Montréal, 2003).
- 8 CABE'nin etkinliklerine ve herkesin erişimine açık olan yayın, araç ve örneklemelerine şu internet sitesinden ulaşılabilir: http://www.building-in-context.org/_documents/BiC_NewDevelopmentInHistoricAreas.pdf (son erişim tarihi: 15. 8.2010)
- 9 Fransa'da tarihi dokuda yeni müdahalelere ilişkin planlama ve yapı politikaları Sebastian Loew tarafından detaylı olarak aktarılmıştır. Bakınız: Loew, 1998
- 10 T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu 04.10.2006 tarih ve 720 sayılı 'Kentsel Sitler, Koruma ve Kullanma Koşulları' ile ilgili İlke Kararı'nın geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları temel ilkeleri ile ilgili 2. maddesinde 'geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartlarının belirlenmesinde, sitin doku özelliklerine bağlı olarak yoğunluk, kütle, konum, yükseklik, mimari özellikler, yapı malzemesi, renk vb. koşulların tanımlanması'nın gerekliliği belirtilmiştir.
- 11 Aynı ilke kararının koruma amaçlı imar planı onaylanmış kentsel sit alanları ile ilgili 3.3. maddesinin a. bendinde 'tescilli taşınmaz kültür varlığı parseline komşu olan parsellerdeki her türlü inşai ve fiziki uygulama ile yeni yapılanma için koruma bölge kurulundan izin alınması'; b. bendinde 'diğer

parsellerdeki yeni yapı veya imar uygulamaları için koruma amaçlı imar planı ve planın tamamlayıcı eklerinde belirtilen koşullar doğrultusunda ilgili idarelerce izin verileceği' belirtilmiştir.

12 Bu projenin mimari yaklaşımı son zamanlarda bir mimari strateji olarak ortaya çıkan ve uygulanan 'kümeleme mimarisi (stack architecture)' olarak tanımlanmaktadır. Bu yaklaşımın Herzog and de Meuron Vitrahaus projesi gibi güncel ve başarılı örnekleri bulunmakla birlikte bu projede bu yaklaşımın cephe şekillenişinde dışında ne kadar uygulanabildiği ve başarılı olduğu tartışmaya açıktır. Proje ile ilgili detaylı bilgiye www.wam-architecten.nl internet sitesinden erişilebilir.

13 Proje ile ilgili detaylı bilgiye mimari proje ofisinin resmi internet sitesinden:

<http://edouardfrancois.com>'dan ve <http://www.archdaily.com/24801/hotel-fouquet-barrier-eduard-fanchanc/> adresinden ulaşılabilir.

14 Proje ile ilgili daha detaylı bilgiye <http://www.raimondoguidacci.it/> internet sitesinden ulaşılabilir.

15 Proje ile ilgili daha detaylı bilgiye <http://www.amandavevetearchitects.com/> internet sitesinden ulaşılabilir.

16 Proje ile ilgili daha detaylı bilgiye <http://www.colomes-nomdedeu.com/> internet sitesinden ulaşılabilir.

17 Proje ile ilgili daha detaylı bilgiye <http://www.fuksas.it/> internet sitesinden ulaşılabilir.

KAYNAKLAR:

- Braunfels, Wolfgang (1988), *Urban Design in Western Europe: Regime and architecture, 900-1900*, The University of Chicago Press, Chicago.
- Golding, F. 2001. *Building in Context: New Development in Historic Areas*. London: English Heritage / CABE. http://www.building-in-context.org/_documents/BiC_NewDevelopmentInHistoricAreas.pdf (son erişim tarihi: 15. 8.2010)
- Ingersoll, Richard, Riley, Terence, Sorkin, Michael, 1998. *Ten Arquitectos: Enrique Norton, Bernardo Gomez-Pimenta, The Monacelli Press Inc.*, New York.
- Jokilehto, Jukka (1998), "Organizations, Charters and World Movements - An Overview", *Context: New Buildings in Historic Settings*, John Warren, John Worthington, Sue Taylor (der.), Architectural Press, Oxford, 40-50.
- Loew, Sebastian (1998), *Modern Architecture in Historic Cities. Policy, Planning and Building in Contemporary France*, Routledge, New York.
- Pugin, A. Welby (1836), *Contrasts: Or, a Parallel Between the Noble Edifices of the Fourteenth and Fifteenth Centuries and Similar Buildings of the Present Day Shewing the Present Decay of Taste*, James Moyes, Londra.
- Ruby, Ilka, Ruby, Andreas, Sachs, Angeli, Ursprung, Philip (2003), *Minimal Architecture*, Prestel Verlag, EBS, Verona.
- Sharp, Dennis (1998), "Modern Architecture's Place in the City: Divergent Approaches to the Historical Core", *Context: New Buildings in Historic Settings*, John Warren, John Worthington, Sue Taylor (der.), Architectural Press, Oxford, 18-29.
- Sitte, Camillo (2002), *L'Arte di Costruire le Città*, Saggi di Architettura, Editoriale Jaca Book, Milano.
- Solà-Morales Rubió, Ignasi de (1996), "From Contrast to Analogy. Developments in the Concept of Architectural Intervention", *Theorizing a New Agenda for Architecture. An Anthology of Architectural Theory 1965-1995*, Kate Nesbitt (der.), Princeton Architectural Press, New York, 230-237.
- Strike, James (1994), *Architecture in Conservation. Managing Development at Historic Sites*, Routledge, London and New York.
- Warren, John (1998), "The Historic Context: Principles and Philosophies", *Context: New Buildings in Historic Settings*, John Warren, John Worthington, Sue Taylor (der.), Architectural Press, Oxford, 8-17.
- Worthington, John (1998), "Introduction: Managing and Moderating Change", *Context: New Buildings in Historic Settings*, John Warren, John Worthington, Sue Taylor (der.), Architectural Press, Oxford, 1-6.

Tarihsel ve Modernin İletişimi: ÖSYM Alsancak Hizmet Binası

TASARIM SÜRECİNDE "İLETİŞİM" TARİHSEL VE ÇAĞDAŞ OLAN ARASINDA GEÇİŞ SAĞLAYABİLECEK BİR DİL KURMAK, "MODERNLİK" İSE ÇAĞIN RUHUNA UYMAK OLARAK YORUMLANMIŞTIR

Emel Kayın, Cengiz Yesügey

Mimarlık ve koruma alanının en önemli problemlerinden birini de tarihi dokuda yeni yapı yapma konusu teşkil etmektedir. Böyle bir problem mimar için "tasarım yönelimleri, inşa gerçeklikleri, çevre verileri, mevzuat" gibi parametrelerin karmaşık ilişkilerinde gelişen bir sorunlar silsilesi ile yüz yüze gelmek anlamını taşımaktadır. Özel tasarım yaklaşımları ile ihtiyaçlar-olanaklar çerçevesinde oluşturulan mimarlığın bu kez, "bağlam" kavramı çerçevesinde tarihi dokuyla ilişkilendirilmesi ve mevzuatın öngörülleri ile Koruma Kurulu'nun talepleri çerçevesinde uyumlandırılması gereklidir. Bu süreçte mimar için asıl heyecan verici olan tarihi dokuyla kurulacak iletişimin hangi mimarlık diliyle gerçekleştirileceği ya da bağlamsal ilişkinin mekânsal karşılığının ne olacağıdır.

Proje ve teknik uygulama sorumluluğu Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Döner Sermayesi kapsamında Yrd. Doç. Dr. Cengiz Yesügey ve Yrd. Doç. Dr. Emel Kayın tarafından gerçekleştirilen, müteahhitlik hizmetleri ise İzmir Atılım Mühendislik Mak. Elek. İnş. Bil. Tic. ve San. Ltd. Şirketi tarafından üstlenilen T.C. Yüksek Öğretim Kurumu Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) Alsancak Hizmet Binası, tarihi dokuda yeni yapı inşa etme deneyimleri açısından İzmir'de güncel bir örneği teşkil etmektedir. Projesi 2007 yılının Aralık ayında başlatılan, inşası ise 2010 yılında sonlanan yapı, içinde yer aldığı tarihi dokunun karakteristiklerini dikkate alırken çağdaş olmayı ilke edinen bir tasarım yaklaşımıyla kurgulanmıştır.

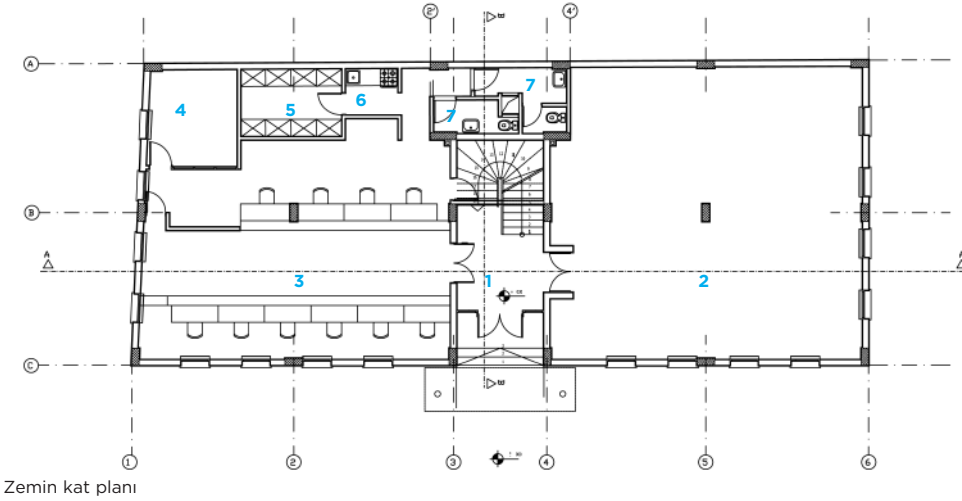
Tasarımın hayata geçirilmesi kadar sonuç ürünün irdelenmesi de önemsendiğinden bu yazı, tarihi çevrede yeni bir yapı inşa etme deneyimini mimarlık ortamıyla paylaşmanın yanı sıra, öznel bir sorgulama anlamını da taşımaktadır.

Tasarım Süreci Açısından Asal Bir Girdi Olarak Kentsel Mekânın Tarihsel-Güncel Karakteristikleri

ÖSYM Alsancak Hizmet Binası, İzmir'in çok kültürlü geçmişinde Avrupalı toplulukları barındırmış olan ve sosyo-ekonomik açıdan canlı bir bölgesinde, 19. yüzyılın referans mekânları Alsancak Garı ile Rıhtım Caddesi-Kordonboyu arasında kalan alanda gelişen tarihsel hikâyenin parçası olarak tasarlanmıştır. Yapının parseli eski Frenk Sokağı'nın izlerinde oturan Kıbrıs Şehitleri Caddesi'ne yönelen parka cephe vermekte ve koruma altındaki 1480-1481 Sokakları'ndaki cumbalı konut dokusu, St. Rosaire Latin-Katolik Kilisesi gibi tarihsel öğelerle çevrelenmektedir. ÖSYM yapısı, parselde önceden mevcut olan ve eklektik bir dil kullanan betonarme binanın strüktürünün muhafaza edilip iç mekân ve cephesinin tümüyle yeniden tasarlanmasıyla elde edilmiştir. Tasarımın başlangıç noktasını ise, Alsancak bölgesinden parsele uzanan çeşitli aralıklardaki kentsel mekânın tarihsel-güncel okumasına yönelik çalışmalar oluşturmuştur. Sözü edilen okumalar, "Alsancak Garı ile Kordonboyu arasında tanımlanan bölge", "Kıbrıs Şehitleri Caddesi", "Tarihi Konut Dokusunu İçeren

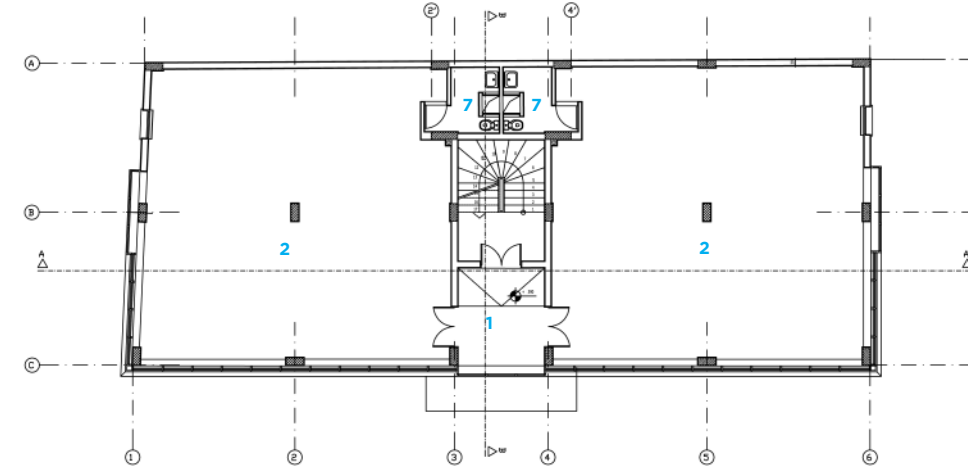

ÖSYM binasının yerinde eskiden mevcut olan betonarme bina

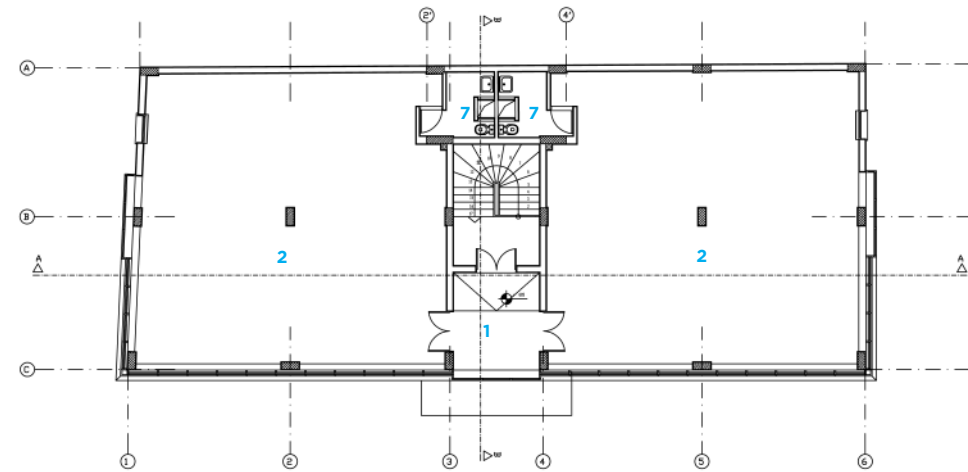

Zemin kat planı

1 Giriş Holü	5 Arşiv
2 Salon	6 Çay ocağı
3 Kayıt	7 WC
4 Müdür	

Birinci kat planı

İkinci kat planı

Korunacak Sokaklar” ve “St. Rosaire Latin-Katolik Kilisesi” gibi farklı ölçek ve niteliklerde gerçekleştirilmiştir.

İzmir’in 17. yüzyıldan 19. yüzyıla uzanan ticari yükselişi paralelinde gelişen kozmopolit dokusu, Alsancak bölgesinde Avrupa kökenli tüccarlar ile ticarete aracı rolü oynayan ya da çeşitli sektörlerde çalışan gayrimüslim azınlıklarla biçimlenmiştir. Kentin bu döneminde Türkler ve Museviler’in kentin yukarı kısımlarında, Avrupalı topluluklardan oluşan Frenkler’in kıyı bandında, Ermeniler’in Basmane ve Kahramanlar’da, Rumlar’ın ise Alsancak Garı ile Ermeni Mahallesi arasında kalan alanda yerleştikleri bir örüntü mevcuttur (Bruyn, 1725, s.83-84, 108-110; Pockocke, 1773, s.19; Georgiades, 1885, s.93). Doğu Akdeniz kıyılarındaki ülkeleri tarifleyen Fransızca “Levant” kelimesine atfen “Levanten” ya da “Frenk” olarak anılan Avrupa kökenli topluluklar, çevrelerine kapalı bir yaşam sürdürseler de kısmen bulundukları ortamlar da etkileşmektedirler (Erpi, 1987, s.11.; Beyru, 1992, s.146). Dış ticareti ve kapitali ellerinde tutan Avrupalı tüccarlar, ülkelerindeki yaşam biçimini kıyı bölgesine taşıması; kültürlerini yansıtan ibadet yapılarının ve yerel ortamdaki belirli oranda etkilenen konut yapılarının yanı sıra, konsolosluk, kafe, bar, tiyatro, acenta vb. kullanımları da Avrupa’daki dönem akımlarını yansıtan mimarileriyle inşa etmişlerdir.

Bir bölümü daha sonraki Mesudiye ya da Kıbrıs Şehitleri Caddesi’ne karşılık gelen Frenk Sokağı, bölgedeki yaşantının en önemli eksenlerinden birini oluşturmaktadır. Kaynaklarda bu sokak, yabancı dillerde konuşulan, farklı mezheplerden rahiplerin dolaştığı, çeşitli ulusal bayramların kutlandığı, kabarelerde yenilip içilip dans edilen bir yer olarak betimlenmektedir (Tournefort, 1717, s.374-375; Cuinet, 1894, s.465-466). 1856 tarihli İzmir-Aydın demiryolu ve 1867 tarihli rıhtım imtiyazlarıyla (Rougon, 1892, s.145-149; Georgiades, 1885, s.154-163) bölgede büyük bir imar hareketine girilmiş, bu süreçte ticaret, konaklama, eğlence, hizmet vb. işlevleri barındıran Rıhtım Caddesi ya da Kordonboyu oluşmuştur. Frenk Sokağı ise, denizin doldurulmasıyla elde edilen verhanelerin çevresinde gelişen Frenk

“BÖLGEDE İNŞA EDİLECEK YAPI, İŞLEVSEL, MEKÂNSAL, ESTETİK PARAMETRELER AÇISINDAN DÖNÜŞTÜRÜCÜ ROL OYNAMALIDIR”

Çarşısı'nın ana arteri durumuna gelmiştir. Osmanlı dönemi tarihsel gelişmelerinin incelenmesinden ÖSYM Alsancak Hizmet Binası'nın tasarımı konusunda elde edilen temel çıkarım şudur: Bu döneme ait yapıların önemli bir bölümü 1922 yangını ve sonraki süreçlerde ortadan kalktığından, Alsancak Garı'ndan kıyıya uzanan bölgedeki günümüze ulaşabilen tarihi doku, kent için özel bir anlam taşımaktadır. Bölgede inşa edilecek yeni yapı da, çevresindeki tarihi kilise ve konut dokusunun yüklendiği temsillerin farkındalığını yansıtacak, onları ezmek yerine ortaya çıkaracak bir yaklaşımla kurgulanmalıdır.

Cumhuriyet döneminde bölge sosyo-ekonomik hareketliliğini sürdürmüş, ancak mekânsal gelişmeler karmaşık bir yapı göstermiştir. 1922 yangını ile sarsılan kent toparlanırken, yangından etkilenmeyen Kıbrıs Şehitleri Caddesi ve ona açılan dar sokakların oluşturduğu doku önemini korumuştur. 1965 sonrası gelişen apartmanlaşma özellikle Kıbrıs Şehitleri Caddesi'ni etkilemiş ve buradaki tarihi doku önemli oranda tahrip edilmiş; ara sokaklardaki doku ise yıpranarak yaşamıştır. 20. yüzyılın sonlarında "dar sokaklar üzerindeki tarihi konutların dönüştürülmesiyle" gelişen kafe, bar, restoran vb. işlevli eğlence sektörü dokuya yeni bir hareket kazandırırken; bölge "yüksek apartmanlar, içe kapalı gökdelenler, görüntü kirliliği, kaldırım işgali vb.", bir dizi sorunu yaşamaktadır. Alsancak bölgesinin dönüşümünün planlanması ve Kıbrıs Şehitleri Caddesi'nin yeniden düzenlenmesi gerektiğini öne süren bir makalede, Alsancak'ın sahip olduğu yüksek statüyü, "hareketli sosyo-kültürel yaşantı" ile "modern-öncü yapılanmalara" borçlu olduğu ve bu değerlerin çağdaş bir anlayışla geliştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Kayın, 2006, s.42-48). Cumhuriyet dönemi gelişmelerinin incelenmesinden ÖSYM Alsancak Hizmet Binası tasarımı konusunda elde edilen sonuç şu olmuştur: Bölgede inşa edilecek yeni yapının, işlevsel, mekânsal, estetik vb. parametreler açısından alanda dönüştürücü rol oynaması ve tarihi olanı dışlamayacak çağdaş yönelimler konusunda örnek teşkil ederek yeni

gelişme süreçlerinin doğasını olumlu yönde etkilemesi gereklidir.

Alsancak bölgesi karmaşık bir yapılaşma sürecini sürdürürken, ÖSYM binası parselinin bulunduğu çevrede tarihsel karakteristikler egemenliğini korumaktadır. Ancak yaşantı ve mekân açısından bu çevrede ciddi bir yıpranma oluşmuştur. St. Rosaire Latin-Katolik Kilisesi'nin de içinde yer aldığı ve koruma altındaki 1481 Sokak, iskelele yönelen önemli bir arteri oluşturmakla birlikte, marjinal grupların bir yönü yüksek kilise duvarıyla kapalı, diğer yönde de canlı işlevler içermeyen bu sokakta ya da geceleri tümüyle atıl duruma gelen parkta toplanmaları alanın kullanımını güçleştirmektedir. Girişinde yine içe kapalı bir işlevin, askeri kullanımların yer aldığı 1480 Sokak için de benzer bir durum mevcuttur. Sözü edilen koşullar altında Kıbrıs Şehitleri Caddesi üzerindeki bu önemli tarihsel referans noktasının gereğince algılanmaması ve park-iskele faktörlerinin vadettiği kamusallığın gereğince değerlendirilmemesi söz konusudur. Bu saptamadan da şu çıkarım elde edilmiştir: ÖSYM Alsancak Hizmet Binası'nın çevresindeki tarihsel dokuyu vurgulu hale getirmesi ve ikinci aşamada önündeki parkın da düzenlenmesiyle bu alanda yeni bir yaşantı yaratması sağlanmalıdır.

ÜSTTE Cumbayı önemsemek: 1481 Sokak yönü

ALTTA Modern kontrast-Tarihsel uyum: 1481 Sokak ve Kıbrıs Şehitleri Caddesi yönünden görünüm

Tarihsel-Modern Arasındaki Bağlamsal Çerçeveye Yönelik Tasarım Yaklaşımları ve İnşa Deneyimi

Yapının tasarımında iki temel kavram belirleyici olmuştur. “İletişim” ve “Modernlik”. “İletişim” tarihsel ve çağdaş olan arasında geçiş sağlayabilecek bir dil kurmak, “modernlik” ise çağın ruhuna uymak olarak yorumlanmaktadır. Az malzeme çeşidi kullanarak uygulanan “Yalınlık” ve mevcut betonarme strüktürü kullanarak sağlanan “Ekonomiklik” dikkate alınan diğer ilkelere.

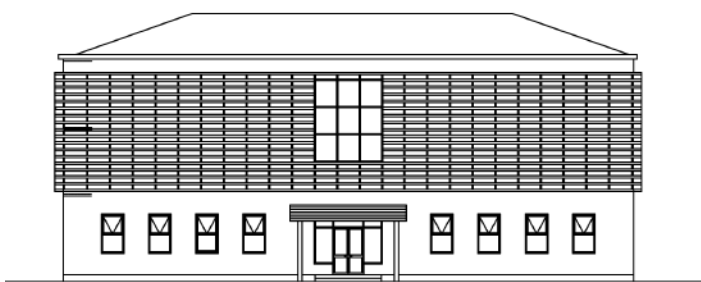
Yapı parselinin içinde bulunduğu tarihsel dokunun özgün koşullarından dolayı, kitlenin ve cephenin tasarımı çalışma sürecinin asıl meselesini oluşturmuştur. Parselin cephe verdiği 1481 Sokak, St. Rosaire Latin-Katolik Kilisesi ve cumbalı konutlardan oluşan etkileyici bir dokuya sahiptir. Öncesinde de kilise kullanımına sahip olan alanında 1904 tarihinde şimdiki binası inşa edilen, 1947’de de onarım geçiren St. Rosaire Latin-Katolik Kilisesi, yüksek avlu duvarları, koyu renkli taş malzemeli beden duvarları, çan kulesi, eğimli çatısı ile güçlü bir yapı ögesini oluşturmaktadır. Izgara planlı- bitişik nizamlı bir sokak

organizasyonunda yerleşen tarihi konutlar ise, cumbaları, derin nişler biçimindeki orta-yan girişleri, ferforje parmaklıklı açıklıkları, simetri kullanımları gibi tipik öğeleriyle İzmir kentinin karakteristik dönem konutlarıdır. Tarihinde daha çok Avrupa kökenli orta sınıfın oturduğu bu evler, Batı tarzı üslupları yerel öğelerle birlikte kullanmaktadır. Sözü edilen konutlara ilişkin bir yorumda “Levanten kültürü altında gelişmiş İzmir evleri” tanımı getirilmekte ve bu konutların farklı etnik topluluklardan olan ustaların üsluplarını birlikte yoğurdukları melez bir yapı sanatının örneklerini oluşturdukları ifade edilmektedir (Keskiner, 2006, s.23). 1480 Sokak da aynı tür bir konut dokusuna sahip olmakla birlikte, bu sokaktaki yeni yapılaşma oranının daha fazla olduğu görülmektedir.

“Masif-içe kapalı-yukarıya dönük” kilise kitlesinin varlığı karşısında ÖSYM binası için alınan tavır, olabildiğince “hafif, yansıtıcı, geçirgen” bir binanın tasarlanma çabası olmuştur. Yapının, zemin katta dikdörtgen pencereler, üst katlarda ise binayı sokağa doğru kavrayan giydirme cephe ile yansıtıcı ve geçirgen olması istenmiş; üst katları modern bir kabuk olarak saran metalik

güneş kırıcıların yardımıyla da kilisenin dokusal yüzeyine karşılık gelen çağdaş bir doku oluşturulması amaçlanmıştır. Güneş kırıcılar, kilisenin taş duvarındaki yatay diziler dikkate alınarak boyutlandırılmış ve yeni öğenin metalik gri rengi, anıtsal taş dokusunun siyah-gri-bordo yansımalar veren renk aralığına karşılık kılınmıştır.

Tarihi konut dokusu karşısında ÖSYM binası için alınan tavır ise, üst katlarda yapıyı saran metalik kabuğun tarihi sokaklar yönünde belirli bir noktadan sonra kesilerek bir duvar yüzeyi bırakılması; bırakılan duvar yüzeyi ile zemin katlarda oranları konut dokusu ile uyumlanan dikdörtgen pencerelerin kullanılması ve metalik kabuk içinde yansıtıcı estetize cumbalara yer verilmesi biçiminde olmuştur. Metal kabuğun ortasına tüm yönlerde yerleştirilen ve dışarıya taşmayıp kabuk içine gömülerek modernize edilen cam cumbalar, konutların cumba oranları ve üç bölümlü kurguları dikkate alınarak tasarlanmış; bu yüzeylerin konutlarla kurduğu dil birliği kadar karşılarındaki yüzeyleri yansıtma özellikleri de önemsenmiştir. Duvar yüzeyleri için, konutlarla uyumlu ve metalik kabuk ile kontrast yaratan pastel bir renk

Ön cephe

Sağ yan cephe

Sol yan cephe

seçilerek, tarihsel ve modern arasında hareket eden tasarım tavrı sürdürülmüştür. Yapı çatı kullanımıyla tarihi dokuya uyumlanırken, metalik malzemeli ve gri renkli kaplama malzemesiyle modern kurgusuna geri döndürülmektedir.

Yapının plan çözümleri, büroların zemin katta, sınav salonlarının ise üst katlarda çözümlendiği simetrik bir kurgudadır. Parselde eskiden var olan binanın strüktürü kullanılarak sağlanan ekonomiklik, malzeme ve detay çözümlerinde de dikkate alınmıştır. Tarihi dokunun pastel renkleriyle uyumlu, aydınlık ortamlar olarak tasarlanan iç mekânlar, vurguyu tarihi dokuya odaklayan yalın bir anlayışla düzenlenmiştir. Üst katlarda güneş kırıcılarla dengelenen cam yüzeylerle çevrelenen geniş salonlar, kilise, konutlar ve park ögesi ile bütünleşmektedir.

Sonuç

ÖSYM Alsancak Hizmet binası tasarımını birkaç sözcükle özetlemek gerekirse, bu çalışmayı “tarihsel ve modern arasında bir iletişim kurma denemesi” olarak değerlendirmek mümkündür. Sözü edilen deneme, yapının “var olan” ile “yeni olan” arasında sürekli geliş-gidişlerle ilerleyen bir döngü içerisine yerleştirilmesiyle sağlanmaya çalışılmıştır. Yapı bu döngü içinde, zemin katta dikdörtgen pencereler ve renk seçimiyle tarihi doku ile iletişim sağlamayı amaçlarken, üst katlarda yapıyı kabuk olarak saran ve kilisenin rengiyle uyumlu metalik güneş kırıcılarla modernliğe el uzatmakta; hemen ardından da metalik kabuğa gömük estetize cumbalarla yeniden tarihi dokuyu yakalamayı istemektedir. ÖSYM Alsancak Hizmet Binası’nın önünde yer alan parkın da, bina gibi tarihsel ve modernin ortak dilini konuşan bir alan olarak yeniden tasarlanması konusundaki girişimler sürdürülmekte ve alanın mekânsal bütünlüğünün kurulması sonunda yaratılacak yeni kamusallığın gerek tarihsel mekân, gerekse çağdaş yaşantı için önemli bir dönüşüm yaratacağı düşünülmektedir. ■

Emel Kayın, Yrd. Doç. Dr., DEÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

Cengiz Yesügey, Yrd. Doç. Dr., DEÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

KAYNAKLAR:

- Beyru, R., 1992, “19. Yüzyılın İlk Yarısında İzmir’de Sosyal Yaşam”, Üç İzmir, Ed. Ş. Beygu, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s.145-216.
- Bruyn, C. le, 1725, Voyage au Levant I, Jean Baptiste, Claude Bauche, Paris,
- Cuinet, V., 1894, La Turquie d’Asie III, Librairie Felix Alcan, Paris.
- Erpi, F., 1987, Buca’da Konut Mimarisi (1838-1934), Orta Doğu Teknik Üniversitesi Yayını, Ankara.
- Georgiades, D., 1885, Smyrne et L’Asie Mineure, Imprimerie et Librairie Centrales des Chemins de Fer, Paris.
- Kayın, E., 2006, “Dönüşüm Sürecindeki Alsancak İçin Öneriler”, Ege Mimarlık, Sayı: 57, s.42-48.
- Keskiner, K., 2006, Levanten Kültürü Altında Gelişmiş İzmir Evleri, Miko Ege Kültürü Dergisi, Sayı: 5, s.19-23.
- Pockocke, R., 1773, Voyages de Richard Pockocke V, Societe Typographique, Neuchantel.
- Rougon, F., 1892, Smyrne, Berger- Levrault et Cie, Paris.
- Tournefort, M.P.de, 1717, Relation d’un Voyage du Levant III, Anisson et Posuel, Lyon.

EN SOLDA Taşın dokusalılığına karşı metalik dokusalılık: St. Rosaire Kilisesi ve ÖSYM binası

SOLDA Yeni kamusalılık: ÖSYM binası ve park

ALTTA Cumbalar, renkler, açıklıklar ve yansımaların dil birliği: 1480 Sokak yönü

Geleneksel Dokularda Yeni Yapı Tasarımı: Alaçatı Örneğinin İncelenmesi

GELENEKSEL DOKUDA YENİ YAPI TASARIMI PROBLEMİ ALAÇATI ÖRNEĞİ ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMEKTE, ÖZGÜN DOKU KARAKTERİNİN YENİ YAPILAŞMADA SÜRDÜRÜLMESİNDE TASARIMCININ ROLÜNÜN ÖNEMİ VURGULANMAKTADIR

Müjgan Bahtiyar Karatosun

Alaçatı geleneksel dokusu

Geleneksel yerleşimler, tarih boyunca farklı kültürlerin bir arada yaşadığı ve karşılıklı etkileşimle oluşan birikimin şekillendirdiği özgün karakterli yapıları çevrelere sahiptir. Söz konusu çevrelerin oluşumunda doğal (topografya, iklim), toplumsal (yaşam biçimi) ve sosyo-kültürel (yerel gelenekler, kültürel yapı) yapılar belirleyicidir. Tüm bu verilerin mekâna özgü bir araya geliş şekilleri, o yerleşimin özgün dokusal karakterini (kimliğini) biçimlendirir (Yürekli, 1977, Suher, 1995). Sürekli bir değişim ve gelişim halindeki toplumsal ilişkiler ile fiziksel çevrenin karşılıklı etkileşimi, bu kimliğin yeniden tanımlanmasına neden olur. Devamlı bir devinim içindeki yeniden tanımlama sürecinde toplumun yanı sıra, tasarımcının rolü de önemlidir (Güvenç, 1991). Tasarımcının buradaki görevi 'geleneksel doku-yeni yapı' ilişkisinde mimari kimliğin sürdürülmesi ve süreklilik içeren yapıları çevrelerin oluşmasına katkıda bulunmaktır.

Geleneksel dokuda yeni yapı tasarımı probleminin ilk aşamasını, tasarım alanının özgün dokusal karakterinin irdelenmesi oluşturur. Yapılı çevrenin dokusal karakterinin okunmasında (çözümlemesinde) çeşitli kuramcılar tarafından geliştirilen yöntemler kullanılır. Ancak bunlardan dokusal karakterin ortaya çıkarılarak, yeni tasarımlara veri oluşturmak amaçlı olarak kullanılanları; kentsel imaj çözümleme tekniği, kentsel doku analizleri, morfolojik/tipolojik analizler, mekân sentaksı araştırmaları, mekân geometrisi analizleri, görsel algı analizi vb.dir. Söz konusu amaca yönelik en

yaygın olarak kullanılanlar morfolojik/tipolojik analiz ve görsel algı tekniğidir. Görsel algı tekniği kentsel dokularda çeşitli şekillerde bir araya gelen yapılar ve bunların sınırlandırdığı boşluklar, sokaklar, meydanlar, avlular vb. bileşenlerin özgün geometrik kurgusunun çözülmesi, yapı ölçeğinde ise oran/ölçek, denge, ritim, birlik, bütünlük ve birlik içinde çeşitlilik kavramlarıyla kitlesel devinim ve cephe kompozisyonlarının analiz edilebilmesini sağlar (Aydınlı, 1992).

Geleneksel doku içinde yeni yapı tasarımının ikinci aşamasını, tasarıma yön verecek yaklaşımın seçilmesi oluşturur. Geleneksel dokularda yeni yapı tasarımı her zaman daha zor bir konu olmuştur. Burada en temel soru yeni yapının mevcut dokuya nasıl eklemleneceği ve bu durumun fiziksel çevre ve sosyal yaşam ile nasıl bir karşılıklı etkileşim yaratacağıdır?

Geleneksel dokularda yeni yapı tasarımında kullanılan en temel yaklaşımlar; mevcut dokuyu taklit etmek/kopyalamak, zıtlık/kontrastlık oluşturmak veya yorumlamaktır. Taklit etme/kopyalama yaklaşımında, geleneksel yapıların biçim, malzeme, cephe elemanları, renk vb. özelliklerinin aynen tekrarı söz konusu iken, zıtlık/kontrastlık yaklaşımında mevcut dokuda bulunmayan veriler kullanılır. Yorumlama yaklaşımı ise, kapsamlı analizlerle elde edilen tasarım verilerinin çağdaş malzeme, teknoloji ve mimari dil kullanılarak geleneksel dokuyu yorumlayan çağdaş bir tasarım anlayışıdır.

Alaçatı'daki yeni yapılaşmadan örnekler

Geleneksel doku-yeni yapı geriliminde karşılıklı etkileşimin yaratacağı sonuçlara bakıldığında; yeni yapının doku ile uyum içinde, oraya ait olan ve dolayısıyla dokunun genel karakterini sürekli kılan veya geleneksel yapılardan ayrışan, yabancılaşan ve dokunun kimliğini kesintiye uğratan etkiler doğurduğu görülür.

Alaçatı Geleneksel Dokusu

Ege kıyı kentleri tarih boyunca farklı kültürlerin bir arada yaşadığı ve karşılıklı etkileşim içinde bütünleştikleri bir bölgedir. Bu kentlerden biri de topografyası, iklim verileri, kültürel katmanları, yerel halkın yaşam biçimi ve mimari özellikleri ile farklılaşan Alaçatı'dır. Çeşme yarımadasının en dar bölümünde yer alan Alaçatı yaz-kış sürekli esen rüzgârıyla sıcak havanın nem oranını düşürerek insan sağlığı açısından konforu arttırırken, sıg olan limanını da sörf için elverişli hale getirir. Bu değerli yenilenebilir enerji kaynağını Alaçatılılar geçmişte yel değirmenleriyle un öğütmede kullanırken, günümüzde modern rüzgâr santralleri ile bu gücü elektrik enerjisine dönüştürmektedir.

Alaçatı tarihinde dönüm noktası niteliğinde iki göç hareketi yaşanmıştır. Bunlardan ilki 1830'larda Yunan Adaları'ndan işçilerin getirilmesidir. Bu göç sonrasında ve özellikle 19. yüzyılın sonlarına doğru kentin nüfusu 45 bine ulaşmıştır (Atilla&Öztüre, 2006). Bu dönemde yaşanan nüfus artışlarının bir diğer nedeni de bölgede yaşanan ticari hareketliliğidir. Yoğun ticaret faaliyetlerinin yaşandığı büyük liman kentlerinde imalathaneler ve büyük

depolama mekânları yeni yapı grupları olarak ortaya çıkarken, Alaçatı'da diğer küçük yerleşimlerde olduğu gibi konutların zemin katları ticari işlevle (imalathane, mağaza, depo, yazıhane) kullanılmaya başlanmıştır (Karatosun, 2007). Bu dönemde Alaçatı özellikle bağcılık konusunda çevrede söz sahibi olmuştur (Atilla&Öztüre, 2006).

“ALAÇATI ÖRNEĞİ GÖSTERMİŞTİR Kİ, TARİHİ DOKU-YENİ YAPI İLİŞKİSİNDE YENİYİ ORAYA AİT KILMAK, ANCAK DOKUNUN ÖZÜNÜ KAVRAYARAK, ÇAĞDAŞ BİR YORUMLA MÜMKÜNDÜR”

20. yüzyılın ilk yarısında Alaçatı'da ikinci büyük göç hareketi yaşanmıştır. Yunan Adaları'ndan işçi olarak gelen göçmenler Girit'e göç ederken, Selanik, Karacaova, Kavala ve Balkanlar'dan gelenler buraya yerleştirilmiştir. Yeni göçmenlerin gelmesiyle bağcılık gerilemiş, hayvancılık ve tütün üretimi gündeme gelmiş, ancak iklimin bunun için elverişli olmaması sebebiyle ekonomi gün geçtikçe zayıflamıştır (Atilla&Öztüre, 2006). Göçler sonrasında yapılar, işlevsel ve biçimsel dönüşüme uğramıştır. Yaşam pratiklerinin şekillendirdiği bu yapıların zemin katları daha önce ticari işlevle kullanılırken, artık tütüncülük ve hayvancılık için gerekli depolama mekânlarına dönüştürülmüştür.

19. yüzyılın başlarına kadar Değirmen Dağın yamaçlarında, Çakmak Ovası'nın liman tarafında yer alan yerleşim, bataklıkların kurutulmasıyla

liman yönüne yayılmıştır (Gezgin, 2007). Alaçatı geleneksel dokusu Hacı Memiş, Tokoğlu ve Yeni Mecidiye olmak üzere üç mahalleden oluşmaktadır. Kentin ilk yerleşim bölgesi organik sokak dokusuyla Hacı Memiş Mahallesi'dir (Özgönül, 2010). Dokunun bu bölümünde yer alan konutların zemini yığma taş, üst katları

ise ahşap karkas olarak inşa edilmiştir.

Alaçatı geleneksel dokusunda doğu-batı yönünde uzanan Kemalpaşa Caddesi ve onu kuzey-güney yönünde dik kesen Mektep Sokak çevresinde gelişen bölüm Hacı Memiş Mahallesi'nden farklı olarak gridal düzendedir. Geleneksel dokusunun ana strüktürünü de oluşturan bu alan aynı zamanda ticaret bölgesinin sınırlarını tarif etmektedir. Ticaret bölgesinde yer alan yapıların zemin katlarında ticari işlevler, üstte ise yaşama alanları yer almaktadır.

Alaçatı evleri genellikle, bitişik, sokağa cephe veren, arka veya yan bahçeli iki katlı yapılardır. Bu evlerin alt katları ticari işlevle (mağaza, depo, yazıhane) kullanılırken üst katlar yaşama alanları olarak değerlendirilmiştir. Alaçatı evlerinin en belirgin özelliklerinden olan çıkmalar, yaşama alanlarının sokağa uzantısı

niteliğindedir. Doku genelinde iki katlı yapıların çoğunlukta olmasının yanı sıra, düz çatılı tek katlı örnekler de görülür.

Geleneksel konutların yanı sıra dokuda günümüze ulaşmış anıtsal nitelikli yapılarda mevcuttur. Bunlar Hacı Memiş, Hacı Mehmet Camileri ve özgün işlevi kilise olan Pazaryeri Camii'dir. Ayrıca yerleşimde 4 adet yel değirmeni, zeytinyağı imalathaneleri ve depolar yer alır.

Alaçatı'da Yeni Yapılaşma

Alaçatı, Batı Anadolu kıyı kentleri arasında turizm yönünden geç keşfedilmesi nedeniyle, sokak örüntüsü, kasabanın ölçeği ile oranlı dini yapıları, yel değirmenleri ve taş evleri ile özgün mimari kimliğini son yıllara kadar koruyabilmiş ender yerleşimlerden biridir. Korunmuş mimari dokusu, sörf için elverişli koyları, büyük kent merkezlerinden İzmir'e yakınlığı,

bölgedeki turizm canlılığı ve ikinci konut yönünden tercih edilen bir yer olması nedeniyle, Alaçatı büyük kentlerde yaşayanlar tarafından (özellikle İstanbullular) 1990'lı yıllarda keşfedilmeye başlanmıştır (Karatosun, 2007). Turizm alanında yaşanan bu canlılık, geleneksel dokuda işlevsel dönüşümlere neden olmuştur. Taş evler restore edilerek butik otel veya cafe/restoranlara dönüştürülmüş, doku içindeki boş parsellere de yenileri inşa edilmiştir. Alaçatı Koruma Derneği kayıtlarına göre 2001 yılında iki restoran ve bir butik otelle başlayan turizm hareketi, 2005 yılında 18 butik otel ve 60 civarında cafe/restorana ulaşmıştır (Atilla&Öztüre, 2006). Son beş yılda turizm işletmelerinin sayıları, eski yapıların yeniden işlevlendirilmesi veya geleneksel dokunun yakın çevresinde yenilerinin inşa edilmesiyle hızla artmaktadır. Bu artışlar nüfus

hareketlerine de yansımaktadır, kışın 10000 olan nüfus sayısı, yazları 60000-70000'i bulmaktadır (www.alacatibelediyesi.com).

Günümüzde turizm alanında yaşanan hareketlilik, doku genelinde işlevsel dönüşümlerin yanı sıra, yeni yapılaşma hızında da artışlara neden olmuştur. Bu yeni yapılar kentsel sit sınırları içinde ve yakın çevresinde gelişmiştir. Söz konusu sınırlar içindeki yapılaşma kararları 2007 yılında onaylanan Koruma Amaçlı İmar Planı (KAİP) hükümleri ile tarif edilmiştir. Bu plan tescilli yapılara ilişkin her türlü müdahale kararının yanı sıra, boş/boşalacak parsellerde yapılacak yeni yapılarla ilgili yapılaşma koşullarını da belirlemektedir. KAİP kapsamında geleneksel dokunun özgün karakterinin korunması amacıyla kentsel sit çevresinde gelişecek yeni yapılaşma bölgeleri konumlarına göre 'Alaçatı Sivil Mimari Etkileme Geçiş Alanı' ve 'Gelişme Konut Alanı' şeklinde ayrıştırılmış ve her bölge için farklı yapılaşma koşulları belirlenmiştir. Bunlar yapının parseldeki konumlanışı, TAKS, KAKS, çatı tipi, cephe öğelerine (kapı, pencere, çıkma) ilişkin renk, oran ve malzeme kullanımı vb.dir.

Son yıllarda Alaçatı genelinde üretilen yeni yapı örnekleri hızla artmaktadır. Bunlardan bazıları 'Alaçatı Değirmen Altı Meydanı', kentsel sit sınırları çevresinde gelişen konut siteleri, butik oteller, restoranlar vb.'dir. Son 10-15 yılda üretilen bu yapı stoğuna bakıldığında, en temel problemin parsel kullanımında ve dolayısıyla yapıların kütle oranlarında yaşandığı görülür. Alaçatı'da butik otel kavramının yaygınlaşmasıyla, mevcut parseller birleştirilerek doku ile uyumsuz iri kütleli yeni yapılar ortaya çıkmıştır. Bu durum doku genelinde yaygın olan kütle oranlarının dengesinin bozulmasına neden olmuştur. Aynı durum dokunun genel karakterinin sürdürülmesi hedeflenen yeni gelişme bölgelerinde inşa edilen konut siteleri için de söz konusudur. Geleneksel doku çevresindeki bu örnekler hızla çoğalmaktadır.

Yeni yapı örneklerinde gözlemlenen diğer bir sorun da, geleneksel dokunun karakteristik özelliklerinden olan çıkmaların burada da aynen tekrar edilmesidir. Döneminin teknolojisini

yansıtan geleneksel çıkmalar biçimsel olarak taklit edilmiş ve betonarme konsollarla taşınan yenileri özgün örneklerinin kopyası niteliğinde demir döküm konsollarla süslenmiştir. Geleneksel Alaçatı evlerindeki çıkmaların oranları değiştirilerek, büyük boyutlu konut yapılarında cephe elemanı olarak kullanılmıştır.

Döneminin mimari dilini yansıtan geleneksel konutlardaki cephe açıklıkları (pencereler, kapılar) yeni yapılaşmada da biçim ve malzeme olarak aynen tekrar edilirken, oranları deforme edilmiştir. Bu durum dengesiz cephe oranlarına sahip örneklerin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Yeni yapılaşmada geleneksel dokunun en belirgin özelliği olan taş evlerin genel karakterini sürekli kılmak için KAİP kapsamında taş kullanımı öngörülmüştür. Ancak bu bağlamda üretilen örnekler incelendiğinde, taşın bir yapı malzemesi olarak kullanımından çok kaplama malzemesi olarak uygulandığı görülmektedir. Ayrıca yeni yapılaşmadaki taş dokuları özgün duvar örgü tekniği ile örtüşmeyen niteliksiz sonuçlar ortaya koymaktadır. Taşın sadece kaplama malzemesi olarak kullanımı, geleneksel yapım pratiklerini (yerel işçilik ve yerel yapım teknikleri) kesintiye uğrattığı gibi, taş duvarların sağladığı konfor şartlarından da yararlanılmasına engel olmaktadır (Karatosun, 2007).

Alaçatı coğrafyasının en önemli iklimsel verilerinden olan rüzgâra yönelik bir duyarlılığın geliştirilmediği, yeni mekânların yapay havalandırma sistemleri ile iklimlendirildiği görülmektedir.

Değerlendirmeler

Alaçatı, sokak örüntüsü, taş evleri, kasabanın ölçeği ile oranlı dini yapıları ve yerleşimle özdeşleşen yer değirmenleriyle özgün bir geleneksel dokuya sahiptir. Yüzyılların birikimiyle şekillenen bu dokunun gelecek nesillere aktarılması ve yeni yapılaşmada mimari kimliğin sürdürülmesi daha nitelikli ve süreklilik içeren yapı çevrelerin oluşumu için bir gerekliliktir. Ancak geleneksel doku içinde ve yakın çevresinde gelişen yeni yapı örnekleri değerlendirildiğinde, genellikle tek tip mimari projelerin tekrarından oluşan konut sitelerinin ortaya çıktığı, çağdaş

bir yorumdan çok 19. yüzyılın teknolojisi, mimari dili ve yaşam biçimini yansıtan geleneksel Alaçatı evlerinin taklit edildiği görülmektedir. Yeni yapılarda mevcut biçimsel öğelerin özgün bağlamından kopararak bir süsleme elemanı olarak aynen kopyalandığı ve böylece yapay/sahte bir yapı çevre oluşturduğu görülmektedir. Bu yaklaşımın yeni yapıları geleneksel dokudan ayırıştırarak yabancılaştıran ve dokunun kimliğini kesintiye uğratan etkiler doğurduğu söylemek mümkündür.

Alaçatı örneği göstermiştir ki, tasarımcının geleneksel dokuları koruyarak sürekliliğini sağlama ile yeniyi oraya ait kılma arasındaki gerilimde, doğru sonuçlara ulaşmasının yolu dokunun özünü kavrayarak mümkündür. Yeni tasarımlarda geleneksel yerleşimlerde mevcut olan biçim ya da malzemenin aynen tekrarı yerine, yerleşmenin mimari kimliğine ilişkin verilerin süzülerek, bugünü yansıtan yaratıcı yorumların gerekliliği açıktır. Bu yaklaşım geleneksel dokuların kimliğinin sürekli kılınmasında tutarlı bir yol olacaktır. ■

Müjgan Bahtiyar Karatosun, Yrd. Doç. Dr., DEÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

KAYNAKLAR:

- Atilla, A., Öztüre, N. 2005, "Alaçatı-Agrilia'dan Günümüzde bir Mübadele Kasabası" İzmir: Öztüre A.Ş. Kültür Yayını
- Aydın, S., 1992, "Mimarlıkta Görsel Analiz", İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, İstanbul
- Gezgini, İ., 2007, "Alaçatı'dan Alaçatı'ya Rüzgârlı Bir Köyün Hikâyesi", İstanbul: Sel Yayıncılık
- Karatosun B. M., 2007, "Urban Identity and Continuity: Case of Alaçatı", The International Conference of The Center for the Study of Architecture in Arab Region: Regional Architecture and Identity in the Age of Globalization, 13-15 November, 2007. Tunus
- Karatosun B. M., 2007, "Çağdaş Mimaride Geleneksel Taş Yapım Pratiklerinin Sürdürülebilirliği: Alaçatı Örneği", Uluslararası Hanlar Kervansaraylar Geleneksel ve Modern Mimaride Taş Sempozyumu, 29-30 Kasım, 2007, Antalya Özgönül, N., 2010, "Alaçatı'da Yaşam", Ege Mimarlık Dergisi, İzmir s 72 ss.18-25
- Suher, H., 1995, "Kent Kimliğine Etkili Yasa Uygulamaları" Mimari ve Kentsel Çevrede Kalite Arayışları Sempozyumu, ss. 3-12, İstanbul
- Yürekli, K. F., 1977 Çevre Görsel Değerlendirmesine İlişkin Bir Yöntem Araştırması, İ.T.Ü. Doktora Tezi, İstanbul
- www.alacatibelediyesi.com

SOLDA, ALTTA Alaçatı'daki yeni yapılaşmadan örnekler

İran Mimarisi

PROF. DR. GÜRHAN TÜMER DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ'NDE YÜKSEK LİSANS YAPAN İRANLI MİMAR ALİRIZA MEHRFAR İLE İRAN MİMARLIK TARİHİ, İRAN'DA GÜNCEL MİMARLIK VE İRAN MİMARİSİNİN TEMELLERİ ÜZERİNE BİR SÖYLEŞİ GERÇEKLEŞTİRDİ

Gürhan Tümer

ÜSTTE Parsi tarzı, Text e Cemşit
MÖ 518-516, Şiraz

Gürhan Tümer- Hoş geldiniz. Bugün burada İran mimarisiyle ilgili bir söyleşi yapacağız.

Aslında ülkemizde İran mimarisi, çok fazla tanınan bir mimari değil.

Biliyorsunuz, özellikle ünlü mimarlar Batı'ya yöneliyorlar. Bu bakımdan, bu söyleşinin ilginç olacağını sanıyorum.

Önce sizi tanıyalım.

Alıriza Mehrfar- Benim adım Alıriza Mehrfar, İran Azerbaycan'ından geliyorum. 1984 yılında Tebriz Şehrinde doğdum; orada ilkokul, ortaokul, liseyi okudum. Mimarlık meslek lisesini bitirdim. Ondan sonra 2 yıllık ön lisans yaptım, sonra da lisansa başvurdum, kazandım. IAUT diye bilinen Tebriz Azad Üniversitesi'nde okudum.

GT- Söyleşiye İran'daki mimarlık eğitimi hakkında bilgi alarak başlayalım.

AM- Türkiyede olduğu gibi İran'da da her büyük şehrin kendine özel bir devlet üniversitesi bulunmaktadır.

Tebiz'de İran'ın ikinci en büyük üniversitesi yer alıyor. Ayrıca İslam sanatları üniversitesi de Tebiz'de yer alıyor. En büyük ve en ünlü özel üniversite ise IAU (Islamic Azad University)'dir. Mimarlık eğitiminde iki senelik ön, dört senelik lisans ve iki senelik yüksek lisans programı bulunmaktadır. Mimarlık eğitiminde yüksek lisans yapmak için, öğrenci mutlaka özel yetenek sınavına girmelidir.

GT- İran mimarlığı ve mimarlık tarihi üzerine değinelim. İran mimarlığı nerede başlar, nereye kadar gider?

AM- İran mimarlık tarihi 6000 yıl öncesine dayanır. İran mimarisinde, tasarım elemanları da 3000 yıllık tarihe

sahiptir. İran'da bilinen mimarlık tarihi, Haxamenişler döneminde başlıyor denebilir. Haxamenişler Hükümeti dönemindeki mimarlığa Parsi adı verilir, ondan önceki tarzlara, Parsi'den önce adı verilir. Milattan önce 6. yüzyıldan 4. yüzyıla kadar sürüyor, yani bu tarihte başlıyor İran mimarlık tarihi. Parsi'den önce sadece yazıyorlar ve binayla ilgili çok az bilgi veriliyor.

İran sanat ve mimari tarihi araştırmacıları çoğunlukla İran'ın İslam'dan sonra 1400 yıllık sanat ve mimarisini, önemli olan hükümet dönemlerine atfetmişler ve İlkel yüzyıllara, Selçuklu dönemi, Moğul (İrani-Moğul, İlhan), Teymuri (Timur), Safevi ve Qacar ünvanını vermişlerdir. İlk kez, Muhammet Kerim Pirniya "İran Mimari Tarzları Tanıma" makalesinde, Farsi şiir tarz adlarından yararlanıp, mimari tarzlarını, o tarzların gelişme yerlerine atfetmiş ve Xurasani, Razi, Azeri ve İsfahani adlarını önermiştir.

GT- Kaç tane tarz var?

AM- Tarzları adlandırmak istersek+ Parsi'den önce, Parti, Xurasani (Horasani) -işte burada İslamiyet dönemine geçiyoruz-, Razi, Azeri, İsfahani. Bu yeni adlandırmanın 50-60 yıllık gibi bir geçmişi var. Muhammet Kerim Pirniya bu adları vermiş. Ondan daha önce hükümetlerin adı geçiyordu; mesela Selçuklu mimarisi, İlhani mimarisi, Haxameniş mimarisi.

GT- Bunu bir kişi veriyor, öyle mi?

AM- Evet, Muhammet Kerim Pirniya diye bir araştırmacı, mimar.

GT- Yönetici mi yani politik bir yönü de var mı?

AM- Hayır, sadece araştırmacı, mimar. Üniversitede İran mimarlık tarihi bölümünde okutulan 3-4 kitabı var.

GT- Tarzlar hükümetler değiştikçe ya da yöneticiler değiştikçe değişiyor mu?

AM- Değişiyor ama temeller tamamen değişmiyor.

GT- Aslında bu son derece ilginç, yani değişimin böyle bir sürece bağlanması...

AM- Evet. İslamiyet döneminde fonksiyon değişiyor mesela, saraylar gidiyor, yerine mescit geliyor.

GT- Kısaca bu tarzların içeriğinden bahseder misin?

AM- Tabii ki. Parsi mimarlık tarzı Haxamenşi döneminden İskender'in İran'a saldırdığı zamana kadar süren ilk mimari tarzdır. Bu mimari; bir tarz olmaktan çok İranlıların çeşitli tarzlardan doğru ve uyumlu taklit gücünü yansıtır. Aslında Parsi tarzının temeli İran'ın batı ve kuzey batı bölgelerinde ve diğer yerlerinde bulunan sade binalardan alınmıştır. Parti mimarisi olarak adlandırdığımız bu tarz ise ne Yunan ve ne Haxamenşi mimarisidir. Milattan önce 4. yüzyıldan İslam dönemine kadar devam eder. Bu dönemde mimarlar insanlık tarihinde büyük bir değişiklik yaratan büyük, dörtgen planlı ağızları kubbe ile örtme tekniğine erişmişlerdir.

Xurasani tarzı ilk hicri yüzyılında başlar ve 4. yüzyıla kadar sürer. Bu dönemin kültüründe göze çarpan şey kültürel değişimin çoğunlukla Xorasan'da gerçekleşmesidir. Xurasani tarzında orataya çıkan ve İran mimarisinde aşırı derecede önemli yeri olan binaların bir örneği, 'mescit'tir. İran'ın Xurasani döneminde yapılmış olan ve hala ayakta kalan ikinci en eski mescit Tarixa (HG 130-170) mescididir. Bina'nın ismi "Tanrı Evi" anlamına gelir. Türkiye'de bu binayı yanlışlıkla "Tarikhane" adıyla (Tarik+Hane) tanıyorlar ki, bu da "Yol Evi" anlamına geliyor ama bu bina ile alakalı bir isim değildir. Bazıları da bu bina'nın ilk yapıldığında "Ateşkede" olduğuna inanıyorlar ve Araplar İran'a hakim olduktan sonra binaya "Narixana" yani "Ateş Evi" adının verildiğine, zamanla bu ismin "Tarixana'ya" dönüştüğüne inanıyorlar ki bu da doğru değildir. Razi mimari tarzı önceki tarzların tüm özelliklerini en iyi şekilde kendi içinde taşır. Razi tarzı, Parsi tarzının yaratıcılığı, Parti tarzının yüceliği ve Xurasani tarzının inceliğini bir arada içerir. Bu tarzın başlangıcı İran'ın kuzeyi olasa da, gelişme yeri Şehre Rey'dir ve en iyi binalar da orada yapılmıştır. Razi tarzında kemer ve kubbe tekniği çok gelişmiştir.

Azeri tarzı İran, İslami mimarisinde, Azerbaycan'a ait olan bir mimari tarzdır. İran mimarisinde ehemmiyet açısından Azerbaycan diyarı önde gidendir. Çünkü İran'ın üç mimari tarzı yani Parsi, Azeri ve İsfahani tarzları bu

ÜSTTE Azeri tarzı, Gök Mescit
HG 867, Tebriz

ALTTA İsfahan tarzı, Hekim Mescidi
HG 1067, İsfahan

tarzdan kaynaklanıp bütün İran'a yayılmıştır. Azeri tarzının iki dönemi vardır. İlk dönem Hülaku Xan ve Marağa'nın başkent olduğu dönem, ikincisi ise Timurlenk ve Semerqend'in başkentlik döneminden başlamaktadır. İsfahani tarzı İran mimarisinin en son tarzıdır. Azerbaycan'ın yerli mimarisi, İran'ın üç mimari tarzının yaratıcısıdır ve onlardan birisi de İsfahani tarzıdır. Bu tarzın doğum yeri İsfahan şehri değildir ama orada gelişmiş ve en iyi binalar bu şehirde yapılmıştır. İsfahani tarzı Batı kaynaklarında Safevi, Efsari, Qacari ve Zend-Qacar tarzı olarak da geçmektedir.

GT- Gök mescit ile ilgili bazı dokümanlar var elimde, bu yapıdan biraz bahseder misin?

AM- Biz "Göy meçit" diyoruz. İlhani döneminde yapılmış bir yapı. Gök mescit (Göy meçit) Azeri tarzının en kuvvetli simgesidir. Bu mescit Qereqoyunlular (Karakoyunlular) döneminde, Tebriz'i kendi hükümetinin başkenti yapan "Cihan Şah'ın" emriyle ve İzziddin Qapıçı nezaretiyle yapılmış. Cihan Şah'ın hükümeti 839 HG'de başladı ve 872 GH'ye kadar sürdü. Binanın aslı mescit-türbe'dir ama bulunduğu büyük alan içinde, medrese, hamam, Xangah (manastır) ve kütüphane gibi binalar yapılmış. Maalesef onlardan artık hiç bir eser yok. Gök Mescid'in en büyük özelliği, binanın içini ve dışını süsleyen mozaik çini işleridir. Binanın yapılmasının sebebinin "Cihan Şah'ın" zaferlerinin anıtı olduğu düşünülüyor. Gök mescidin kuzey cephesinin doğusu ve batısında iki ince ve uzun minare vardı. Büyük sahinini üç yönden revaklar kapsamış ve onun üstünde de 17 metre çapında

iki kabuklu kümbet yapılmış. Küçük sahin özel bir alan ve saltanata ait olan mezar olarak görülmüştü, binanın güneyinde yer alıyor ve mermer taş parçalarıyla duvar kaidesi yapılmış ve taşların üst kısmı, kabartmalı muhteşem Süls yazılı Kur'an ayetleriyle süslenmiş. Bu kısımda sadece lacivert çiniler ve genellikle altıgen parçalardan yararlanılmışlar ve tavanın tamamı altın su desenliydi ve muhtemelen sahinin tabanı mermer taştan yapılmıştı. Mescidin mürrek desenleri, geometrik "Gereh Bendi'ler", islimi "Gol o Bute" ve "Xetayi" (Hatayi) ve çeşitli kitabeleri içerir ki bunların hepsi, bu mescidin harikulade güzelliğinin hikayesidir. Cihan Şah'ın ve onun akrabalarının mezarı küçük sahinin sonunda "Serdabe'nin" (Yeraltı soğuk mekan) içindeydi. HG 1193'teki dehşet deprem, Tebriz şehrinin yıkılmasına ve birçok sayıda insanın ölümüne neden oldu ve Gök Mescit'ten, giriş kapısı ve bir kaç duvardan başka hiçbirşey kalmadı ve depremden sonraki yıllarda, binanın restorasyonu başlayana kadar, asıl kapı ve mermer parçalar çalındı. Gök Mescit H.Ş. 1310 yılında milli eser olarak kaydedildi ve en yoğun restorasyonu 1343 yılında yapıldı. Binanın kümbedi Azerbaycan'ın meşhur mimarı, üstad "Muhammetrıza Memaran e Benam" eliyle yeniden yapıldı.

GT- Buradaki dokümanda "İran mimarisinin temelleri" diye bir başlık var. Bu başlık, adı üstünde, İran mimarisinin birtakım özelliklerini ortaya koyuyor ve sınırlarına uymak gerekir. Başlıklar şu şekilde sıralanıyor; içgözlemlik (içe kapanıklık), gereksizlikten uzak durmak, orantılı olmak, özerklik,

statik-teknik kullanımı. İç gözlemlik, içe kapanıklıktan başlayalım...

AM- Bu hem inanca hem de iklim şartlarına bağlı olan bir durum. Kişisel hayatı dış hayattan ayırmak ve özel alanı korumak amaçlanıyor. İran'da biliyorsunuz, birçok bölge çöllük, yani çok sıcak ve akan kum faktörü de var. Bu bölgelerde, mimarlığın içe kapanık olması gerekiyor. İran'da da merkezi bahçe (avlu) çok yaygın. Ortada bir bahçe oluyor, ev bahçenin kenarlarına yapılıyor. Buna heyat-ı merkezi, merkezi bahçe diyoruz.

GT- Konutlar bu plana göre mi yapılıyor?

AM- Evet, genellikle bu şekilde konumlanıyor. Bu hem sıcak iklimde geçerli, hemde soğuk iklimde, çünkü İran'ın kuzeyine gittikçe, özellikle kuzeybatısında, Azerbaycan bölgesi, çok soğuk oluyor. Bu kapalılık biraz da inançla ilgilidir ve tabii güvenlik meselesi de var.

GT- Gereksizlikten uzak durmak, orantılı olmak, özerklik, statik-teknik kullanımı başlıklarının içini açalım biraz...

AM- İran mimarisinin özelliklerinden birisi de gereksiz işlerden uzak durmak, işyaramaz elemanlar kullanmamak ve tam anlamıyla israf etmemektir. Orantılı olmaktan kastedilen binaları insan vücudu oranlarına ve insanın ihtiyaçlarına göre tasarlamaktır. İran'da mimarlar ihtiyacı olan malzemeleri en yakın yerden elde etmeye çalışıyorlardı ve binayı öyle yapıyorlardı ki başka yerden malzeme getirmeye ihtiyaç kalmıyordu. Bu durum da İran'a özgü olmasını sağlıyordu. Statik olarak etkin yapı yöntemleri ve malzeme

“GÜNÜMÜZDEKİ İRAN MİMARİSİNE BAKTIĞIMIZDA, ESKİ MİMARİ ÖZELLİKLERİNİ, VE O MİMARİNİN ARKASINDA OLAN GÜÇLÜ FELSEFİYİ ARTIK GÖREMİYORUZ”

bilgilerinden yararlanmak da İran mimarisinin temelleri arasında yer almaktadır. Statik uygulamalarda, modülasyon çok kullanılmaktadır.

GT- Batı'nın kullandığı Vitruvius'un bir söylemi vardır; “güzellik, sağlamlık, kullanışlılık” ve bu olaya tepeden bakar, ayrıntılara girmez. İran'da, eğitim gördün, mimarlık tarihinde, Vitruvius gibi kişilerden söz edildi mi?
AM- Hayır.

GT- Statik açıdan bahsetmişken kubbeden de söz edelim.

AM- Kubbe büyük bir icat.

GT- Kubbe orada başlamıyor, ta Roma'ya gidiyor.

AM- Doğru, ama ben şöyle düşünüyorum: Eskiden toplumların birbirleriyle iletişimleri günümüzdeki gibi kolay değildi, bilim bu denli hızlı değildi. Onun için bir şeyin iki kez icat edilmesi gibi olaylar yaşanabiliyordu diye düşünüyorum. İran'da araştırmacılar kubbenin icadını İran'a ait biliyorlar. Tabii başka yerlerde de olabilir, ama bu bölgede İran'a ait biliyorlar. Teknik ve malzeme kullanım açısından, İran'la diğer mimarlıklar arasında büyük farklılıklar var. En ilkel kubbelerden “Çahartaği” diye bilinen binalar var, küçük bir oda büyüklüğünde...

GT- Devamlı ateş yanıyor orada...

AM- Evet. Çahar 4 demek, yani 4 kemerli bir yapı. Yukarıdan baktığımızda, 4 ayak ortasında da bir kubbe görüyoruz. En ilkel kubbe tarzı bu.

GT- Peki, biraz da modernizme geçelim isterseniz, günümüze gelelim. İran'da modernizm var mı ya da ufak belirtileri var mı, varsa nereye kadar uygulanıyor?

AM- Günümüzdeki İran mimarisine baktığımızda, eski mimari özelliklerini, güzelliklerini, zenginliklerini ve o mimarinin arkasında olan güçlü

felsefeyi artık göremiyoruz. Batı mimarisinin felsefelerini kusurlu bir şekilde alıp, daha kusurlu bir şekilde kullanmasını ve uygulanmasını görüyoruz. Batı mimarisinden en çok etkilendiğimiz şey, arazi eksikliğinden ve nüfusun çoğalmasından kaynaklanan apartmanlaşma olmuştur. Bunun yanı sıra İran'da güzel binalar yapılmıyor mu? Yapılıyor, tabii ama çoğu zaman altyapısı bize ait değildir. Maalesef bizim mimarlarımız fikir üretmekten sadece üretilen fikirleri tüketir hale getirmişler ve bu durum yalnızca İran'a özel bir durum değildir. Çağımızda çok kolayca iletişim kurma şansı olduğu için, tabii ki mimarların ve mimarlıkların birbirinden etkilenmesi son derece normal ve tabii ki İran mimarisinde modernizm rüzgarının esintisinden etkilenmiştir.

GT- Tahran'da var mı?

AM- Var tabii, ama Guggenheim Müzesi gibi bir yapı yapılmıyor. Modernizmin en basit etkisi sayılabilecek apartmanlaşma var.

GT- Olmamasının nedeni ne olabilir?

AM- Belki böyle bir yatırım iktisadi olmayabilir. Bir de devlet desteği var, yani böyle yatırımlarda şahsi yatırım olmuyor. Böyle olduğunda da tabii ki yapılmıyor böyle mimarlıklar. Buna karşın Tebriz'de modern yapıları oldukça fazla görebilirsiniz. Cephelerde, kompozit malzemeler çok kullanılıyor. Bazı binalar daha modern, yani modernin asıl prensiplerine daha yakın.

GT - Tebriz, İran'ın en modern kenti diyebilir miyiz?

AM- Evet, diyebiliriz.

GT- Çok teşekkür ederiz. □

Gürhan Tümer, Prof. Dr., DEÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

SOLDA, SAĞ ÜSTTE, SAĞDA Günümüzde Tebriz'de inşa edilen modern yapılar

Doğa ile İç içe Mimari Tasarım

İZMİR BUCA KAYNAKLARDA, DOĞRUSAL VE EĞRİSEL ÇİZGİLERİN DOĞA İLE KESİŞTİĞİ **AYTAŞ AŞ. MERKEZ YÖNETİM BİNASI VE LOJİSTİK TESİSİ**, İZMİR-AYDIN OTOYOLUNDAN ALGILANACAK ŞEKİLDE KONUMLANDIRILMIŞTIR

Ali Fethi Gerekli FOTOĞRAFLAR Ahmet Giliz

YAPI ADI **Aytaş Gıda ve İhtiyaç Maddeleri Tic. ve San. A.Ş.**

PROJE VE UYGULAMA **Ali Fethi Gerekli Mimar Gerekli Mimarlık Ltd. Şti.**

STATİK PROJE **Dündar Aydın İnşaat Müh. Prodek İnşaat Ltd. Şti.**

SIHHİ TESİSAT PROJESİ **Metin Güres Makine Müh.**

KLİMA VE HAVALANDIRMA PROJESİ **Fuat Kuçanı - Can Kuçanı Makine Müh.**

Norm Mühendislik Aş.

ELEKTRİK TESİSAT PROJESİ **Taner İris Elektrik Müh.**

PEYZAJ PROJE VE UYGULAMA **Gökçe Gerekli, Yüksek Peyzaj Mimarı Gerekli Mimarlık Ltd. Şti.**

KABA İNŞAAT UYGULAMA **Prodek İnşaat Ltd. Şti., Yapıtez Ltd. Şti.**

ÇELİK KONSTRÜKSİYON UYGULAMA **Mese Demir, Sezgin Demirali**

GİYDİRME CEPHE UYGULAMA **Süral Alüminyum Ltd. Şti. (Çuhadaroğlu)**

MEKANİK TESİSAT UYGULAMA **As Ticaret Ltd. Şti.**

ELEKTRİK TESİSAT UYGULAMA **Karya Mühendislik Ltd. Şti.**

KLİMA VE HAVALANDIRMA UYGULAMA **Delta Klima Ltd Şti.**

KANAL UYGULAMA **Deva Ltd. Şti.**

DEPO CEPHE VE ÇATI **Atersan Group**

YANGIN İHBAR VE GÜVENLİK SİSTEMLERİ UYGULAMA

Tekkom Ltd. Şti.

ASANSÖR **Arilift A.Ş.**

DEPO KAPI VE RAMPA **Ege Beta**

MERMER KAPLAMA **Çinegöl Mermercilik**

ZEMİN KAPLAMA **Zerenoğlu İnşaat Pazarlama Ltd. Şti., Aspen A.Ş.**

ALÇIPAN VE DEMONTE BÖLME DUVAR **Zerenoğlu İnşaat Pazarlama Ltd. Şti., Aspen A.Ş.**

ASMA TAVAN **Zerenoğlu İnşaat Pazarlama Ltd. Şti., Aspen A.Ş.**

“Çekirdekten yetişme”

Herkesin bildiği bir söylemdir. Tabiri yerinde ise bu proje de bu söyleme uygun bir şekilde çekirdekten başladı desem yanlış olmaz sanırım.

Bunun ne anlama geldiği; önemsenecek ve üzerinde düşünülmesi gereken bir gerçek olarak karşımıza çıktı mı demeliyim yoksa mimarlar olarak karşımıza çıktı mı demeliyim bilemiyorum. Ama yaşadığım bu bir gerçek ve her şeyi sorgulatan bir gerçek.

Düşünün ki bir işverenle bir proje talebi için tanışıyorsunuz ve ilk duyduğunuz cümle “Biz %95 beğendiğimiz bir projeyi uygulamayız” oluyor. Bu da yetmiyor mevcut bazı örneklerden de sorgulama yapılıyor haklı gerekçelere dayanan.

Aslında basit bir talebi var işverenin; açık ofis sisteminde bir idare binası, katlara ulaşımı sağlayacak olan bir çekirdek ve

etrafında bir yerleşim. Yatay ve düşey sirkülasyonları sağlayacak olan çekirdeğin aynı zamanda da servis alanlarını içermesi. Mevcut örneklerdeki olumsuzluklar ve işverenin ilk talebi; “O zaman sizin doğrunuz ne”, birlikte çalışmaya başlamadan önce bu çözümü sizden bekliyoruz oldu.

İnsan yaptığı işten öncelikle keyif almali, çalıştığı yerde de huzur duymalıdır.

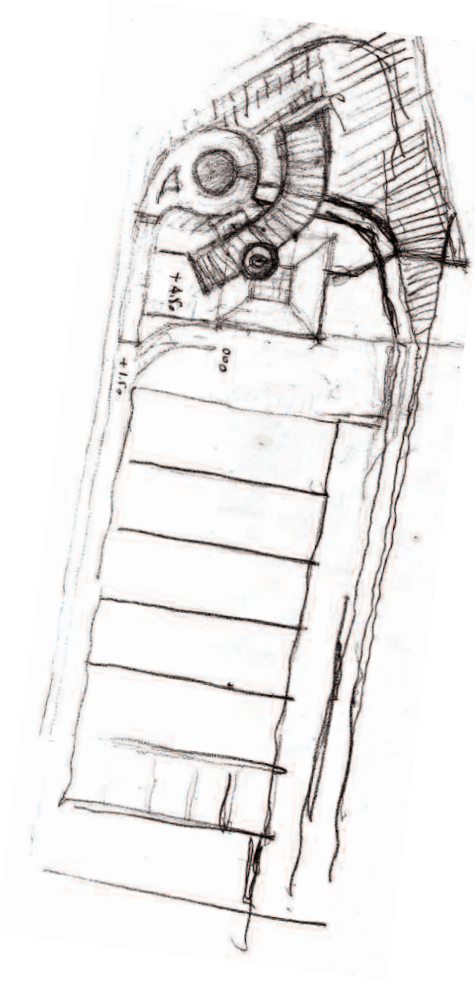
Evet, bu proje çekirdekten başlayan bir proje.

Avan projeyi sunduğum gün işverenin bu projeyi gerçekleştirebilecek miyiz demesi keyifli bir çalışma sürecinin başlangıcı oldu.

Bu başlangıç da ileride her türlü detaya yansiyacak uyumlu ve karşılıklı özverili bir çalışmayı beraberinde getirmiş oldu. Burada vurgulamak istediğim; işveren ve mimarın uyumlu,

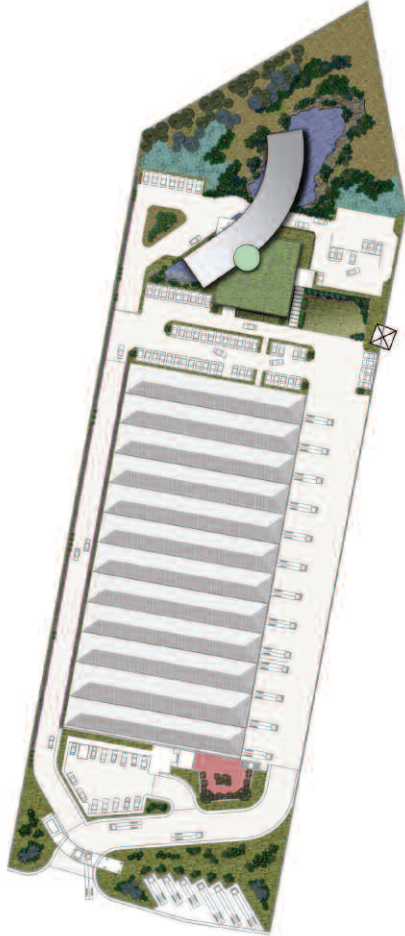
karşılıklı ve özverili birlikteliğinin bu süreci keyifli bir çalışma haline getiren en önemli gerçek olmasıdır.

Artık hedef, işveren-mimar arasındaki uyumlu ve özverili çalışma keyfini, burada çalışacak herkese ularlamak olmalıydı.

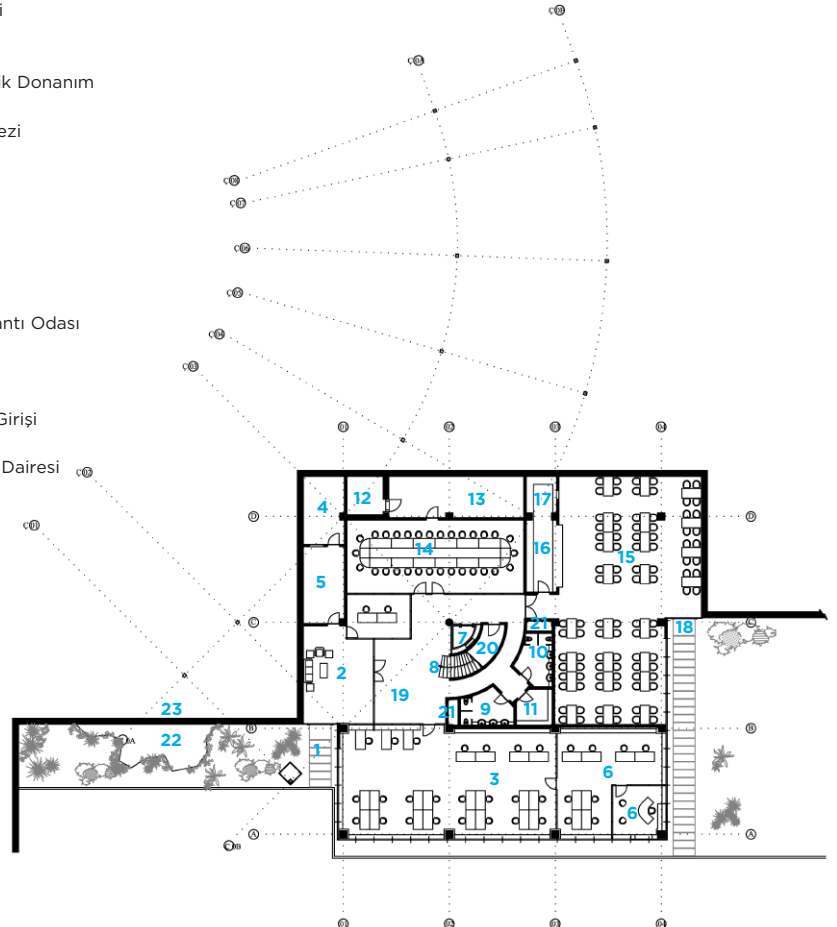
Günümüz dünyasında gittikçe zorlaşan ekonomik şartlar çalışma saatlerinin artmasını da beraberinde getiriyor. Böylelikle insan da ömrünün büyük bir kısmını doğal olarak çalıştığı yerde geçiriyor. Severek gidilen bir çalışma ortamı sağlıklı ve verimli bir iş hayatının en önemli unsurudur.

Bu bakış açısı ile de mimarlar olarak önemli bir sorumluluğu üstlenmiş oluyoruz.

Bu sorumluluğun gereklerini yerine getirmek bizim temel görevimiz ise tasarımını gerçekleştireceğimiz projenin bütün verilerini iyice süzmek ve neticeye varmak demek istemiyorum zannederim çok iddialı olacaktır ama en azından asgaride varmaya çalışmak olmalıdır.

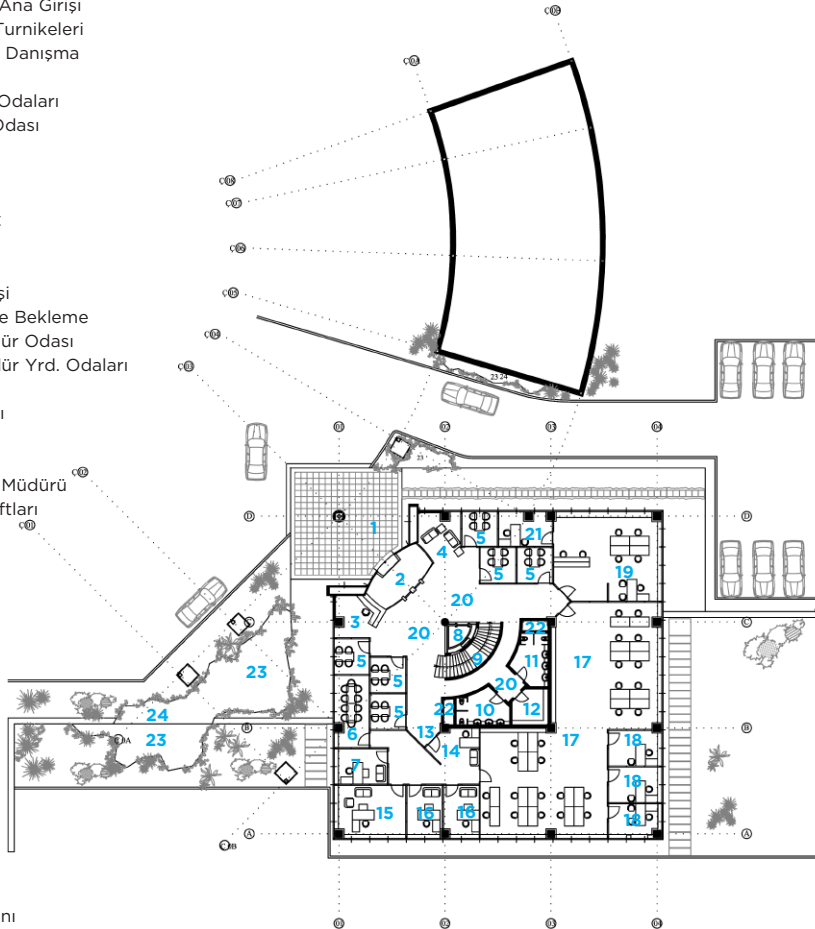
- 1 Bodrum Girişleri
- 2 Bekleme
- 3 Ofis
- 4 Bilgi İşlem Teknik Donanım
- 5 Pano Odası
- 6 Bilgi İşlem Merkezi
- 7 Asansör
- 8 Merdiven
- 9 Bayan WC
- 10 Bay WC
- 11 Kat Servisi
- 12 Kasa
- 13 Arşiv
- 14 Bölünebilir Toplantı Odası
- 15 Yemekhane
- 16 Servis Mutfağı
- 17 Bulaşıkhanne
- 18 Yemekhane Dış Girişi
- 19 Koridorlar
- 20 Asansör Makina Dairesi
- 21 Tesisat Şaftları
- 22 Gölet
- 23 Şelale

Bodrum 2 planı

- 1 İdari Bina Ana Girişi
- 2 Güvenlik Turnikeleri
- 3 Santral ve Danışma
- 4 Bekleme
- 5 Görüşme Odaları
- 6 Toplantı Odası
- 7 Ofis
- 8 Asansör
- 9 Merdiven
- 10 Bayan WC
- 11 Bay WC
- 12 Kat Servisi
- 13 Tespo Girişi
- 14 Sekreter ve Bekleme
- 15 Genel Müdür Odası
- 16 Genel Müdür Yrd. Odaları
- 17 Açık Ofis
- 18 Şef Odaları
- 19 Muhasebe
- 20 Koridorlar
- 21 Muhasebe Müdürü
- 22 Tesisat Şaftları
- 23 Gölet
- 24 Şelale

Bodrum 1 planı

Doğu cephesi

Güney cephesi

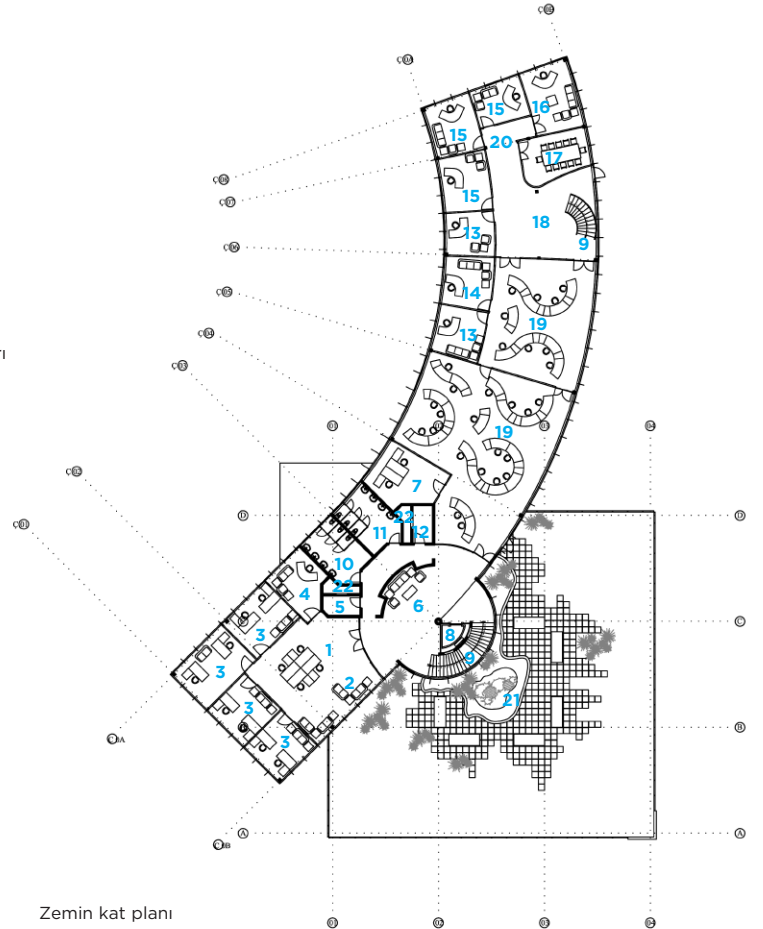
Bu olgulardan sonra her projenin bir senaryosu olduğuna inanan bir mimar olarak önce projenin üç ayaklı senaryosunu kurgulamak gerekiyordu.

1. Ayak - İşveren ve talepleri,
2. Ayak - İşveren taleplerini ve bunlara yapılması gereken ilave ihtiyaçları belirleyen, yeri geldiğinde uyarması ve öneri getirmesi gereken mimar,
3. Ayak - Senaryonun geçtiği yer. (Arazi verileri)

Söz konusu proje; Aytaş Gıda ve İhtiyaç Maddeleri Ticaret ve Sanayi AŞ.'ye ait olup İzmir ili, Buca, Kaynaklar'da ve Aydın Otoyoluna cepheli arazide işverenin ihtiyaçları doğrultusunda 9000 m² Lojistik Depo Binası ile 3000 m² Yönetim Binasını kapsamaktadır.

Tesisin yapılacağı ve bu tip tesislerde dezavantaj gibi görülen eğimli arazi yapısının projeye olumlu katkıları olmuştur. Arazinin eğimli yapısı ve tesisin işleyiş şeması, birlikte düşünüldüğünde alışla gelmiş Tesis Girişi ve Yönetim Binası ilişkisi dışında bir projelendirmeyi beraberinde getirmiştir. Bu farklılıkla tesisin kullanım

- 1 Açık Ofis
- 2 Açık Görüşmeler
- 3 Firma Odaları
- 4 Müdür Odası
- 5 Depo
- 6 Bekleme
- 7 Hukuk Müşaviri
- 8 Asansör
- 9 Merdiven
- 10 Bayan WC
- 11 Bay WC
- 12 Kat Servisi
- 13 Şef Odaları
- 14 Müdür Odası
- 15 Genel Müdür Yrd. Odaları
- 16 Genel Müdür Odası
- 17 Toplantı Odası
- 18 Hol ve İç Bahçe
- 19 Açık Ofisler
- 20- Koridorlar
- 21 Teras
- 22 Tesisat Şaftları

Zemin kat planı

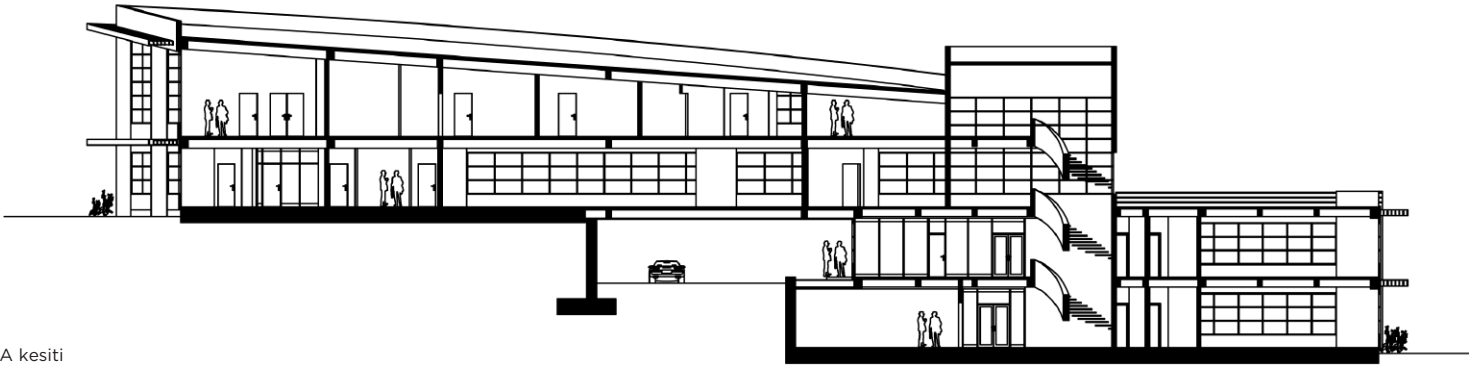
“İDARİ BİNADA VE DEPO BİNASINDA KULLANILAN GRİ TONLAR İLE TESİSTEKİ BİNALARIN BÜTÜNLÜĞÜ SAĞLANIRKEN SARI RENKLİ GÜNEŞ KIRICI VE SAÇAK ALINLARI İLE DE TESİSİN OTOYOLDAN ALGILANMASI AMAÇLANMIŞTIR. BU SEÇİMLERLE DE TESİSİN DOĞA İLE BÜTÜNLEŞMESİ HEDEFLENMİŞTİR”

- 1 Yönetim Asistanı
- 2 Galeri
- 3 Dinlenme Odaları ve wc. holü
- 4 Dinlenme Odaları
- 5 Dinlenme Odaları Banyoları
- 6 Bekleme
- 7 Toplantı Salonu
- 8 Asansör
- 9 Merdiven
- 10 Bayan WC
- 11 Bay WC
- 12 Kat Servisi
- 13 Yönetim Odaları
- 14 Yönetim Kurulu Başkan Odası
- 15 Servis Koridoru
- 16 Yönetim Koridoru Girişleri
- 17 Aktivite Salonu
- 18 Hol ve İç Bahçe
- 19 Alt Kot Açık Ofis Boşluğu
- 20- Koridorlar
- 21 Teras
- 22 Tesisat Şaftları

Birinci kat planı

A-A kesiti

B-B kesiti

amacına ek hizmet olan küçük ölçekli toptan satışlara hizmet vermesi düşünülen ve ana depo ile ilişkili mağazanın etkin bir şekilde ön plana çıkması planlanmıştır. Yönetim Binasının girişten uzak ve arka planda oluşturulması ile, ana depo ve mağaza ile ilgili yoğun araç trafiğinin olumsuz etkilerinin Yönetim Binasından uzak tutulmasının yanında Yönetim Binasının, arazinin kot olarak yüksek olan kısmına yerleştirilmesi ile uzun otoyol cephesinden prestij yapısı olarak düşünülen Yönetim Binasının daha etkin bir şekilde algılanması planlanmıştır. Bu algılatma düşüncesi aynı zamanda ince uzun bir arazi yapısının atıl kalabilecek en yüksek kottaki alanlarının da kullanılmasını sağlamıştır. Bu kullanımla birlikte Yönetim Binasının çatısı arazi yapısını algılatmak amacı ile meyilli tasarlanarak binanın otoyoldan daha etkili algılanması sağlanmıştır. Kare binanın merkezinde olan merdiven ve asansör boşluğu diğer eğrisel formdaki iki kata ulaşırken, açığa çıkmasıyla da prestij cephesinden algılanması düşünülmüştür. Bu düşünce, uzun eğrisel cephenin monotonluğuna bir hareket vermek için kullanılmıştır. Kare planlı iki kat ve üzerindeki iki kattaki form değişikliği aynı binada iki farklı taşıyıcı sistemin kullanılmasını da beraberinde getirmiştir. Betonarme olarak tasarlanan kare planlı iki kattan sonra eğrisel formda olan diğer iki katın taşıyıcı sistemi çelik konstrüksiyon olarak tasarlanmıştır. Bu tasarım büyük açıklıkların kullanılmasını sağlarken beraberinde binanın daha hafif ve ekonomik olmasını sağlamıştır.

Mimari proje; yeşil alanlar; farklı yerlerde ve ölçeklerde oluşturulan göletler ve bunları birbirine bağlamakta kullanılan küçük şelaleler ile desteklenmiştir. Gölet ve şelaleler, adından da anlaşıldığı gibi tarihte İzmir'in su ihtiyacını karşılayan su kaynaklarının bu bölgede bulunduğunu anımsatmak ve de tesisin doğa ile bütünleşmesi amacı ile kullanılmıştır.

"Doğayı kucaklayan bir mimari yaklaşım" ile de burada çalışanlara daha huzurlu bir çalışma ortamı sağlamak amaçlanmıştır. ■

“DOĞAYI KUCAKLAYAN BİR MİMARİ TASARIMLA BURADA ÇALIŞANLARA DAHA HUZURLU BİR ÇALIŞMA ORTAMI SAĞLAMAK AMAÇLANMIŞTIR”

Aydınlığa Mektuplar (1928-1937)

YAZAR **Güney Dinç**
YAYINEVİ **Yapı Kredi Yayınları**
YAYIN TARİHİ **Haziran 2010**
ISBN **978-975-08-1805-9**

Aydınlığa Mektuplar, Cumhuriyetin ilk yıllarında gazetelere gönderilen okur mektuplarından yapılmış bir seçki. Birbiri ardına devrimlerin gerçekleştiği, eski yaşam biçimlerinin kurumlarıyla birlikte geride bırakılıp yenilerinin oluşturulduğu bir dönemin eğilimlerini, sorunlarını ve hatta bizim dönemimizle benzerliklerini halkın kaleminden yansıtan mektuplar, 1928-1937 yılları arasında yayımlanmış binlerce gazeteyi tarayan Güney Dinç'in titiz çalışması sonucunda bu kitapta bir araya getirildi. Altı ana başlık altında halkın, dönüşüm ve değişim dönemine, kadın erkek ilişkilerine, çalışma yaşamına, hukuki süreçlere ve kent yaşamına dair sorunlarını ve düşüncelerini yansıtan, eğlenceli, şaşırtıcı ve düşündürücü bir seçki sunulmakta okuyuculara.

Seyfi Arkan'ın Yaşamı ve Mimarlığının Toplumsal Bağlamı

YAZAR **İlhan Tekeli**
YAYINEVİ **Mimarlar Odası İzmir Şubesi**
ISBN **978-9944-89-997-0**
YAYIN TARİHİ **Temmuz 2010**

Mimarlar Odası, Türkiye'nin mimarlık kültürüne katkıda bulunmuş ve bugün hayatta olmayan mimar(lar)ın anısını yaşatmak üzere, 2006 yılında bir Anma Programı'nı kurumsallaştırmanın ilk adımlarını atmıştı. Mimarlar Odası, Anma Programı'nın 2008-2010 döneminde "Atatürk'ün mimarı" olarak bilinen Seyfi Arkan'ı anılmaya değer buldu. Mimarın çalışmalarını içeren retrospektif bir sergi hazırlandı. 20-27 Nisan tarihleri arasında DESEM'de izleyenlerle buluşan serginin açılışında Prof. Dr. İlhan Tekeli "Seyfi Arkan'ın Yaşamı ve Mimarlığın Toplumsal Bağlamı" temalı söyleşisini gerçekleştirdi. Söyleşisinde biyografiden yola çıkarak Arkan'ın hayatındaki kırılma noktalarını saptayan Tekeli, saptadığı yedi kırılma noktasını yedi soru ile irdeleyerek toplumla bağını kurdu. Tüm üyelerimizin bu okumadan faydalanabilmesi amacıyla Tekeli'nin sunuşunu bir kitap aracılığıyla sizlerle paylaşıyoruz.

Egemimarlık Metinleri Yazım Kılavuzu

İÇERİK

- Metin, daha önce yayımlanmamış olmak şartı ile özgün yazı, derleme, proje tanıtımı, yapı tanıtımı, yayın tanıtımı, röportaj, çeviri yazı gibi alanlarda olabilir.
- Metin ile ilişkili görselleri içermelidir.

METİN BOYUTU

- Sunulacak yazılar, varsa özetleri de dahil olmak üzere 1600 kelimeyi aşmamalıdır. Dipnotlar ve kaynaklar bu sınırlamaya dahil değildir.

METİN YAZIM ŞEKLİ

- Sunulacak yazılar microsoft word programıyla yazılmalıdır.
- Yazım karakteri Arial'dır.
- Kullanılacak puto boyutu; ana başlıklar için 12, alt başlıklar ve metin için 10'dur.
- Paragraf ayrımları bir satır boşluk bırakılarak yapılmalıdır.

GÖRSELLER

- Görsel malzemenin sayısı 10'u aşmamalıdır.
- Kesinlikle metin içerisine yerleştirilerek değil, ayrıca gönderilmelidir.

- Siyah - beyaz veya renkli opak fotoğraf, dia veya digital formatta görsel yollanabilir.
- Digital formatta yollanacak görsellerin eni en az 20cm olacak şekilde en az 300 dpi çözünürlükte, JPG veya TIFF formatında teslim edilmelidir.
- Mimari çizimler, Autocad programında da teslim edilebilir.

TESLİM ŞEKLİ

- Makale, görselleri ile birlikte tek nüsha kağıt çıktısı, CD formatında Mimarlar Odası İzmir Şubesi'ne elden veya posta ile teslim edilebilir.

KAYNAKLAR

- Kaynaklar başlığı altında yazar soyadlarına göre alfabetik sırada verilmelidir.
- Kaynak kitap ise: Yazar Soyadı, Yazar Adı (Basım Tarihi), Kitap Adı, Çevirmen Adı Soyadı, Yayınevi, Basım Yeri düzeni geçerlidir. **Örnek:** Tümer, Gürhan (1998), Cumhuriyet Dönemi'nde Yabancı Mimarlar Sorunu, Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yayınları, Tükeltat A.Ş.

- Kaynak makale ise: Yazar Soyadı, Yazar Adı (Basım Tarihi), "Makale Adı", Makalenin İçinde Yer Aldığı Yayın, Editör Adı, Çevirmen Adı, Yayınevi, Basım Yeri, Sayfa Numarası düzeni geçerlidir. **Örnek:** Gündüz, Orcan (2006), "Cumhuriyet'ten 1980'li Yıllara Karşıyaka'nın Mimari Kimliğine Katkıda Bulunan Mimarlar, Mühendisler ve İnşaatçılar", Egemimarlık 58, İnci Uzun, Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yayınları, Doruk Grafik San ve Tic. Ltd. Şti., 28.
- Metnin içinde kaynağa değinmek istenirse; (Yazar Soyadı, Yayın Yılı, Sayfa Numarası) şeklinde olmalıdır. **Örnek:** (Gündüz, 2006, 28)

DİPNOTLAR

- Ana metninle aynı yazım özelliğine sahip olarak, parantez içerisine alınan sıra numaraları şeklinde verilmelidir.
- Dipnotlar sayfa altında değil, metnin sonunda "Dipnotlar" başlığı altında sırasıyla yazılmalıdır.